

בס"ד

טהרת יום טוב

ספר

מקוה ישראל ה'

חלק ד'

בענין גודל איסור עשיית

פילטע"ר

במקוה של אנשים

י"ל על ידי

וועד לטהרת המקוואות

ברוקלין נוא יארק

שנת תש"ס לפ"ק

דעת קדשו של רבנו הקדוש רבשכבה"ג התנא האלקי מרן מסאטמאר שליט"א בנדון פילטער במקוה לנשים
 וכן לאנשים ותשו"ח להרב הגדול בתו"י העסקן התורני מוהר"י אשכנזי שליט"א יד ימינו של מרן
 אדמו"ר שליט"א שהעתיק לי פסקו של רבנו שליט"א.

חז"ק:

JOEL TEITELBAUM
 GRAND RABBI OF SATMAR

800 BEDFORD AVENUE
 BROOKLYN 11, N. Y.

יואל טייטלבוים
 אבדק"ק
 סאטמאר והגלילות
 ברוקלין, נ. י.

ל יי. ג. י.

[Handwritten Hebrew text, partially obscured by a scribble and signature. The text appears to be a letter or response.]

ל יי. ג. י.

אשר צדקתך...
 וכן...
 וכו'...

יואל טייטלבוים
 אבדק"ק סאטמאר והגלילות
 ברוקלין, נ. י.

כ"ה ה' חיי שרה תשל"מ.
 שוכמ"ס לכבוד הרה"ג המפו' ותיק וחסיד בנש"ק כש"ת הרב ר' חנני' יו"ט ליפא דייטש
 שליט"א האבדק"ק העלמען יצ"ו.
 אדשת"ה, ע"ד אשר נשאל את חו"ד כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בענין פילטער שעושים
 במקוואות, הנה דעת מרן שליט"א שאסור לעשות מקוה לנשים עם פילטער ולמנוע מלעשות מקוה
 עם פילטער גם לאנשים כי יכול לצמוח מזה מכשולות ח"ו דאתי לקולו כי אם יראו
 מקוואות עם פילטער יהי' מי שובא להתיר לעשות פילטער גם למבילת נשים ואנו אין
 לנו להפשי חדשות, והשי"ת יעזרהו שיזכה להרבות טהרה בישראל בעשיית מקוואות כשרות
 בכל ההידורים.
 הכו"ח בברכת כל טוב ידידותה באה"ר.
 יוסף אשכנזי

תשובות הגאונים הצדיקים שליט"א שהסכימו לדעת קדשו של רבינו הקדוש מסאטמאר שליט"א

יצחק יעקב ווייס

מח"ס שו"ת מנחת יצחק
ראב"ד לכל מקהלות האשכנזים
עיה"ק ירושלים תובב"א

בס"ד יום ד' וישלח תשל"ט לפ"ק.

שוכט"ס אל כ"ק ידי"ג הגה"צ המפורסם ברוב
צדקתו וחסידתו להפצת טו"ק ישראל וכו'
קקש"ת מוהר"ח"ל דייטש שליט"א אבד"ק
העלמעץ וכעת חובב"ק ברוקלין יצ"ו.

אחדשתה"ר כמשפט לאוהבי שמו.

את גי"ה בעניני פילטער למקואות של אנשים הגיעני
בהיותו פה על זמן קצר אצל בני היקר שליט"א.
ובתוכו רצוף מה שכתב ידידי הרה"ג מוהר"י אשכנזי נאמן
ביתו של כ"ק מרן רבינו הגה"ק מסאטמאר שליט"א בשם
רבינו שליט"א שאסור לעשות מקוה עם פילטער למקוה
של נשים ולמנוע מלעשות מקוה עם פילטער לאנשים כי
אם יראו מקואות עם פילטער יהי' מי שיבוא להתיר
לעשות פילטער גם לטבילת נשים ואנו אין לנו לחפש
חדשות עכד"ק, וככל הדברים הנ"ל אמר ג"כ כ"ק רבינו
שליט"א לכהד"ג על שאלתו בע"פ, וא"כ מי יהין לעבור
על דברי כ"ק מרן שליט"א, ולא באתי בזה אלא
כיהודה ועוד לקרא כי כבר דברינו אמורים בחומר
האיסור לעשות פילטער לטבילת נשים מכל הטעמים
המבוארים שם, לחשוש לטבילה בוחלין ח"ו, והנה כבר
מבואר בדברינו בתשו' מנחת יצחק (ח"ג סי' ס"ד), בענין
טבילת עזרא בבריכת הרחצה דנעשה כך שהמימות
מתחלפות מעצמן באופן אוטומטי, שהבאתי שם מדברי
המג"א (סי' קנ"ט ס"ק כ"ז) ומחזש"ק שם דמוכח מדבריהם
דזוחלין פסול לטבילת עזרא, וכמו שהעיר בזה בתשו'
מחזה אברהם (ססי' י"ג) בפלפולו בזה עם הגאון מוהר"מ
אריק וכן ראיתי בתשו' זכרון יהודא מש"כ להגאון בעל
ערוגת הבושם ז"ל, בנרון לטבול טב"ע במרחץ בארטפעלד
שהמים מתחלפים אויטמאטיש והוי זוחלין עיי"ש, ואף
אם הוא במקום שא"א לו בע"א יש מקום להקל עיי"ש,
אבל לעשות כן מקוה לכתחילה לית מאן דפליג דאין
לעשות כן אף רק לטב"ע, ואף מקוה משאובין לטב"ע
אין לעשות לכתחילה מטעם המבואר בשלה"ק (יומא
עמוד התשובה דרכ"ח ע"א ד"ה כל אדם), דבטבילה
לתשובה צריך מקוה כשירה דוקא עיי"ש, וגם הבאתי
שם דמוכח מדברי רש"י (ברכות דכ"כ), וכפי המבואר
בהגהות מראה כהן מוכח כן גם מדברי כה"ג, דראוי
להחמיר בטב"ע שלא בשאובין עיי"ש, ובנוגע לפילטער
אף אולי יש לחלק במציאות דרכי המילוי ועירוני
בין הדרך בברכת הרחצה, מ"מ הדבר ניתן לשיעורין.

והנה כפי הנהוג המנהג פשוט לעשות מקוה כשירה
גם לאנשים, וכבר נאמרו משמי' דגברי רברבי צדיקי
הדור שהקפידו הרבה בזה, וכבר הבאתי בתשו' בספרי
שם (סי' ט"ז) דלהנהגים לטבילת עזרא הוי כנדר
לדבר מצוה, וא"כ גם להנהגים לדקדק במקוה כשירה
לטב"ע, הוי ג"כ הא דכשירה כנדר לדבר מצוה גם
בזה, וביותר דהרבה משתמשים לטבילת כלים במקואות
הללו, וכ"ז מוסיף על החשש דאתי לקלקולא לעשות
כן גם במקואות של נשים כמבואר בדב"ק של כ"ק
רבינו שליט"א כנ"ל, בודאי יש למנוע מלעשות כן
במקואות של אנשים כנ"ל.

והנה בדבר מה שאיזה מהרבינים הזכירו מענין
גזירה חדשה, וכבר כתבתי מזה בדברינו בנוגע לפילטער
במקואות של נשים, ויש להביא עוד מהמבואר מספר
האגודה שלהי נדה דהביא יש מפרשים דפירשו הא
דדודי חסרת היינו להחם מים לרחוץ בהם אחר הטבילה
מפני הקור, וכתב דלפי"ז יש להתיר גם את זה ולא
כדברי האוסרים מפ"ק דשבת שאומר לא אלו מטהרים
וכו', וטוב להחמיר כדי שלא יסמכו נשים על הרחיצה
שאחר הטבילה ולא ירחצו יפה קודם עכ"ל, והביאו
בתשו' חת"ס (חיו"ד סי' רי"ד ד"ה וז"ל), וכתב ע"ז
חת"ס דמש"כ לחוש שמא יסמכו על הרחיצה ולא
יחפפו היטב בראשונה הוא גזירה חדשה שלא מצינו
בש"ס, וכיון שהאגודה חושש לחששה חדשה שלא תחפף
יפה מכש"כ שיש לחוש לגזירה קדמונית דלא אלו
מטהרים, דמה דלא חששו בש"ס רק לתרומה ולא לנדה,
משום דיש היכרא דג' לוגין שאובין פוסלין לתרומה,
ובזה"ז דאין היכר יש לגזור גם בנדה עכתי', הרי
דהאגודה חשש לגזירה חדשה, וגם חת"ס מודה לו רק
שכתב דיותר יש לחוש גם לגזירה קדמונית כנ"ל.

והנה לכאורה היא דבר פלא לחשוש דלא יסמכו
על הרחיצה שאחרי הטבילה, ולא יחפפו יפה, דוכי
ברשיעי עסקינן, דגזירת הש"ס היא על טעות, אבל
לא שיעברו במזיד, וצ"ל משום דראו פרצת הדור
חששו להרבה ענינים בחפיפה שהנשים שדעתן קלות
יסברו שהמה רק חומרות ויקילו בזה זולת מה שחוששים
שבבואם לביתם ימצאו איזה דבר עליהם, ויכירו שלא
חפפו היטב, והדבר נמסר לגדולי הדור לגדור גדר
להציל ממכשול ח"ו.

כ"ז כתבתי בחפזי באם הדרך לביתי בעיה"ק ת"ו
בשבוע הבעל"ט בעזה"י.

והנני בזה דושת"ה ויזכה להמשיך עבודתו בקודש
מתוך בריות גופא ונהורא מעליא עד ביאת ינון בבי"א
וניזכה להתגלות אור הגנוז בביאת גוא"צ בבי"א.

יצחק יעקב ווייס

ראב"ד עה"ק ת"ו

שמואל הלוי ואזנר

אב"ד ור"מ זכרון-מאיר
בני-ברק

ב"ה, יום ב' לך תשל"ט לפ"ק.

לכבוד ידידנו המכובד הרב הגאון הצדיק מוכה
את הרבים ומטהר את ישראל כש"ת מו"ה חנני
יו"ט ליפא דייטש שליט"א אב"ד העלמעץ בעמ"ס
טהרת יו"ט.

אחדשה"ט ושהג"ג באה"ר יקרתו קבלתי ואין פנאי
להאריך בענין הפילטער למקואות אנשים, אשר הרבה
רבנים חוששים משום איחלופי במקואות נשים, וכ"ת
שאל לכ"ק האדמו"ר מסאטמר שליט"א ואמר למנוע.
ואחרי שיצא מפה קדשו לאיסור כדאי להצטרף
להמחמירים, ע"כ גם לבי נוטה שלא לנהוג כן גם במקואות
אנשים. והקב"ה יאריך ימיו ושנותיו עד שנוכה לטהרתן
של ישראל בשלמות טהרת הגוף והנפש, הדושה"ת
בידידות בלונ"ח מצפה לרחמי ה'.

שמואל הלוי ואזנר

ישראל ארי' זלמנוביץ

רבה של עכו מח"ס חיי-נפש

ב"ה, ח"י כסלו תשל"ט.

כבוד ידיד עליון וידיד נפש כל חי ש"ב הנעלה
והנכבד איש חי ורב המעש למען טהרת בית
ישראל רב האי גאון שר הטהרה המאיר עיני
חכמים בספריו הקדושים צדיק וחסיד כמוה"ר
חנניא יו"ט ליפא דייטש שליט"א אב"ד דק"ק
העלמץ.

שלום לכתה"ר. קבלתי הקונטרס אודות הפילטער
במקואות וגם הדו"ד עבור החתן שיחי, יוסף ה' לכם
אלף פעמים ויתברך מהשמים באריכות ימים ושנות
חיים שיוכל להפיץ ולהנות את העולם בפסקיו שהוא
כעין מעין מים חיים.

בנידון הפילטער עבור גברים, מאחר שכבר יש
לו פסק מרבן של כל בני הגולה שליט"א כל הסכמה
לזה רק גורע, כל המוסיף כו' אבל מובא בכמה מקומות
וגם כן נוהגים לעשות כל החומרות אצל מקוה של
גברים כמו של נשים שלא יבא ח"ו להחליף ע"כ
בודאי אין להקל בזה שלא יבא לידי מכשול בהחמור וה'
ישמרנו וינחנו במעגלי צדק למען שמו.

ובזה הנני ש"ב המוקירו ומכבדו מאוד הדו"ש
באה"ר המחכה ומצפה לרחמי שמים במהרה דיין.

ישראל זלמנוביץ בן פרידה

משה שטערן

אב"ד דעברעצין ונייהייול יצ"ו
בעהמ"ח שו"ת באר משה ה"ח
ברוקלין יע"א

ברכת כתיבה וחתימה טובה לאהובי ידינ"פ
הרב הגאון הגדול חריף ובקי נפלא בש"ס
ופוסקים ראשונים ואחרונים צדיק תמים חו"פ
כקש"ת מו"ה הי"ל דייטש שליט"א אב"ד
העלמעץ וכעת אור תורתו זורח בברוקלין
בשכונת וויליאמסבורג יצ"ו.

אחרי תת שלו' בידידות מאז ומקדם. תודה רבה
על מה שהודיעני על הטעלעפאן בשו"ב מביקורו אצל
כ"ק אדמו"ר הגה"ק רשבה"ג מרן מסאטמאר שליט"א שבין
הדברים שאל כהדג"צ שליט"א את כ"ק מרן אדמו"ר
מסאטמאר שליט"א מה דעתו אודות לעשות מקוה לנשים
עם פילטער ע"ז השיב לו שאסורה, חזר ושאל פי קדשו
מה דעת קדשו אודות מקוה עם פילטער לאנשים וגם
ע"ז השיב לו בפה מלא שלא לעשות מחמת כמה
מכשולות. ומי יבא אחר המלך שכתר מלכות הולמתו.
ועומק כוונת קדשו הי' שחס ושלום לא יצמח שום
טעות ממקוה דאנשים לעבין מקוה דנשים שעדיין גם
אצל מקוה דנשים עם פילטער לא נגמר המלחמה ועדיין
בתקפה עומדת ולא עוד אלא שהולכת וגוברת, משא"כ
מים שאובים שהכל יודעים והיא הלכה ברורה דלאנשים
כשר א"א שיצמח שום חשש והבן ופשוט. ומעתה מי
הוא זה שיעבור על הוראת רבינו הק' שליט"א ומצוה
לפרסם פסקו בקדושה והקולד יהי' תלוי בצואר של
מי שיפנה עורף ויקשה לבו.

ומש"כ לי כפי ששמע, שרב א' מפקפק אפילו באיסור
פילטער אצל מקוה דנשים, אל ידאג מאחר ששמע
דברי אלקים חיים מפי קדוש מרן אדמו"ר מסאטמאר
לא לעשות אף לגברים מקוה כזו. ומה שאמר לי על
הטעלעפאן ששמע לפרש מעט מים שברמ"א סי' ר"א.
שפי' מעט פחות משיעור מקוה היינו י"ט סאה ויותר
לפענ"ד הם דברים של מה בכך ויותר בקל יש לעייל
פילא בקופא דמחטא בחלום, מלעלות אפילו בחלום
דברי הרמ"א "מעט מים" י"ט סאין ויותר.

ואחתום מעין הפתיחה בברכת כוח"ט בסשצ"ג
ונוכה לשנת גאולה וישועה ב"ב.

עש"ק לס' נצבים תשל"ח לפ"ק פה ברוקלין יצ"ו.

משה שטערן

אפרים אליעזר הכהן יארעם

באמ"ו הגה"ק מהר"ש זצ"ל

אבד"ק פילאדעלפיא רבתי

יום ד' וישלח, י"ג כסלו תשל"ט.

שלמא רבא, בדיות גופא ונהורא מעליא, יסגי לכ"ק ש"ב ויד"נ הרב הגאה"צ המפורסם כו' כו'. מוה"ר חי"ל בן רחל מלכה שליט"א האבדק"ק העלמעץ וכעת בברוקלין יצ"ו.

נ"ב: ראיתי דברי קדשו של מרן הרב שליט"א ואני מסכים לכן, שהמקוה עם פילטע"ר אסור לנשים וגם לאנשים יש למנוע.

מה ששמע בת"ר שהמקילים להעמיד פילטע"ר במקוואות טענתם לפי שהמים כיוקר וע"י הפילטע"ר מרויחים, זוהי שמועה לא טובה וכו' וראוי לדחות טענה זו בשתי ידיים כאשר עשה מר בצדק וכמשפט.

מכתבו דמד מן עש"ק ויצא הגיעני היום ואמהר להשיב למען המצוה שלא להפריד את הזיווג שנקבל בלב, ע"ד העלמה חנה בת הרב דד"ס נ"י, ששמה חנה כשם המר"ל חמותה וכבר נתקבל השידוך בלבב שני הצדדים, ואביה הוסיף לה בשעת קרה"ת שם חניתא ועדיין לבו חש לצוואת רבנו יהודא החסיד נ"ע, קבלתי מדרבתי נ"ע להקל בעת הצורך ע"י הוספת שם.

וליתר שאת, עצתי, שיקראו אותה בני משפחתה ובאי ביתה בשם חניתא שלושים יום ואח"כ יגמרו את השידוך בשעטומ"צ. דכבר נפסק להלכה שיש רשות לכל אדם לשנות שמו או שמה, ומקור הדין הוא במס' גיטין דף ל"ד ע"ב, שלחו בני מדינת הים לרבן גמליאל, בני אדם הבאים משם לכאן שמו יוסף וקוראין לו יוחנן, שמו יוחנן וקוראין לו יוסף, האיך מגרשין נשותיהם, עמד ד"ג והתקין שיהי' כותבין איש פלוני וכל שום שיש לו, אשה פלונית וכל שום שיש לה, מפני תיקון העולם, ופירשו הפוסקים דלפעמים שלא הי' רוצה לגלות שמו שקוראין אותו בארץ ישראל ושינה שמו לשם אחר, והתקין ר"ג לכתוב השם שקרא לעצמו רק להוסיף וכל שום שיש לו מפני תקה"ע, וכן מפדש רש"י שם בד"ה והוא דאתחזיק, שאין לנו אלא שם שקרא הוא לעצמו בפנינו והחזיק בו, ובשלשים ימים הוי חזקה אעפ"כ בכתיבת התנאים והכתובה, וכן בברכת מי שברך וכדומה, יש לכתוב חנה חניתא דמתקריא חניתא, ובוה יקימו צוואת דיה"ח בלי שום חשש כלל.

בברכת כהן לרפ"ש לכהדר"ג ולו' הדבנית הצדקת תחי' לאיוש"ט הנני אהבו הרוש"ת כה"י.

אפרים אליעזר

באמ"ו גאון ההוראה מרן שלום הכהן זצ"ל

הסכמת הגאונים שליט"א על חלק ו'

שמואל הלוי ואזנר

אב"ד ור"מ

זכרון מאיר, בני ברק

ב"ה, יום כ"ז ניסן תשל"ח לפ"ק.

כבוד ידידינו המכובד מאד הרב הגאון הצדיק זוכה ומזכה אחיו עמו בטהרתן של ישראל כש"ת רבי חנניא יו"ט ליפא דייטש שליט"א, האב"ד העלמעץ יצ"ו, בעמ"ס טהרת יו"ט.

אחדשה"ט וש"ת, בחוה"מ העבד קבלתי ספרו היקר טהרת יו"ט ח"ו על מס' מקואות והפוסקים וכמעשהו בדאשונה הוא מלא וגדוש פירושים והלכה פסוקה ותשובות גאונים קדמאי ובתראי, יזכה ה' הטוב להמשיך בעבוה"ק שלו עד יתגלה עלינו רוח טהרה ממרום.

הכ"ד יידו דוש"ת באהבה בלונ"ח, מצפה לישועה קרובה

שמואל הלוי ואזנר

יששכר רוב גאלדשטיין

רב ד, חוג חתם סופר

וראש ישיבת

„כולל שומרי החומות"

פעיה"ק ירושלים ת"ו

ב"ה, ירושלים ת"ו עש"ק לס' בהעלתך (בא"י) תשל"ח.

החיים והשל"ו וכט"ס לכ' הגאון הצדיק חובר חיבורים מחוכמים כקש"ת מהור"ר חנני' יו"ט ליפא דייטש שליט"א האדמו"ר מהעלמעץ כעת בברוקלין יצ"א.

האיד לנגד עיני חיבורו הטהור „טהרת יו"ט" חלק ששי וכמעשהו בדאשונים כן מעשהו בזה ליקוט וקיבוץ גדול מכל ספרי ראשונים ואחרונים העוסקים בדיני מקואות וביאור הסוגיות השייכים להלכות ההם, ואשרי חלקו שזוכה ומזכה אחרים עמו העוסקים בהלכה זו שרבו סעיפי' ופאדותי' והיא עמוקה מני ים ונעו מעגלותי', וכבר מלתי אמורה במכתבי הקודמים כי ספרו הוא עזר גדול למקצוע הלכה חמורה זו וגם מעודד את הרבים להתעמק בה לחשוב מחשבות ולחדש חידושים ולעשות כיונים למלאכת שמים ובדין הוא שיטול שכרו בזה ובבא, ואסיים בברכה לכת"ר שליט"א שיוכה עוד רבות בשנים להרבות פעלים לתורה ולהפיץ טהרה וקדושה בישראל כחפצו הטהור וחפץ מוקירו ומכבדו כערכו הרם

יששכר רוב גאלדשטיין

מדלא חילק בין אם הסדק הוא למעלה בכותל באופן שיש למטה מהסדק מ' סאה ובין אם הוא למטה ממ"ס דלכאורה אם הוא למעלה הלא יוכל הטובל להרכין עצמו בשעת טבילה למטה מכנגד הסדק, ומדסתם מכלל דהמים העליונים עם התחתונים חשובין כחדא דכיון דהעליונים ננעדין לצאת גם התחתונים מתנענעין וחשובין ג"כ זוחלין, ומש"כ שטובל גם במים העליונים היינו אף אם מרכין גופו למטה, נחשב כאלו טובל גם במים העליונים דכחדא הם, אלא ההדא"ש חולק לגמדי דזהו אינו בכלל זוחלין אבל להר"ש כולן נחשבין זוחלין, עכ"פ לשיטת הב"ה דפסק כה"ש פוסלין א"כ בניד בשעה שהמים יוצאין מנקב שבין הבוד להמקוה חשובין כל המים שבבוד זוחלין. וע' ברשב"א ובחיבור לטהרה כן.

עוד דאיתי בדברי הגאון ז"ל שהביא ראי' מדין המבואר בסעי' ח' דאם המעיין מקלח על שפת הכלי ולתוכו תוך הכלי אסור לטבול וחוצה לה מותר אפי' אם המים שבתוכו מרובין וכי' הטו"ז אע"פ שנפסלו בשאובין כשעברו לתוך הכלי מ"מ נטהרין ע"י חיבורו במים המועטין העוברים על שפת הכלי, אלמא דאף שהם זוחלין מטהרין השאובים, ולענ"ד לא הבנתי דאי' זו הלא מעיין המטהר בזוחלין ודאי פשיטא דמטהר שאובים אף בזחילה דהא במעיין אין זחילה גרעון והא דבתוך הכלי אסור לטבול אף שמחובר למעיין כי' הרא"ש והר"ש דהוא רק מטעם גזירה, לא מעיקר הדין, ולא גזרו אלא לענין לטבול בתוך הכלי, ועי' בש"ך ס"ק ל"ג לענין אם המים שחוץ לכלי דינן כמעיין אף לטהר בזוחלין לענין הטובל בהם, שמצדד לכאן ולכאן, ומ"מ לענין שיהא השאובין נטהרין בהשקה אף בזחילה אזלינן בתר עיקר המעיין שאין הזחילה מגרע ההשקה להשאובין המחוברין לה ואין דאי' מזה למקוה דזחילה פוסלת בה, וכן כי' הש"ך בס"ק קכ"ט על מש"כ המחבר שאין הנזחלין מערבין דבמעין הנזחלין מערבין.

והנה מחמת חולשתי לא יכולתי כעת להאריך ולעיין כל הצורך בכל דברי תשובת הגאון ז"ל מ"מ במה שנוגע להלכה למעשה אמדתי לא אמנע מלחזות דעתי שלא להקל, והנני חותם בברכת הדיוט לשנה טובה ומתוקה. י' אלול תשל"ח לפ"ק.

ידידו דושת"ה יוסף גרינוואלד

קול קורא, בעזרת הבורא!

וגם תשובות הרבנים הגאונים שליט"א שאין לעשות פילטערס (מסננים) למקואות אף של גברים

ב"ה.

לכבוד הרבנים הגאונים הצדיקים, האדמו"רים הגה"ק, וקהלות הקודש, השם עליהם יחיו.

זה איזה זמן שהגיעה אלי דבת רבים מגור מסביב, שבאיזה קהלות קודש בבדוקלין וגם בקדבותיה, התקינו במקואותיהם שאצל בתי המדרש שנעשה לטב"ע לאנשים ולטבילה בכל יום לפני תפלת שחרית. ועש"ק וש"ק ועיו"ט ויו"ט ועיו"כ, הכלי הנקרא "פילטער" לזיקוק

באחרונים שמצאו בתשב"ץ ח"ב סי' נ"ז שכתב שלא מהני חיבור בכותל וכו' אך באם ישים הצינורות קצת בכותל לפנים ויטוח עליהם סיד וגפטיס דרך בנין דמי ממש לכותל אשר הוא מחובר לקרקע וכו'.

ובנה הנני דושת"ה עות"פ ומאחל לו כט"ס ואומר לפעלא טבא יישר חילי' לאורייתא

שמואל אברהם זעלפענרייך

יוסף גרינוואלד

רב דקהל, "קהלת יעקב" מפאפא ברוקלין

ב"ה.

כתיבה וחתומה טובה ובריות גופא וחי' אריכא וסייעתא דשמיא לזכות את הרבים לכבוד ידידי הרב הגה"צ המפורסם בחיבוריו המדברים טהרה בישדאל כש"ת מו"ה חנני' יו"ט דייטש שליט"א הרב מק"ק העלמען יצ"ו בעהמ"ס טהרת יו"ט.

אחדשת"ה, הגיעני מכתב יקרתי ושמחתי לדאות מתוכו כי עומד להוציא לאור עוד חלק יפה מחיבורו על מס' מקואות אשר תלמידי חכמים יהנו ממנו ה' יחזקוה ויאמצוהו לגמרו בכי טוב.

ודאיתי העתקת תשובת הגאון וכו' וכו' ז"ל אשר שלח לי שהוכיח בכמה דאיות דמי המקוה אף בשעה שהמים זוחלין מטהרין שאובים, והנה בדבר זה איפלגו גאוני בתראי בתשובותיהם ואני העני הארכתי בפרט זה בחידושי מקואות שנדפסו בתוך ספר משפטיך ליעקב מאאמו"ד זצ"ל (עמוד קס"ב) ושם ציינתי על הספרים המדברים מזה, והשבתי על הראיות שהביאו המקילין בזה ורובן הן הראיות שהגאון הנ"ל בנה יסודו עליהן וקשה לי לכפול הדברים והרוצה לעיין שם ימצא די השיב לו, ע"כ למעשה נלענ"ד להחמיר שלא לסמוך על השקה שבשעת זחילה.

ומה דפשיטא לי' להגאון ז"ל דהמים שהם למטה מהנקב לא הוי בכלל זוחלין הנה גם זה לאו כולי עלמא הוא דהטור בס"י ד"א (בדפוס שלפנינו הוא דף ק"ט ע"ב) כתב וז"ל מקוה שנסדק א' מכותליו והמים יוצאין דרך הסדק יש פוסלין אפי' בענין שישארו בה מ' סאה אחר שיצאו דרך הסדק לפי שכיון שהמים העליונים ננעדין לצאת חשוב כולן כזוחלין, וביאר הב"ח כוננתו ז"ל דכל המים שבמקוה אפי' מה שהוא מן הסדק ולמטה חשוב כזוחלין, וע"ז חולק הרא"ש, וסיים הב"ח ולענין מעשה נקטינן כיש פוסלין עכ"ל, הן אמת דמלשון הרא"ש בה' מקואות (סי' י"א) כשהביא שיטת הר"ש משמע לכאורה דדק המים העליונים שכנגד הסדק חשובין זוחלין, דז"ל הרא"ש פי' דבינו שמשון נוטפין שעשאן זוחלין כגון מקוה שנפרץ על שפתו אסור לטבול בו ואפי' ישאר במקוה מ' סאה אחר שיצאו הזוחלין מ"מ השתא מיהא הוא טובל גם במים העליונים שהן זוחלין עכ"ל, והיש פוסלין שכ' הטור הוא הר"ש ומהיכן לקח הטור דלהר"ש נחשבין כולן כזוחלין, אף המים שהן למטה מן הסדק, ונראה דהטור פי' כן שיטת הר"ש

היו ויסמכו עליהם ע"כ, ובתוס' אנשי שם כ' בזה"ל, לפ"ז א"ש הא דקתני מפני הכתוב שבתורה וכו' כלומר מן הדין הו"ל לקבל אלא שלא קבלום מפני הכתוב שבתורה דלא למיתי למיעקר הכתוב שבתורה (ש"ל) ע"כ. ה"נ אסור לעשות או להניח פילטער אפילו במקוה של אנשים דלא ליתי למיעקר איסור תורה במקוה של נשים, ותודה להנותן התורה ית"ש.

ולאחרונה הנני מעתיק המעשה שאירע לזקיני הגאון מהור"ד אהרן שמעון שפירא אב"ד פראג זצ"ל עם זקיני הגאון בעל הש"ך זצ"ל שחזר מדבריו. וז"ל שו"ת שבות יעקב ח"א סי' ל"ו באמצע התשובה, ושמעתי שפה פראג בימי מוח"ז הגאון המפורסם מהר"ש זצ"ל בשנה אחת ע"י איזה מקרה הביאו אתרוגים המורכבים בסימנים אלו והורה שלא לברך עליהם אך איזו תקיפי ואלמי ארץ היו רוצים להמרות פיו וצרפו אליהם בחלקלקות שבפיהם הגאון בעל שפתי כהן שהיה בעת ההוא אורח נטה ללון פ"פ והורו להתיר לברך עליהם בשעת הרחק ועיקר טעמו הי' עפ"י הסוגיא דשה אפי' מקצת שה וה"ה גבי אתרוג נמי נימא הכי (ובאמת כבר נסתרה סברא זו וכו') ומתקופתם הכריחו את חזן הכנסת בבי"ה הישנה והחדשה שיתחיל לברך בקול רם וכשרצה להחחיל עכבוהו מן השמים שנפל האתרוג מירו ונשבר העוקץ מתוכו, ואחר כך באו כתבים מגלילות אלו ממדינת אשכנז ופולין ומעריני שכל גאוני ארץ הורו גם כן למעשה שלא לברך עליהם באותו שעה, והגאון בעל הש"ך נתחרט על הוראה זו קודם מותו וצוה לבנו בכתב ידו שיבקש מחילה מאת מוח"ז על ששגג בדבר זה נגדו ובנו הראה כתב ידו למוח"ז זקיני הגאון זצ"ל ותהי מנוחם כבוד ובצל שדי יתלוננו, ע"כ שמעתי. ע"כ בשו"ת שבות יעקב.

וכן ב"ה אירע בשתי עיירות גדולות באירופא שהי' שם מקוה לאנשים עם פילטער ועוררתי את מנהלי הבית מדרש כנ"ל ואח"כ עשה הקב"ה נס ונשבר הפילטער ונתנו תחתיו פאמף להוצאת המים.

עוד אודיע שבש"ק פ' שמיני העלי"ט נקראתי להיות משוכתי שב"ק בק"ק מחזיקי תורה בטאראנטא ונתכבדתי ללמוד פרק עם העולם. ודרשתי בשעת הלימוד היות ונודע לי שרוצים לתקן פילטער במקוה אנשים שלהם, והסברתי להם המכשולים הגדולים העלולים לצאת מפילטער כזה, ובפרט בעירכם שברחוב וכו' נעשה מקוה לנשים על ידי בס"ד (ע"י המאור מחדש אדר ה'תשכ"ט קונטרס צ"א) בלי פילטער ח"ו, ואח"כ שמעתי שנתנו שם פילטער להוצאת המים, וכל הירא את ד' יש לו למנוע מלהכניס תקלה זו למקוה. אבל יש לשאוב את המקוה במשאבה אוטומטית וכן להכניס בחזרה המים אוטומאטי וכן לחממו בחימום אוטומאטי.

בשמוע המרא דאתרא דקהלה זו הרב הגאון מהר"ר ליפא וועכטער שליט"א מה שדרשתי הודיעני הוא והרה"ח ר' שמואל הכהן קאפלאוויטש נ"י ממנהלי הקהלה, שכבר נמנו וגמרו שבמקוה שלהם לא יתקנו פילטער לעולם ונהייתו מאוד מהבטחתם.

כמו כן הבטיחני הרב הגאון מהר"ר פנחס שטערן

המים, שגדולי התורה וגאוני זמנינו שליט"א יצאו בתשובותיהם לאסור במקוואות שנעשו לטהרת בנות ישראל, מחמת חששות נוראות של איסורי דאורייתא ואיסורי כרת ר"ל. ואף שמכיר אני את מך ערכי, מכל מקום מחמת שנתהו כבר מכשולים בכלי זה הנני מפרסם כאן את דעתם של הרבנים הגאונים גאוני זמנינו שליט"א (כפי הסדר שהגיעו ליד).)

ע"י בשו"ת מרן מהרש"ג זי"ע (וחדאי נפשאי שהגה"צ הנ"ל שליט"א כיוונו למרן הגאון מהרש"ג זי"ע) ח"ב סי' כ"ד שכ' בתוך תשובתו הקדושה וז"ל, והדרך הוא דמה שנוהגין להתיר באיזה צד שוב אין פשוטי העם יודעין להבחין ולחלק שכיון שניתן רשות להתיר, שוב אינו מבחין, וכן הוא במלאכת ההוצאה מדמין שמותר לכל דבר והוא באמת שלא כדין עכ"ה"ק, והוא רא"י לדברי הגאונים הצדיקים הנ"ל שליט"א שע"י שיהי' נמצא הפילטער במקוה של אנשים יתירו הפילטער גם במקוה של נשים ח"ו, כי לא יבחינו.

ובימא דהילולא של מורי הגדול הגאון בעל שו"ת לבושי מרדכי זי"ע (יום שב"ק פ' בלק העל"ט) למדתי בלבו"מ או"ח (מהדורא רביעאי סי' רכ"ד) בנידון שפריט הנעשה (מתפוזי אדמה) בהשגחה לשם פסח ומסיים בזה"ל, וזה היום אשר בא לידי מכתב עוז מהרב הגאון הצדיק אבד"ק או"ד שליט"א, לאסור איסור בכחו הגדול הראש דחברה מחה"ד, והנה שמחתי כי לא צריכים לירי, ובל"ס דבריו הקדושים יעשו רושם ביתר עז, לשמוע דבריו והנני מוכן לקבוע פתקא הנ"ל בביהכ"נ ובבהמ"ד ואין אחרי דבריו כלום וערעור או הרהור ח"ו, ותקותי כי יתבטל כל מלאכת שפריט הנ"ל ע"י מכתב פתשגן הכתב ההוא כ"ז באתי לצאת י"ח ממ"ש בברכות דף ל"א ע"ב בפרשתא דחנה עיי"ש, עכ"ה"ק של מורי זי"ע.

ואני תלמידו הצעיר אומר שדבריו הקדושים של מורי זי"ע יעשו ג"כ רושם רשומא דקדושה שהסכים לאסור השפריט הנ"ל והוא מתאים לעניינינו מחמת החשש דאתי לאחלופי בשאר שפריט, וכן הרעיש עולמות כ"ק ש"ב הגה"ק בעל עצי חיים זי"ע בשעתו, כמו שהובא בשו"ת זכרון יהודה חאו"ח סי' קצ"ד זי"ע. ויש לי ב"ה רא"י מזקיני הרא"ש בה' מקוואות סימן יו"ד (היא בספרי הקטן חלק ד' ע' ש"ו א' ב') בשם הר"מ דאי שרינגן לטבול בנהרות יאמרו העולם מטהרין בזוחלין דסברו דרובן נוטפין ולא ידעו דמכיפי מיברך ואתי למישרי למיטבל בחדלית של גשמים עיי"ש, וממש כהנ"ל.

ובאול"י ד' פנחס דהאי שתא תשל"ח לפ"ק כשלמדתי ב"ה ברבים בין מנחה למעריב בבית מדרשנו משניות מס' בכורים, מצאתי ב"ה רא"י מהימנא לדברי הגה"צ הנ"ל זי"ע ושליט"א, כי איתא שם במשנה (פרק א' משנה ג') אנשי הר צבועים הביאו בכוריהם קודם לעצרת ולא קבלו מהם מפני הכתוב שבתורה (שמות כ"ג), והג קציר בכורי מעשיך אשר תזרע בשדה, ועי' זקיני התינו"ט חלה (פרק ד' משנה י"א) שכ', ובירושלמי פריך אמאי לא קבלו מהם וכו' ומשני שנייא היא שהדבר מסוים שלא יקבע הדבר חובה שאנשים גדולים

מקואות של נשים, על כן בודאי ראוי לאסור השימוש בו גם במקואות המיוחדות לאנשים בלבד. כמו בהרבה דברים שאין איסורם ברור בעיני הבריות שיש להחמיר בהם יותר וכמבואר בטו"ז או"ח (סי' שכ"ה סק"ד) מדברי הב"י בשם סה"ת, דלכן בעכו"ם שליטת פירות או צד דגים לעצמו בשבת אסורים לישראל כבשו"ע שם (סעי' ה') ואפי' להמתירים שם (סעי' ד') בפת הנאפה בשבת, דשאני אפי' ובישול דמידע ידעי כו"ע דאין לך מלאכות חמורות מהן ולא אתו למיעבד בידים משא"כ צידת דגים ולקטת פירות לא משמע לאינשי שהוא מלאכה כ"כ ואיכא למיגזר שמא יעשה בידו ע"ש. וכה"ג מצינו עוד בדוכתי טובי, וכן לענ"ד גם בנדוננו.

והנני בזה ידידושה"ט ושת"ה מברכו בהצלחה, בבריות גופא ונהורא מעליא בעבודת הקודש דעלי' רמיא למען טהרת בנות ישראל וקדושתן ויה"ר שיוכה לראות טוב בעמלו לראות סדרת ספריו כלולים בהדרו כעתירת נפשו ונפש ידידו מברכו בכל מילי דמיטב תוך צפי' לרחמי ה' כי לא כלו.

בצלאל בהגמחר"א וצוק"ל שטערן

תשובה ב

משה שטערן

אב"ד דעברעצין ונייהייזל יצ"ו
בעהמח"ס שו"ת באר משה ו"ח
ברוקלין יע"א

בעזה"י.

אל הארו בלבנון לפני שמש יגון הלוחם מלחמת ה' בגבורה גודר גדר ועומד בפרץ ה"ה ידיד"ג וידיד נפש כל חי, הרב הגאון הגדול עיניו כיונים על ים התלמוד בבלי וירושלמי ראשונים ואחרונים, חו"פ צ"ת אין גומרין עליו ההלל כקש"ת מו"ה חי"ל דייטש שליט"א אב"ד העלמעץ בעמח"ס הענקים טהרת יו"ט המאירים כספירים בכל קצוי תבל בים רחוקים וזכות אור תורתו זורח בארה"ב ויליאמסבורג ברוקלין יצ"ו.

אחרי תת שלוי' באהבה וביותרת הכבוד כראוי וכיאה לגאונא רבא דכותא, ספרו טהרת יו"ט על משניות מקוואות והל' מקוואות בשמחה רבה קבלתי ונתמלא כל הבית אורה, לא נראה כבושם הזה על הל' מקוואות בירור רב ועצום בכל הענינים השייכים לאותה הלכה כל רז ממש לא אניס לי' חוקר ודורש בכל התורה להמציא לכל רב ומורה דבר שלם ומי כמוהו מורה אין זה אלא סיד"ש באופן יוצא מן הכלל וצלח ורכב על דבר אמת שהוא חותמו דקדב"ה.

ועל עתה באתי שביקשני לכתוב לו דעתי בענין עשיית פילטער במקוואות לאנשים. האמת אניגד ולא אכחש וכמעט אין לי להוסיף על השאלה זו אחר אלה הדברים כאן בשכנתינו שדרכי לילך זה כעשר שנים למקוה לאנשים, פעם אחת בבקר פתאום ראיתי כלי משונה שחיברו להמקוה ולא הבנתי פשר דבר, שאלתי

שליט"א אב"ד סערענטש ורב דקהל יטב לב בלונדון, שגם בקהלתו השתדלו לתקן פילטער בהמקוה של אנשים לנקות המקוה, ואחרי התעוררותי על המכשולים הקשורים בזה החליטו למנוע מתיקון זה.

מובטחני שגדולי הרבנים והאדמו"רים שליט"א וראשי ומנהיגי קהלות החסידים ואנשי המעשה יקבלו האמת ממי שאמרה, ויסירו את המכשלה מתוך גבולם, ומהם יראו וכן יעשו אחרים, וכמו שכתבו לי כמה רבנים גדולי התורה שליט"א בתוך המכתבים, אשר אני מציע לפניכם היום, ויפצו מעיינות הטהרה בקרבינו ועי"ז נזכה במהרה להבטחת השי"ת שמו, וזריתי עליכם מים טהורים, אכ"ר בב"א.

בעה"ח ד' לס' ולא כליתי את בני תשל"ח לפ"ק פה ברוקלין יצ"ו. (המחבר)

תשובה א

בצלאל בהגמחר"א וצוק"ל שטערן

מח"ס שו"ת בצל החכמה ג"ח
אבדק"ק "קהל יראים" וויין יצ"ו

בס"ד, וינא יצ"ו ז"ך באדר השני ה' תשל"ח.

שלו' ויש"ר ברכות ושלומים משוכן מעונים כטל ורביבים לעולמי עולמים למע"כ ידי"ג הרב הגאון המפורסם צדיק ונשגב עמל ויגע למען טהרת בית ישראל וכו' וכו' כקש"ת הג"ר חנני' יו"ט ליפא דייטש שליט"א האדמו"ר מהעלמעץ כעת בברוקלין יצ"ו מחבר ספרי טהרת יו"ט הנודעים לתהלה.

אחדשה"ט ושת"ה בירידות כנה, חלק השישי מספרו הנפלא והנכבד נקוב בשם טהרת יו"ט על משניות והלכות מקוואות לנכון הגיעני, ויישר כחו וחילו על אשר כבדני בכבוד התורה הכתובה והמסורה. מיד עם קבלת ספרו הצצתי בו כמציץ וכו' ומן המעט שהספקתי כבר לעיין בו עד עתה נוכחתי לראות כי הגדיל לעשות הפליא תושי' כיד ה' אשר עליו לטובה בבירור ובביאור כל חמורות בהרבה סוגיות עמוקות ועמומות ובאיסוף שיטות הראשונים והאחרונים לפונדק אחד של תורה להקל על המעיין וכו' וכו'. ואשר בקשני כהדר"ג ידידי שליט"א להודיעו חו"ד העני' בנוגע לשימוש במכשיר הנקרא פילטער למקוה טהרה המיוחדת לאנשים בלבד, וכהר"ג שליט"א דעתו לאסור מחשש תקלה ומכשול שיבואו להשתמש בו גם למקוה של נשים וכבר הסכימו עמו הרבה מגאוני וצדיקי זמנינו הי"ו. — הנה בנוגע לשימוש בפילטער לצורך מקוה טהרה של נשים, כבר יצאתה הוראה מגדולי הרבנים הגאונים שבדורנו לאסור וגם אנכי הדל זכיתי להיות סניף ומסייע לעושי מצוה וגודרי גדר הטהרה והקדושה כאשר גם נדפסו דברי בספרו דמר כהדר"ג שליט"א טהרת יו"ט (ח"ה דף שע"א). עם כ"ז טרם נתפשטה וטרם נתקבלה הוראה זו בכל קהלות ישראל וישנם עדיין המהנדסים בדבר ומקלם יגיד להם וכפי השמועה משתמשים במכשיר זה שאיגו מכשיר לקבל טהרה בכמה

דחול"ל אין עניות בציבור, ועל נפשות ציבור איננו חושש — אתמהה.

מתוך צער ודאגה אחתום אלו הדברים הנאמרו מתוך עגמת נפש ושברון לב שבאנו והוכרחנו לצאת בזה אבל הכרח לא יגונה ולא ישובח. ויה"ר מלפני אבינו שבשמים שיטהר לבינו לעבדו בלב ונפש חפצה מתוך חדות הנפש, ומאזה לו כל טוב כל הימים ואסתגר בצפי לחסדי ה' המרובים ולישועה קרובה במהרה.

ד' לס' אחרי תשל"ח לפ"ק, פה ברוקלין יצ"ו.

בידידות

משה שטערן

תשובה ג

משה ניישלאם

אב"ד דק"ק שיכון סקווירא יע"א

ב"ה.

שוכט"ס לכבוד אהובי וידיני"פ הגה"צ חו"פ כקש"ת מוה"ר איש חי"ל שליט"א האבדק"ק העלמען מחבר ספרי טהרת יו"ט החשובים.

רגעים אחדים קודם נסיעתי לארה"ק ת"ו תקנתי ב"ה — הודעתי שיסלקו תוממי — בפקודה חזקה — והנני בזה ידידו דוש"ט ושתה"ק באה"ר.

משה ניישלאם

תשובה ד

אפרים אליעזר הכהן יאלעם

אבד"ק פילאדעלפיא רבתי

יום ג' לס' אם בחקתי תלכו, ת"ת שביסוד תשל"ח לפ"ק. שלמא רבא לגברא רבא יקירא וקדישא, ידי"ג וש"ב, הרב הגאה"צ המפורסם, מרביץ טהרה וקדושה בישראל, שמו מפארים, מוהר"ר חי"ל דייטש שליט"א, האב"ד דק"ק העלמען, וכעת אור תורתו זורח בק"ק וויליאמסבורג יצ"ו.

מכתבו דכהדרג"ק בצירוף תשובות הגאונים המובהקים מדעברעצין ומהוניאד שיחיו הגיעוני ואני מסכים עמהם בהתנגדותם להעמדת פילטער"ר גם במקוה של אנשים. והוא בגדר לאפרושי מאיסורא, דיש לחוש שברוב הימים ישתמשו במקוה זו גופא גם לטהרת בנות ישראל.

אבל באמת גם אנשים מחוייבים לטהר עצמם במקוה כשרה לפני הרגל, ובפרט לפני יום הכיפורים, והלא מקוה עם פילטער"ר כבר נאסרה מגדולי ההוראה דזמננו יצ"ו, ואין זו מקוה טהרה.

בברכת כהן להכנה רבה לקבלת התורה בטהרה ובשמחה.

אפרים אליעזר הכהן יאלעם

באמ"ו גאון ההוראה מרן שלום זצ"ל אב"ד דק"ק פילאדעלפיא והגליל

אחר מעשה הכלי ונודע לי שהוא כלי "הפילטער". לא אמרתי דבר, ומאז הלכתי למקוה אחרת שבשכונתנו, וטעמי ונמוקי עמי כי לא רציתי לילך מאז שנקבע "פילטער" להמקוה שהוא עדיין המלחמה בתקפה נגד "פילטער" במקוה לנשים וכבר כל גדולי דורנו הנאמנים לה' ולתורתו ואור החדשות לא קילקל מוחם בצעקה וזעקה גדולה יצאו באיסור מוחלט אפילו בדיעבד נגד מהרסי קדושתו וטהרתו של בנות ישראל הכשרות שרצו ורוצים לעשות מקוה לנשים עם "פילטער" ועתה אם יצא הקול שקלה נאה וחסידה כמה שהיא עשה "פילטער" למקוה אנשים ואנשים שומרי הדת והמצות הולכין שם ומטהרין עצמן מידי יום ביומו בבקר השכם לעבודת השם לתורה לתפלה רינה והלל ולרומם שם ה' בקדושה, וגם לרבות ה' נודע שגם רבנים היושבים על כסא הוראה משתמשים לעצמם מקוה כזו, יראתי לנפשי חלילה אפי' אחוז אחד מאלף לא יהי' חלקי במקוה זו שאפשר שיאמרו אין שום חשש איסור כלל ב"פילטער", והלא במקוה זו של אנשים הכל הולכים לטהר עצמם באין פוצה פה ומצפצף וח"ו יצמח מזה מכשול לרבים, שע"י הטעות גדול ורב יחליפו ויאמרו ויעידו לבסוף שבמו עיניו ראו "פילטער" במקוה של קהלה של חסידים ואנשי מעשה, ויבואו במדינה זו המשובשת בגסות, להתיר "פילטער" גם במקוה לנשים, ומי הוא זה שיקבל על עצמו אחריות נוראה כזו, צא וראה בספר טהרת יו"ט ח"ה (מעמוד שס"ז-שצ"ב) שכל גאוני דורינו שליט"א יצאו בחרב וחנית נגד המקילין וחלילה בזה יתנו יד להמורדים בנו לרדות אותנו. ואחר זמן קצר הגידו לי שהסירו "הפילטער" מהמקוה של האנשים, כי בודאי כמו שאני הפסקתי מליילך להמקוה כזו עם "פילטער" כמו כן הרבה חרדים לרבר השם עשו כן וע"כ מסתמא ה' מוכרחים להסירו, והי' לקידוש השם, ומהם ילמדו אחרים לעשות כמותם, שכל מי שהנהיג עד עתה יסירנה, ומי שלא קבע עדיין בודאי לא יקבע לתת אבן מכשול ח"ו ע"י מעשיו.

הנה לא ירדתי לדון בדין אתי לאחלופי הנזכר בבכורות (ב' א' וב') ועיין בדין זה ב' תשובות נאות להגה"ק בעל זכרון יהודא (חאו"ח סי' קצ"ד וקצ"ה) כי עד כאן יש לפלפל בזה כשאחד מבורר לאיסור ולא נחלק בו אדם, אבל בענינו הגם שלנו מבורר שמקוה לנשים עם "פילטער" פסולה, ואין אדם חולק מרבנים הגאונים שליט"א, אבל עדיין המלחמה לא נגמרה והבע"ד לא נכבש והשטן עדיין מקטרג ומרקד, ועיין בטהרת יו"ט (ח"ה הנ"ל) אם עתה ואין עתה אלא תשובה, ע"י מעשינו אנו שנסכים לעשות מקוה של אנשים עם "פילטער" ח"ו אתי לזלולי ביה כיון דקיל בעיני הרודים בנו, וזה פשוט מאד וצריכים להיות מאד מאד נזהר בהדבר.

ושמעתי אומרים בשם אברך א' שאין להטיל עול הציבור שיכריחו להחליף בכל פעם ופעם מימי המקוה כי עולה לסכום הגון, משא"כ ע"י "הפילטער" מנקים המים הזה בכל פעם. אינני מאמין שדברים אלו יצאו מפי איש בעל אחריות, על ממון ציבור חושש, נגד

תשובה ה
הרב אברהם מאיר איזראעל
 אבד"ק הוניאד

א' לס' ועשיתם את חקתי ואת משפטי תשמרו. כ"ב למטמוני"ם תשל"ח לפ"ק ברוקלין תצ"ו.

בימי הספירה יעטרנה נזר ותפארה א"ל נאזר בגבורה עוטה אורה, ככח וגבורה, כ' ידידי ומחו' הרב הגאון הצדיק, שלשלת היחסין, מגזע אראלים ותרשישים וכו' מוה"ר חנני' יו"ט ליפא דייטש שליט"א גאבדק"ק העלמעץ תצ"ו, וכעת אור תורתו זורח פה ברוקלין תצ"ו, שמו נודע בשערים, בקודש הילולים, בספריו היקרים טהרת יו"ט, טבא הוא וטבא להוי.

אחדשה"ט ושתוה"ר כיאות, הנני בזה להגיש תודתי העמוקה על ספרו טהרת יו"ט ח"ו על הל' מקואות שכבדני בו, ומצאתי בו אוצר יקר מפז ומפנינים, מלא על כל גדותיו בענינים רמים ונשגבים, מתורת דבותינו הראשונים ואחרונים, ואני תפלה שיזכה עוד רבות בשגים לזכות את הרבים, במעשיו הכבירים, ובספריו היקרים, והמטהר עמו בית ישראל יחי' ויקימי', אורך ימים ישביעהו ויראהו בישועתו, ועד ביאת ינון יגדל יפרח כשושנה, אמן.

והנה ע"ד הענין שהציע לפני, במה שנפרץ באיזה מקומות וגם לרבות בקהל חסידים לתקן מקואות הנמצאות אצל בתי המדרש, לצורך טבילת עזרא, עם הכלי "פילטער" לנקות המים, שגדולי הרבנים שליט"א יצאו חוצץ באיסור נמרץ לטבילת נשים, כפי שהאריך בזה בספרו היקר טהרת יו"ט ח"ג וח"ד, והעלו שיש בכלי זה כמה חששות פסולי דאורייתא, וראיתי בהמכתבים ששלח לי שגם לטבילת אנשים דרבנן, אין דעתם נוחה להשתמש בכלי זה, ופקפקו ע"ז מכמה טעמים לשבח, האמת אודה ולא אבוש כי בראשית ההשקפה לא מצאה ידי די זה להחמיר כ"כ במקוה לטבילת עזרא, שלדעת רוב הפוסקים שאובין כשרים לבע"ק וכמ"ש המג"א ר"ס פ"ח, ואין חציצה פוסלת בו כמ"ש בס' האשכול הל' ק"ש ותפלה סי' א', וכו"ה שי' הגר"א או"ח סי' תר"ו, וכ"כ בתשו' מהרש"ם ח"ג סי' שי"ג דבטבילת בע"ק דרבנן ליכא למימר דכל דתיקון רבנן כעין דאו' תקנו דכבר התירו לטבול בשאובין עיי"ש, והנה במנ"ח מצוה ק"פ הקשה על שיטה זו מהא דמס' יבמות דף מ"ה ע"ב דפריך מי לא טבל לקריו ואשה מי לא טבלה לנדתה וכו', ואי אמרי' דשאובין וחציצה אינן פוסלין לבע"ק איך תעלה טבילתם לשם גרות דבעי טבילה מהוגנת כמו לטהרות עיי"ש, ובמהר"ם שיק [על התרי"ג מצות] מצוה ק"פ כ' לתרץ, דהא דפריך ריב"ל מי לא טבל לקריו, לאו משום טבילת עזרא אתי' לה אלא שהי' צריכים לטבול משום טהרות דבעי טבילה מהוגנת ובמקוה כשרה, דשאובין פוסלין בה כבטבילת גרים, וע"כ פריך מי לא טבל לקריו ולנדתה, דבשניהם בעינן טבילה מהוגנת עיי"ש, ולי הקטן נראה לתרץ,

עפי"מ שהקשו בתוס' שם ר"ה מי לא טבלה וכו' הרי טבילת גר בעי בפני ג', ותי' דכיון דהכל יודעים שטבלה הוי כעומדים שם, [ועיי' טו"ז סי' רס"ח סק"ג] א"כ י"ל דכיון דבעינן עכ"ח שידעו שטבלה, בודאי שידעו שטבלה טבילת הגונה במקוה כשרה וכמ"ש המחבר אף של"ה לשם גרות אלא לשם טומאת קרי עולה גם לשם גרות, כאשה שטבלה לנדתה שעלתה לה לשם גרות שידעו הכל שבודאי טבלה במקוה כשרה בלי חציצה, אף ששאובין וחציצה אינן פוסלין בטבילת בע"ק וכנ"ל מ"מ היכי שטובל גם לשם גרות בודאי טבל טבילה מהוגנת, והבן.

ומה שאני רואה בזה, הוא מש"כ הגאון בעל חשק שלמה ז"ל בהגהותיו למס' יבמות שם דהא דשאובין כשרין לטב"ע הוא רק למאן דס"ל דשאובין דרבנן, משא"כ למאן דס"ל דשאובין דאו' כהכרעת רבינו הרמ"א ז"ל בס"י ר"א והש"ך שם סק"ז דס"ל כשי' הר"ש והרא"ש ז"ל, או פסולין גם לטבילת עזרא, וכ"כ הגאון מהרש"ק ז"ל מבראד בס' קנאת סופרים בהשטות לשירי טהרה [סי' ס"ז] וע"ע בזה בתשו' פרי השדה ח"ד סי' קי"ט, והנה ראיתי בתשו' גדולי זמנינו שליט"א בספרו הנ"ל שהעלו דבפילטער יש חשש זוחלין ראורייתא [וכ' ידידי הגאבדק"ק פילאדעלפיא שליט"א כ' בא' ממכתביו, שלמעשה אירע כן בא' המקומות סמוכה לעירו, שלא סגרו הפילטער בשעת טבילה, ונמצא שטבלה בזוחלין שאסורין מה"ת, וכמ"ש מרן הדברי חיים זצ"ל בסעי' ג' דכמעט לכל הפוסקים פסולין מדאו', וכ"כ בערוך השלחן סעי' ח' דחלילה לומר דזוחלין הוא מדרבנן, וכן הוא דעת מרן החת"ס ז"ל חיו"ד סי' ר"א [אף שהרבה להקשות על שיטה זו שם סי' ר"ב] שהן דאו' שכ' לסתום הנקבים משום חשש זחילה דאורייתא עיי"ש, נמצא לפי"ז שכלי זה פוסל אף בטבילת עזרא, כיון שיש בו חשש זוחלין דאו' וכמ"ש"ל.

והנה אמרו חז"ל במדרש קהלת [ג] עה"פ עת לחשות, פעמים שאדם שותק ומקבל שכר על שתיקתו, ועת לדבר, פעמים שאדם מרבר ומקבל שכר על דיבורו, ומטעם זה מנעתי את עצמי כ"פ מלחזות דעתי העני' בענינים אלו שבעוה"ר נפרצו במילואם בדורינו זה, ובפרט במדינה זו ארוכה כארץ מדה ורחבה מיני ים ומשובשת בגסות, ואמרתני שיפה שתיקתי מדיבורי, וע"כ דברי לעו, וכמאה"כ [איוב ט"ו ג'] הוכח בדבר לא יסכון ומלים לא יועיל במ, אמנם חשבתי דרכי כי לא עת לחשות הוא, בעת שראה ראינו עינינו שרבים וכן שלמים עושים לתומם לפרוץ גדר בטהרתן של ישראל, וחדשים מקרוב באו לחדש חדשות בכלי "פילטער", וכמעט שיצא הדבר להיתרא בכמה מקומות במקום שרעתם של רוב גדולי התורה שבזמנינו שליט"א חוה את דעתם לאסור מטעם כמה חששות גדולות, כמה מהן פסולות דאורייתא, ואין איש שם על לב, בודאי שיש לגדור גדר ולעשות סייג לתורה כדשנינו בפ"ק דאבות, ובפ"י רבינו יונה שם שהאריך בדברים חוצבים להבות אש בענין הגדרים וסייגים, שהמה חביבים יותר מעשיית

פ"ק דמס' ביצה עיי"ש, וכן מצינו חששות כאלו עשויות לגדר וסייג דלא יבואו לאחלופי זב"ז, בכ"מ בהלכה, וא"כ מה נענה אנן אבתר"י בדור פרוץ זה, שבחדשים לבקרים, ואין לך יום שאין קלקלתו מרובה מחברו, מגבבים קולות ע"ג קולות, ופרצות ע"ג פרצות, בודאי שיש לעמוד בפרץ למיגדר מילתא, שלא יאמרו היתירו פרושים את הדבר להעמיד כלי ה"פילטער" במקוה, ויבואו להכניסו אף במקום איסור גמור וחמור ר"ל, ופשיטא שיש לפרסם את הענין, ולטכס עצה איך לתקן דבר זה שלא יעשו שום מקוה עם כלי זה, ובמקום שכבר עשו להסירו משם, אלא שיש להזהר לטפל בזה בדרך שלו' ודברי חכמים בנחת גשמעים, שהרי הדברים נאמרים כלפי חסידים ואנשי מעשה יראי ה' הזהירים בטבילת עזרא, ובודאי ובודאי שישומו לב ע"ז להסיר מכשול זה מתוכם. וכמו שראיתי באחד המכתבים שהראה לי כהדר"ג ידידי שליט"א מרב גדול א' * מפורסם בתורתו ובצדקתו, ראש בני ישראל בקהל חסידים סמוכה לעירנו, שהודיעו כי תומ"י אחר קבלת מכתבו הסיר את ה"פילטער" מהמקוה שאצל בית מדרש סקווירא בקהלה א', שלא יגרום מכשול לאחרים.

וה' הטוב יזכהו עוד רבות בשנים דשנים ודעננים, להשקות צאן קדשים במים טהורים, ויהי' דבריו גשמעים לעבודתו יתב"ש, ויטהר לבנינו לעבדו בטהרה באמת ובלב שלם, וחפץ ה' בידנינו יצליח, עד ביאת המשיח, כאות גפשו הטהורה ונפש אוהבו וידידו הדוש"ת.

הק' אברהם מאיר איזראעל
אבד"ק הוניאד תצ"ו

תשובה ו

הרב מאיר אייזיקואהן

מחבר ספר „שו"ת מבשר טוב"

יום ג' ט"ז אייר ל"א למ"טמונים תשל"ח.

אורך ימים ושנות חיים ושלום דב יוסיפו לו א"כ ידיר ד' וידיר אנשים, בצדקתו ימלט אי נקי כקש"ת מההר"ר חי"ל שליט"א דייטש, האב"ד והאדמו"ר מהעלמען, חונה כעת בק"ק בדוקלין ג. י. יע"א.

אחדשתו"ט, קבלתי מכתבו וקראתי אותו בתשומת לב ובדאבון לב ונפש, בראותי על מה שלבו עליו דאבה — יחזקהו ד' ויאמצהו לעבודתו ית"ש — על מה שכת"ה שליט"א בדרך, וירט הדרך לנגדו, במה שהקרה ד' לפניו, להיות בעיר מלאה חכמים סופרים וחסידים, אשר בודאי מחמת חסרון ידיעתם משתמשים במקוה לאנשים, שמצא שם שמו הפילטער בתוך המקוה, ואם שלכאורה המקוה הזאת נעשית לכתחלה ובעיקר לטבילת אנשים, אבל כהדר"ג שליט"א בידעו מהאיסור

המצוה עצמה, כי המה עדים נאמנים שהוא גוהר מתחילה שלא יבא [או שלא יביא אחרים] לידי פשיעה עיי"ש, ובמס' גדה דף ג' ע"ב דא"ל הלל לשמאי וכו' ומיהו עשה סייג לדבריך, ומ"ש מכל התורה כולה דעבדינן סייג וכו', וע"ע במס' עירובין דף ו' ע"א רב בקעה מצא וגדר בה גדר, ופי' רש"ז"ל עמי הארץ הי' [ושם דף ק' ע"ב פי' שאינן בני תורה שידעו להזהר וכו'] המזולזלין במצות והחמיר עליהם לעשות סייג להרחיקן מן העבירה כאדם הגודר בקעה פרוצה לשמרה, ע"כ. וכן מצינו במס' חולין דף ק"י ע"א שרב אסר להם כהל, מחמת שראה שמזולזלין באיסור בב"ח וע"כ החמיר עליהם גם בכהל, וכן בירושלמי מס' שקלים פ"ז הל' ב' רב נחת לתמן [לבבל] חמתון מקילין [בענין בשד הנמצא ביד עכו"ם] וחמר עליהון, שאסר כל בשר שנתעלם מן העין, וכן בכ"מ.

ואף כי ידעתי שרבים יפקפקו ע"ז להחמיר כ"כ במקוה של אנשים שנעשית לשם טב"ע, מ"מ לא יבוש מן המלעיגים עליו ע"ז, דכן מצינו בכ"מ דלמיגדר מילתא החמירו בכמה חומרות והרחקות, עיי' במס' יבמות דף צ' ע"ב דמכין ועונשין שלא מן התורה משום מיגדר מילתא והשעה צריכה לכך, וראי' מאלי' בהד הכדמל שהקריב בכמה בשעת איסור הבמות להרחיק מע"ז עיי"ש, ובפרט ת"ח ובני עלי' ובודאי שעליהם להזהר יותר ויותר שלא יבואו להתלמד מהם וכדאמרי' בגמ' [מס' שבת דף ג"א ע"א] אדם חשוב שאני, ופירש"ז"ל שהראה אותו שהוא מקיל עומד ומקיל יותר [ועיי' יד מלאכי כללי התלמוד אות ו' וכן בש"ך וט"ו יו"ד סי' קנ"ב סק"ג], וע"כ כ' שאדם חשוב ראוי להחמיר על עצמו אף במותר לו [עיי' מאירי מו"ק דף י"ב ע"א ותשב"ץ ח"א סי' פ"ו] ועיי' בשו"ג ח"א ערך ד' אות י"א במעשה שאירע לגדול א' הגאון ר' דוד גרשון אבד"ק רישיד ז"ל שענשוהו מן השמים ר"ל על מעשה שעשה שנראה לו להיתר גמור, והאריך שם בדברי מוסד עד כמה צריך הת"ח להתרחק אף מספק איסור שההמון עם לא יבואו להקל יותר, ובפרט בני"ד יש גם טעם לאיסור וכמש"ל, אף אם שישנם המפקקים בו, מ"מ בודאי שיש לבטלו מכל וכל, שלא יכשלו בו דבים, לבא להתלמד ממנו גם במקום שיש בו איסור כרת ר"ל, וכדמצינו בכ"מ בש"ס דיש לחוש דלא אתי לאחלופי, וכדקיי"ל בשו"ע או"ח סי' ט' סעי' ב' שלא לעשות ציצית של פשתן, אף דקיי"ל במס' מנחות דף ל"ט ע"א דציצית של פשתים פוטרים בכל מיני בגדים כשל צמר, עכ"ז כ' הפוסקים שאין לעשותם של פשתים משום דדומים למשי, ואיכא חשש שעטנו שיטילו ציצית פשתים בטלית של צמר שיסבדו שהוא משי, עיי"ש. וכן בתשו' ערוגת הבושם או"ח סי' קכ"ד לענין קמח העשה מתפ"א בפסוה, שדומה לקמח דגן, וכ' דכיון דקבלו עליהם גזירת קטניות משום דמיחליף קמח דידי' בקמח ממיני דגן, אמרי' ג"כ דאפי' מה שאינו בכלל קטניות כלל ואינו בכלל מידי דמידגן, מ"מ הוא בכלל קבלת גזירת קטניות, דלא אתו לאחלופי, כדאמרי' בסוף

(*) הוא הגאון הצדיק חו"פ האבד"ק ור"מ זק"ק שיכון סקווירא שליט"א, לעיל תשובה ד'. (המחבר).

השתי, להצדיק כשפופרת הנוד דוקא וחשבתי שהטעם הוא מפני שבאמת מצינו שם במשנה שד' יהודא חולק על הת"ק ואמר חלוף הדברים, פירוש לשתי, מלמעלה למטה אין מצטרף, אבל לערב, מימין לשמאל מצטרף, ואם שפירשו שאין הלכה כר"י, אבל היכא שיש כבר חלופי דברים, חיישינן לחליפין, ואנו מתחשבים כבר עם דברי ר"י ג"כ, ואפילו אם נפרש כהרמב"ם ששתי משמעו לאורך, אבל הלא ר"י — שלפי הסברא לא אמר זאת מדעתו, אלא מסתמא כך שמע בביה"מ חלוף הדברים — מחמיר גם לאורך, וע"כ אנו מחמירין אם נסדק בין לאורך בין לרוחב להצריך כשפופרת הנוד, ומזה שאנו פוסקים כך להלכה, נראה שאנו מתחשבים עם דברי ר"י שאמר חלוף הדברים וחיישינן לחליפין והבן (ועיין בתוי"ט שם על דברי ר"י וז"ל: טעמו שמעתי מפי רבינו מוהר"ר ליווא ז"ל, שכשנסדק מימין לשמאל, מתחשב כל שע"ג הסדק כאילו אינו עכ"ל).

וא"כ אם בין שתי לערב, שהן משתי שמות, חששו משום שנתחלפו הדברים, כש"כ שבין מקוה למקוה שהן משם אחד בודאי שיש לחשוש לחליפין, כי שם מקוה בעלמא איקדי, ומתחלפין הדברים בין המון העם, עיין ב"מ ק"ד ע"א שמא בעלמא אמרי לך, שלא מכר לו אלא שמא, והוא דמתקרי בית כורי, והוא דמתקרי כרמא, והוא דמתקרי פרדסא, ה"נ כן והוא דאיתקרי מקוה וחסודים מחלפים, ומה גם כעת ישנן הרבה מקוואות עבור אנשים, שנעשו ג"כ בדין וכדת מקוה כשירה, וכן בעירות קטנות שאין להם אלא מקוה אחת, ומשתמשים בה אנשים בבוקר, ולעת ערב מכינים אותה מחדש עבור נשים.

כי ישנם כעת חסידים ואנשי מעשה שנוהרים לא רק בתקנת עזרא, אלא אפילו בשאר ימות השנה שקבלו על עצמם ומחמירים בטבילה זו כלשון הטור או"ח בס"ס רמ"א: והמחמיר תע"ב, ומביאו הב"י בסמ"ח פ"ח, וכלשון הרמב"ם ז"ל ג"כ: שמימיו לא ביטל אותה טבילה אפילו שעה אחת, וכמו שמביא דבריו, הר"י על הרי"ף פ"ג דברכות ד"ה כי אתא זעירי ע"ש, ועיין ג"כ בספר טהרת ישראל סימן קצ"ז ס"ב בפירוש באר יצחק שם אות מ"ה וז"ל: ובפרט בזמננו שדברים אנשים טובלים בשבת שחרית אף שלא מטומאת קרי, ורבים חושבים זה למצוה ולחובה עפ"י חכמת הנסתר כידוע עכ"ל וא"כ לא מבעיא בזמן שהיו נוהגים טומאה אצל אנשים ג"כ והשוו טבילת אנשים לטבילת נשים, עיין בסימן ר"א סעיף ע"א ובט"ז שם שאפילו בטומאה דרבנן אמרינן העמיד טמא על חוקתו, עד שנדע שטבל במקוה כראוי בלי שום ספק בה, אלא שאפילו בזמן הזה, מי שקבל על עצמו ומחמיר בטבילת גופו, מקדים ומביט ודורש אחר מקוה כשירה, כי מוטב לו לכתחלה לטבול במקוה כשירה כדת וכדין.

וכך אנו רואים שישראל קדושים הם וסומכים לעד לעולם טבילתם קודם תפלתם בכל יום, וכמו שמוכח בספר ויגד יעקב מאמר עבודה שבלב אות ג', משמי' דמרו הקדוש מוהר"ר ישכר דוב מבעלו זצלה"ה, שרב אחד שאל אותו אם יש איזה רמז בפוסקים שנכון לטבול

לשון המחבר זה "מצד זה לצד זה" שכן פירש הר"ש והרא"ש, וא"כ איך בא המחבר בלשונו לפי פירוש הר"ש והרא"ש, בשעה שהוא הולך אחר פירושו של הרמב"ם והראב"ד, וע"כ לא הבגתי כעת דבריהם הקדושים והבן.

עכ"פ לפי שנפל מחלוקת בין הגאונים בפירושים של אלו הדברים שתי וערב שנשנו במשנה, פסקו להלכה הב"ח והט"ז והש"ך שהולכים לחומרא, אליבא דשני הפירושים וצריכים בזו וגם בזו כשפופרת הנוד ע"ש. ולי העני בדעת קשה לי ולא אבין את זאת, מדוע נפל מחלוקת זה בין הגאונים בפירושים של שתי וערב, שהרמב"ם פירש שתי: הוא האורך מלמעלה למטה, וערב הוא הרוחב מימין לשמאל, והר"ש שם על אתר במס' מקואות פ"ו פירש להיפך, ואלו הולכים אחר פירושו של הרמב"ם ואלו אחר פירושו של הר"ש, הלא כך אנו דגילים לפרש וכך למדנו, ששתי משמעו לאורך וערב משמעו לרוחב (מלבד שיש פירוש אחר על שתי וערב, שתי משמעו החוט הדק לענין נגיע בגדים) אבל בלשון המשנה ובגמרא, לכאורה פירושו הוא כמו שפירש הרמב"ם, ודי להביא רק ראי' אחת ע"ז, והיא מה ששינו במס' עירובין במשנה פ"א מ"ט: מקיפין שלשה חבלים זה למעלה מזה וזה למעלה מזה, ובמ"י מקיפין בקנים ופי' ע"ז ברע"ב: נעוצים ועומדים וזו היא מחיצת שתי, אבל של חבלים היא מחיצה של ערב (ע"ש במשנה כל מחיצה שאינה של שתי ושל ערב אינה מחיצה) והלך בזה אחר פירושו של הרמב"ם שם: הזכיר במה שקדם מחיצה של ערב בלי שתי והוא אמרם מקיפים בחבלים, וזכר בכאן מחיצה של שתי בלי ערב והוא מקיפין בקנים עכ"ל וכן פי' כבר גם רש"י ז"ל בעירובין ט"ז ע"ב: שתי כגון קנים, ערב כגון חבלים עכ"ל ועיין ברמב"ם הל' שבת פט"ז הי"ח; וכן במחבר סימן שס"ב ס"ה מצינו: בין של ערב לבד כגון של חבלים, או של שתי לבד כגון קנים נעוצים עכ"ל, וכן בפ"מ ובקה"ע על הירושלמי עירובין פ"א הי"י.

ואם תאמר אולי גם שם יפלגו הר"ש והרא"ש, אבל א"א לומר כן ראשית שאין אנו מוצאים זה, ושנית הלא פירושו של הרמב"ם, מפורש יוצא ממה שמצינו שם בעירובין בגמרא: אמר רב המנונא אמר רב, הרי אמרו עומד מדובה על הפרוץ בשתי הוי עומד, בעי דב המנונא בערב מאי אמר אביי תא שמע שיעור חבלים ועוביין וכו', א"כ משמע שגם חז"ל הבינו ששתי משמעו מלמעלה למטה, וערב מימין לשמאל, ושתי הוא לאורך וערב לרוחב והבן.

וא"כ הדרא קושייתי לדוכתא מדוע אצל דיני המקוה, פירשו הר"ש והרא"ש והטור, איפכא, דוקא אצל דין זה, ולולא דמסתפינא להכניס ראשי בין ההרים (כיבמות ט"ו ע"ב) הייתי אומר שהטעם שהכא פירשו הר"ש והרא"ש כך, איפכא מפירושו של הרמב"ם, וכמו שהבאתי לעיל שגם מדברי חז"ל ראי' לפירושו במשמעות אלו שני המלים שתי וערב, וא"כ הי' די אם היינו מחמירין רק אם נסדק לרוחב והוא ערב, וכסברת הת"ק שם במקואות, ומדוע אחוז הפוסקים גם אם נסדק לארכו והוא

(ועיין בנמ"י על הדי"ף יבמות שם) וכבר העירו מזה קודם התוס' ביבמות שם ד"ה מי, לענין עו"כ שטבלה לנדתה, וכן בפירוש חשק שלמה שם בשם הרה"ג מוהר"ר ישראל מסאלאנט זצוק"ל, ועיי"ש מה שמביא דבפסול דאורייתא גם לטבילת בע"ק פסול וכו' ופשוט דבעי טבילה גמורה כמו בסיני וכו' ע"ש, וכן עיין בספר טהרת מים סימן ע"ז בהערות שם.

וא"כ איך אנו יכולים להתיר, אפילו לאנשים, לטבול במקוה כזו שיש בה פילטער, ל"מ בעד"ה ועיו"כ שהיא משום תשובה וטהרה, אלא אפילו בשאר ימות השנה, בעת שהפילטער הזה כבר נאסד מגאוני חכמינו שליט"א. ועוד טעם אחר, כי לא ימלט שבאיזה זמן לא יקרה — ולא פעם אחר אלא הרבה פעמים — שיבואו גם נשים לטבול בה בידען שמקוה זו כשירה נקראת, ע"כ בודאי שמצוה גדולה היא, וזכין שלא בפניהם, למנוע מכל וכל מלהשתמש בהפילטער הזה אפילו במקוה של אנשים.

ועובדא ידענא ואמסור אותה לכת"ה שליט"א, שזה דק איזה ימים בא אברך לפני, ת"ח ויר"ש, ושאל אותי שאלה זו: האיך שהוא טובל בשבת במקוה כשירה של אנשים, ששמו בה הפילטער הזה, האם מותר לשום קודם שבת בורית בהפילטער הזה, בכדי שבשעת שמי המקוה מסתננת שם בשבת, ינקו גם ע"י הבורית הזה שמתערב עם מי המקוה, באופן שימרח זימס הבורית ויסתבנו המי מקוה, ויהיו נקיים אפילו ביותר? וע"ז השבתי לו הלא שאלתך מעיקרא פירכת היא, והאם לא קדית ולא שנית ולא שמעת מהאיסור שנתנו גאוני חכמינו שליט"א על הפילטער הזה, וטעמם ונימוקם עמם לאסור להשתמש בהפילטער הזה, אפילו במקוה של אנשים, ומעיקרא מופרך הוא, וכעת הוא ענין הנמסר ביד ב"ד ואין יד כל אדם יכול לנגוע בזה, וצחק בלבו והודה לי שכבר נודע לי מזה, אבל לא הי' ברור אצלו, עד היכן עדות הדברים האלו מגיעים, וע"ז פירשתי לו כל הענין הזה, ומאי איכפת להו לרבנן, ולמה אסרו זה מכל מקום, וע"כ — אמרתי לו — איני רוצה להכניס בעובי הדין, השייך לשאלתו שהציע לפני, כי על הראשונים וכו' והיום אומר לו עשה כך וכו'.

ובשולי המכתב אני רוצה להוסיף זה ג"כ בע"ה: כי הנה ידוע מה שדימו חז"ל אדם וכלים לענין טבילה, כמו שמצינו למשל בסוף פ"ח דמקואות, האוחז באדם ובכלים ומטבילן טמאים וכדומה בשאר מקומות, עיין ברמב"ם פרק ג' מהלכות מקואות, וכן שם ברמב"ם פ"ב הלכה י"א, ועיין בסימן ק"כ בש"ך ס"ק ו' מה שהניח בצ"ע והעיר ממה שבסוף פ"ח דמס' מקואות — הנ"ל — תנן בהדיא אדם וכלים בהדדי ע"ש, וכן ידוע שאפילו בזמננו מטבילין הכלים במקוה כשירה של ארבעים סאה, וכלשון חז"ל בע"ז ע"ה ע"ב: ת"ל במי נדה, מים שנדה טובלת בהן הוי אומר ארבעים סאה עכ"ל ואם שהתוס' שם ד"ה מים מחלק קצת ע"ש וכן הרמב"ם בהל' מאכלות אסורות פי"ז ה"ה כתב שטבילה זו שמטבילין כלי הסעודה הנלקחים מן העכו"ם ואח"כ יותרו לאכילה ושתי', אינן לענין טומאה וטהרה אלא

עצמו בכל יום, והשיב שהוא משנה מפורשת ושוב יום אחד וכו', ומבואר במג"א סימן תר"ו, דטעם הטבילה בעיוכ"פ הוא משום תשובה, אלמא דמי שרוצה לשוב בתשובה צריך טבילה עכ"ל.

ומקור הדברים האלה הוא במהרי"ל שבדברו אודות טבילת עיוכ"פ, אמר בסתם: כי עיקר הטבילה משום תשובה היא, וכמו שהאריך שם לפרש, ומביא עוד שם ש"מ דטבילת עיו"כ משום טהרה היא, כדאיתא במדרש ישראל נקיים הם כמלאכים (וכן בטור ובפר"ח סימן תר"ו מביא זה בשם הפרד"א) ומובא זה בד"מ שם וכן במג"א ס"ק ח', ומה שהר"מ מתמה על המהרי"ל למה מצריך לטבול ג' פעמים, וכמו שמביא להלכה ברמ"א שדי רק בפעם אחת (עיין בפ"י הרמב"ם סוף פ"ח דמקואות בשם התוספתא), וכן תמה המח"ש שם וכתב: ואין המהרי"ל תח"י לעיין בו, אבל המעיין במהרי"ל יראה שמביא בשם הרוקח; משום שנאמר מקוה ישראל שלש פעמים בקרא ע"ש, וז"ש המג"א שם: דלפי הטעם דטבילה משום תשובה יש לטבול ג"פ וכ"כ הרוקח עכ"ל וכן דעת הט"ו, ובבאה"ט שם מביא: ויש חסידים טובלים ל"ט טבילות עכ"ל ועיין בשו"ת אבני נזר ח"ב סימן תנ"ב שמפרש טעם רב סעדי' ז"ל לברך על טבילת מצוה זו שמובא בטור וכן בתניא דבתי, בכדי שלא יתפלל תפילת יוכ"פ שלא בטהרה מטומאת קרי, ובלא תעשה מברכין גם על המנהג, והוא ל"ת דדברי קבלה אל תטוש תורת אמך עכ"ל עכ"פ מחמירים הרבה בטבילה זו מיוחדת של עיוכ"פ שיהי' במקוה כשירה בכל פרטי'.

והנה ראיתי עוד להמהרי"ל שכתב שמהטעם שטבילה זו היא משום תשובה, א"כ אע"פ שלא ראה שום קרי יטבול כגר כשנתגיר טובלים אותו משום תשובה עכ"ל ומובא דבריו אלו גם בד"מ, ובקשר עם זה אביא בכאן מה שאמרתי מכבר, והוא מה שמצינו ביבמות מ"ה ע"ב, מי לא טבלה לנדתה, מי לא טבל לקריו, ולכאורה קשה בהשקפה שטחית, האם עובד כוכבים טובל לקריו, האם עובדת כוכבים טובלת לנדתה, אלא שהפשט הוא, שמשום הך טעמא גופא, אנו אומרים שאם אנו רואים שטובל לקריו או שטובלת לנדתה, ש"מ שבדעתם הי' שבהך טבילה הם מקבלים עליהם דת יהודית וכמו שרש"י ז"ל פירש שם וכן שם בתוספות חד מקמאי שפירש ע"ז, בקבלת המצות שקבלו עליהם הם עומדים ע"ש, וא"כ חשבינן אותם כגרים גמורים, אבל מאידך גיסא משמע ג"כ — והוא ראוי לענינינו — שטבילת קרי היו דגילים לטבול במקוה כשירה כדת וכדין, כי הלא בפירוש אמרו חז"ל שם ביבמות מ"ז ע"ב: ובמקום שנדה טובלת שם גר וע"מ טובלים, וכל דבר שחוצץ בטבילה חוצץ בגר וכו', עיין בש"ך יו"ד סימן רס"ז ס"ק ו', כי באופן אחר לא הי' עלתה לו טבילה זו לשם גדות.

והכי תנינן בירושלמי קדושין פ"ג ה"ב שמובא שם ג"כ גר שמל ולא טבל הדי זה כשר, שאין גר שלא טבל לקירויה, וקשיא עלת לו טומאה קלה מטומאה חמורה, וע"ז אמר ר"י, שזו וזו לשום קדושת ישראל עלתה לו עכ"ל א"כ משמע בודאי שטבל במקוה כשירה

שכתב האוחה"ק בפ' משפטים על הפ' אם אדניו וכו' וז"ל: ולזה לא שלטו (להשטן) בדבר מצוה שעושה האדם בדמים יקרים, וכן תמצא שכל דבר טומאה בא בחנם, משא"כ דבר מצוה וקדושה, צריך להם טורח גדול ודמים יקרים עכ"ל.

וע"כ בהך שמעתא בעינן למיתב דעתן דספיקא או ודאי כרת רביע עלי, ומי יכניס ראשו בין ההרים עמודי עולם שנתחבטו בזה.

זמה שהעלתה מצודתי כתבתי, ואני תפלה, יאיר ד' עיני בתורתו, ויורנו דרך חוקיו, להוציא דין אמת לאמתו, ויצילני משיאות, בתקותי שחפץ ד' לתלמודו, בידו יצליח, להוסיף לעשות תיקונים כאלה בתוך בני ישראל ואשרו שזכה לזה, על אריכת ימים ושנות חיים, בבריות גופא ונהורא מעליא אכירי.

הכותב לכבוד התורה לומדי ועושי, ידידו וש"ב הדושיט.

הרב מאיר אייזיקזאהן
סטטענען איילנד ג. י.

תשובה ז

רפאל בלום

ראב"ד ור"מ דק"ק קאשווי יע"א
אירווינגטאן, ניו יארק יע"א

ב"ה אור ליום ו' עש"ק לס' והפריתי אתכם והרביתי אתכם תשל"ח לפ"ק מ"א למב"י.

בימי העומר יאמר שומר, חלפה לילה ואתא בוקר ושלוי, וברכה לכו ידי"ג הרב הגאון הגדול חו"ב בחדר"ת המפורסם במעשיו הכבירים, במים טהורים כש"ת מו"ה חנני יו"ט ליפא דייטש שליט"א אב"ד העלמען יע"א ולכאל"ש.

אחדש"ה לתשובת יקרתו אודות המקואות שנבנו לאנשים ונפרץ הדבר באיזהו מקומות לעשות להם פילטער ולפי דעת כה"ג יש לחוש לכמה חששות, אבא בזה רק בקצירת האומ"ר בע"ה להשיב מפני הכבוד.

(א) הנה הפילטער במקוה טהרה של בנו"י, כבר נאסר מגדולי גאוני זמננו הי"ו והיא לו נדפסה בטהרת יו"ט על מקואות בח"ג, וגם אני הקטן נעשיתי סניף לאריות, כאשר כתבתי מאז שיש בזה שש חששות גדולות והעיקר משום חשש זחילה דאורייתא והכל נתבאר שם בע"ה, ולא באתי בזה לכפול הדברים, אמנם לענין מקוה לאנשים העיר כה"ג בצדק עפ"י שכתבו בשו"ת זכרון יהודא (סי' ס"א) ושו"ת מחזה אברהם (או"ח סי' י"ג), אשר נדפס בחלק י"ט בטהרת יו"ט, דמקוה זוחלת פסול גם לטבילת בע"ק, א"כ למה לנו ליכנס לפירצה דחוקה ולעשות פילטער הזה, גם העיר כה"ג שגם בטל תורה יומא פ"ח אוסר לבע"ק בזוחלין (ובעיקר הקושיא שם בטל תורה כבר האריך המחז"א בתשובה הג"ל), ובטל תורה הביא שם ממחה"ש סי' קנ"ט ס"ק כ"ז דמוכח להדיא דפסול זוחלין לבע"ק ע"ש.

מדברי סופרים, עכ"ל אבל עיין בפר"ח על יו"ד סימן ק"כ שמברר שם ששיטת הרשב"א והראב"ד והרמב"ן וכן דעת המחבר שטבילת כלים היא מן התורה וכן עיקר עכ"ל (ולענין השיעור של מ' סאה, עיין בהגהות יד שאול, שמביא רא"י נכונה לזה וכוונתו מהירושלמי ע"ז פ"ה ה"ד, שמשמע משם, שכל הדרש הזה שאין צריכים מ' סאה הוא דרש כותים לכאורה, עיין בפ"מ (שם) ועיין בפ"ת שם ס"ק ד', ועיין בקצש"ע סימן ל"ז ס"א: הלוקח כלים השייכים לסעודה וכו' אסור להשתמש בהם שום תשמיש אפילו בצונן, עד שטובלין אותן במעין או במקוה במקום שכשר לטבילת אשה נדה, כדי שיצאו מטומאתו של הא"י לקדושתו של ישראל עכ"ל.

והוא הדבר אשר דברתי, כי מי ימנע את עצמו לטבול כלים במקוה כשירה של אנשים, ואם ישימו במקוה זו הפילטער, יש לחשוש לחליפין זה, שפעמים יקרה שיבואו שם גשמים ג"כ לטבול ובודאי יבואו עם כלים לטבול שם, ואפילו אם יאמרו שהם ערבים בדבר זה, וישגיחו שיהי' רק עבור אנשים לטבול שם, אבל אנו יודעים שאפילו קוי ד' יחליפו, ובעתיד יחשבו שהותרה הרצועה מסביב זה, וישתמשו בזה אפילו במקוה של גשמים ושם בודאי שנוגע לאיסור כרת, כהחלטת ופסקם של גאוני זמננו שליט"א.

ושמחתי בראותי שדבריו עשו פירות כבר ב"ה, ושוני יגדל בראותי סביביו, שרב גדול וגאון ויר"ש קיים כבר דבריו להוציאם מכח אל הפועל, בזה שצוה להוציא את הפילטער הזה מהמקוה של אנשים בקהל עדתו, ומובא במפרשים שהתחלה הוא יותר מחצי הכל, וכך הוא דרכם של חכמים וכמו שדרש רבא (עירובין ק"ד ע"א) דברים שאמרת ליפניכם וכו', ולא בוש לאמור שנראה דבריהם של חכמים אחרים מדבריהם עצמם, כמו שמצינו שכך אמר ר"מ (בסוף פ"ב דכלאים) ורש"י מפרש בחולין י"ג ע"א; שלא אמרו חכמים דבריהם להקל מדברי תורה דנמצא עוקרין, אלא להחמיר ולעשות סיג עכ"ל ובודאי שחוב על כל אחד מאתנו שיעמוד לעזרו גם בענין זה ולתקן, בכדי שיהיו דברי חכמים קיימים, וכמו שהבין ר"ע לאמור ולעשות בהבעת דברים אלו (עיין שבת י"ז ע"א) ולא יהי' ח"ו הלכה מקופחת.

ואם חסידים ואנשי מעשה נוהגים בטבילה זו בכל ימות השנה, ולאן דוקא בער"ה או בעיו"כ בודאי שחובה על הרבנים להציל אותם אפילו מאיזה חשש רחוק של נדנדוד עבירה, שלא יהי' ח"ו מהב"ע שזה שייך אפילו באיסור דרבנן כמו שמשמע מרש"י פסחים ל"ה ע"ב, ואין להשוות גזירות חכמים דפעמים נראה להם להחמיר אפילו בס"ס כלשון התוס' בנדה ל"ג ע"ב ד"ה ורמינהו, וא"כ בודאי שאנו מחויבים להסיר המכשול הזה של הפילטער אפילו מהמקואות שנעשו לכאורה לכתחלה רק עבור אנשים מהטעמים שביארתי לעיל די באר, ועוד מהטעם שזה נכלל בכלל מה שאמרו חז"ל הרחקה הוא דעביד רבנן לדאורייתא (פסחים ב' ע"ב) ואפילו אם יבואו ע"י זה לטרחא יתירה או להוצאת דמים ביותר, אבל זהו הידר של מצוה זו שיהי' לו בהסרת הפילטער אפילו מהמקואות של אנשים, וכמו

ר"א (סעי' ע"ה) דלא יטיל מים חמין למקוה וכי המרדכי אולי משום גזירת מרחצאות ומביא מברכות (כ"ב ע"א) ותענית (י"ג ע"א) טבילה בחמין מי איכא, ועי' בשו"ת חת"ס (סי' ח"י וסי' קמ"ז או"ח) וכן בשבת, וע' שבת (י"ד ע"א) אמר רבא שהיו אומרים לא אלו מטהרין דק אלו מטהרין, הרי שכמה חששו דז"ל במקואות שלא יחליפו במקוה פסולה, וכ"ש עתה בעו"ה שאין מי שיעמוד על כל מקוה ומקוה, כמו שהי' לפני התורבן האיום ל"ע, שבכל קהלה עמד הרב על המשמר, ועתה שה פזורה ישראל, ה' ירחם, אי"כ בודאי יש לחוש שיאמרו התירו פרושים את הדבר להיות פילטע"ר במקוה, וכיון שניתן דשות לא יבחין בין מקוה למקוה, על כן לפי דעתי העני' יש לגרוד גדר ולא להניח כלי פילטע"ר לשום מקוה של אנשים, ונזכה בקרוב למים הטהורים בע"ה א"ס.

הק' רפאל בלום

עוד רגע אדבר, ראיתי בשו"ת מחז"א (סי' י"ג) הנ"ל שבי' לישב הקושיא של בי"צ (או"ח סו"ס פ"ו) דאלמלי נאמר דלאחר שעבר זמן ל"ש שוב טבילה בזמנה מצוה דאי"כ הו"ל מצ"ע שהז"ג ולמה טובלת ז' טבילות (גדה כ"ט) למה תתחייב הרי הו"ל מ"ע שהז"ג ותי' מחז"א דכיון דמצוה זו באה להתיר האיסור שתוכל להטהר לטהרות ולבעלה באופן זה לא פטורה את"ד, ולכאוי' יש להעיר על זה מד' תוס' (קידושין כ"ט ע"א ומגילה כ' ע"א) דהקשו דלהוי מילה מעשהז"ג, והרי גם שם באה המצוה להתיר בקרבן פסח ושאר דברי' שהעדל אסוד בהן, כגון לעבוד עבודה ועוד כזה, אעכ"פ לא אמרי' כן.

גם מש"כ בשו"ת זכרון יהודא שם לתמוה על שיטת הרמב"ם המובא באו"ח (סי' קנ"ט סעיף י"ד), הדבר מבוואר בהגהו' הגר"א ז"ל שם.

הנ"ל

ב.

רפאל בלום

ראב"ד ור"מ דק"ק קאשווי יע"א

אירווינגטאן, ניו יארק יע"א

ב"ה אור ליום ה' לס' ויברכהו ה' תשל"ה לפ"ק.

שלו' וברכה לכי' אהוי' ידינ"פ הרב הגאון המפורסם עיניו כיונים על אפיקי הפוסקים, צדיק צדקות אהב המזכה רבים כש"ת מו"ה חנני' יו"ט ליפא דייטש שליט"א אב"ד העלמען יע"א ולכאל"ש.

אחדש"ה כמה שהעיר כת"ג בתור הוספה להאיסור על הפילטער, אשר יש שרצו לפרוץ גדרים ח"ו ולעשות כן למקוה פהרה — וכבר כתבנו בזה בע"ה לאסור בהחלט, רק כה"ג העיר שגם במקוה העשויו' רק לאנשים יש לגדור גדר ולא יבאו לעשות כן — בזה הצדק אתו, מלבד מה שיש לחשוש שילמדו ויטעו לעשות כן גם בכל המקואות, הלא

(ב) ואיירי דאיירי הנה ראיתי במכתבו של יירדנו הרב הגאון מו"ה אברהם מאיר איזראעל שליט"א אב"ד הוניהאד יע"א, שהביא קו' המנ"ח (מצוה ק"פ) דמאי פריך ביבמות (מ"ה ע"ב) מי לא טבל לקריו, הרי גר צדיק מקוה כשרה ולבע"ק כשר גם בשאובין (כמבואר בהרבי" ס' פ"ח מכח משנה דמקואות פ"ח), וכן מחציצה לפמש"כ כמה פוסקי' דלא חוצץ בטבילת בע"ק א"כ אפשר טבל בחציצה, והניחו בצ"ע (קו' זו הקשה גם הקובץ על הרמב"ם והובא ברעת תורה סי' פ"ח). והביא תי' מרן המהר"ם שיק ז"ל דכוונת הגמ' בטובל לטהרות דבעי טבילה הוגנת ע"כ. הנה ס' מהר"ם שיק על תרי"ג מצות את"י אמנם במנ"ח נזהר מזה וכי' רבבכל הוי עוברא דשם דיבמות ולא שייך לומר דלטהרות הוי, ובאמת ר"ק נפלאו קצת שהרי עוברא זו בעל המימרא הוא רבי יהושע בן לוי והוא בא"י הוי' (וברא"ש פ"ח דחולין סי' ד' ממס' גדה (ו):) כי' עוד יותר רבותא חברי' מדכין בגלילא שהי' להם אפר פרה ואכ"מ) עכ"פ שייך לומר לטהרות עשו. אולם מצד אחד לא זכיתי להבין ד"ק של מרן, דאלמלי כוונת הגמ' לטהרות א"כ למה נקט מי לא טבל לקריו הול"ל לטומאתו ויכלול כל מיני טומאה לא לבר טומאת בע"ק אעכ"פ דלא בזמן טהרות ולטהרות קאי וליכא לאנשים שום טבילה דק טבילת בע"ק דאו עדיין לא בטלו לטבילתא, ומהי"ט נקט ג"כ הגמ' שם מי לא טבלה לנדתה ולא נקט לטומאתה, דאין טבילה אחרת בזה"ו לנשים דק לנדתה וז"ב. — ומה שתי' כבוד יירדנו הה"ג הנ"ל, רכיון דבעי' שידעו שטבלה שוב בודאי ידעו שטבלה כהוגן וכי', הנה לא הבנתי זאת כלל הרי פי' דברי הגמ' דאנן לא ידעי' כלל האם טבל דק אמרי' שבודאי א"א לו שלא טבל דמי לא טבל לקריו, א"כ אין שום ידיעה ברורה או ראי' רק מכח ההכרח והכרח הזה של טבילת בע"ק הוא גם בשאובין או בחציצה, וז"פ.

(ג) אמנם הנראה ליישב קו' הקובץ ומנ"ח, רהנה בירושלמי (פ"ג דברכות שלהי הלכה ד') א"ר ינאי שמעתי שמקילין בה ומחמירין בה, מקילין בה בשאובין ומחמירין בה במים חיים, וע"ש במראה הפנים דהנהיגו חומרא זו מכח העובדות הנזכרו שם בירושלמי שהי' בזה ענין של מניעה מעבירות ע"ש, נמצא די"ל דקודם שבטלו לטבילותא ונהגו כריב"ב דהי' בימי האמוראי בתראי כנראה בסוגית הש"ס בכמה דוכתי, שוב בימי דיב"ל נהגו בה שוב י"ל דנהגו במים חיים ושפיר אמר מי לא טבל לקריו, וכיון שהחמירו או כן מסתבר שטבלו כהוגן בכל הענינים וע"ש.

(ד) ונחזור לנ"ד הנה מלבד הנ"ל יש בזה חששא גדולה של חילוף, שלא יבאו לעשות כן גם במקוה של נשים, שהיא גזירה וחששא קרובה, ואם כי קשה לחדש גזירות מ"מ במקוה מצינו שחששו מאוד דבותינו ז"ל, ע' גדה (ס"ו ע"ב) אמר רבא אשה לא תעמוד על גבי כלי ותטבול סבר רב כהנא למימד טעמא מאי משום גזירת מרחצאות וכי' וכן קי"ל (בסי' קצ"ח סעי' ל"א), גם במרדכי פ"ב דשבועות בשם ר"ת ז"ל, ומובא בשו"ע

כלים, ועושין ברכה בטבילתן ובעינן בזה שיהי' לה כל דיני מקוה ומים זוחלים פסולין והתורה אמרה אך במי נדה יתחטא מים שהנדה טובלת בהם — ואם כי אין נוגע זה לענין חיוב כרת עכ"ז התורה אמרה שבעינן שיהי' מים שהנדה טובלת בה וממילא לא הוי גזרה לגזרה — והלא פסקינן דטבילת כלי הוא מן התורה — ובפדט שנוגע לענין ברכה שמברכין על טבילתן, א"כ דאוי לחוש שלא יארע שום מכשול עי"ז — לכן אם איני נמנה בין האוסרין עכ"ז מצאתי מסייע להרה"ג הנ"ל למנוע מלעשות פילטער במקואות אלו, והשי"ת העוסק בטרתן של ישראל יזרוק עלינו מים טהורים לטהרינו ולקדשנו וכו' — ובזה הנני ידידושת"ה באהבה ומברכו בשמחת החג עכט"ס.

שמואל אברהם זעלטענרייך

תשובה ט

משה שמערן

אב"ד דעברעצין ונייהייזל יצ"ו
בעהמ"ח שו"ת באר משה ו"ח

ברוקלין יע"א

בעזה"י. מ"ו למב"י שנת תשל"ח לפ"ק פה ברוקלין יצ"ו.

אל מע"כ ידיד'נ הרב הגאון הצדיק חו"פ חריף עצום ובקי נפלא בש"ס ראשונים ואחרונים, לוחם מלחמת ה' בגבורה מו"ה חנני י"ט ליפא דייטש שליט"א אב"ד העלמען יצ"ו וכעת אור תורתו זורח בברוקלין בשכונת וויליאמסבורג בעהמח"ס הענקים טהרת יו"ט.

אחרי תת שלו' באהבה. אין דרכי להתיר שום מלאכה ע"י עכו"ם ביו"ט בפדהסיא בפני רבים, וע"כ אינני מתיר לנקות המקוה ביו"ט ב' ע"י עכו"ם. אולם אין למדין מן הכללו' אפי' במקום שנאמר בו חוק, וע"כ על שאלת כהד"ג שליט"א בנוגע להמקוה בעיר טאראנטא, ורבים מענה בפיהם שמאחר שאסרתי לנקות המקוה ביו"ט ע"י עכו"ם מוכרחים לקבוע במקוה פילטער שינקוה המקוה ובפרט בשנה זו שחג העצרת חל ביום א' וב' וא"א להמון עם לילך במקוה ביו"ט ב' בלא לנקותה. ועתה השאלה אם להתיר להם להשתמש בהפילטער או להשתמש בהיתר לנקותה ע"י עכו"ם. שקלתי הדבר ובאתי לידי מסקנא דמאחר שהזמן קצר וא"א לעשות תקנה אחרת יותר טוב להקל ולסמוך על הפוסקים ולהקל לנקותה ביו"ט ב' ע"י עכו"ם מלהשתמש בהפילטער, כי כבר כתבתי בתשובה אחת דמאחר שלהשתמש בפילטער למקוה של נשים אפשר שנוגע לאיסור כרת ר"ל, ועדיין המלחמה נגד המתירים פילטער לצורך מקוה של נשים לא נגמר ולא עוד אלא שהולך וגובר ח"ו לנו לקבוע פילטער במקוה של אנשים חרדים ואנשי מעשה דקרוב הדבר שמהם יביאו הרורים בנו ראייה ויאמרו התירו הפרושים ויאמרו בודאי ליכא שום חשש בדבר והפרצה ח"ו מרובה ע"כ בשנה זו דעתי דיותר טוב שישתמשו בהיתר לנקותה

הרכה גדולי ישראל שמחמירין גם בטבילת בעש"ק במקוה הזוחלת, ובהפילטער יש גם חשש זה, מלבד שאר החששות, כאשר כתבנו מאז, על כן הדבר ברור שאין להכניס למחנה ישראל כלי הזה אשר המציאו לבעלי התאוה, התולכים אחרי שרירות לבם בסווימינג פו"ל, שלא תהא לצור מכשול ח"ו, והמזהיר והנזהר, שלומם יהא כמי נהר.

הכו"ח בברכה ודשת"ה ויוכה להרחיב גבול הקדושה וטהרה מתוך בריאות השלימות והרחבת הדעת מעו"ע בע"ג אכ"ר.

ידנ"פ הק' רפאל בלום

תשובה זו נדפסה בח"ג המחבר

תשובה ח

הרב שמואל אברהם זעלטענרייך

אבד"ק שטשאקאווא

ברוקלין יצ"ו

ב"ה, יום א' במדבר מ"ג למב"י תשל"ח, פה ברוקלין.

שוכט"ס לכבוד ידינ"פ הרב הגה"צ המפורסם לתפארת כש"ת מפארים מוהר"ר חי"ל דייטש האבד"ק העלמיץ שליט"א וכעת חונה בברוקלין יע"א.

מכתבו הגיעני, בנוגע לתשו' הרבנים הגאונים שליט"א שמתנגדים להעמדת פילטער גם במקוה של אנשים משום שיש לחוש שישתמשו במקוה זו גם לטהרת נשים וכו'.

ואני מצדי נ"ל שהתעוררו בטו"ט לעשות גם בזו המקוה עם כל ההידורים שיש במקוה כשרה, ואין בזה לומר שאין גוזרין לגזירה, כי הוא ענין אחד שלא לעשות מקוה עם פילטער, ומצינו כעין זה בתוס' ביצה דף י"ח בד"ה גזירה יו"ט אטו שבת: שכתבו ולא הוי גזירה לגזירה דיו"ט ושבת אחת היא, וא"כ בודאי שם מקוה אחת היא — ובפרט בג"ד דנוגע לענין טבילת נדה, כבר כתב הב"י ביו"ד סי' קפ"ג בלשונו ואע"ג דגזירה לגזירה היא כבר כתבו הרשב"א והר"ן דמשום חומר כרת חששו יעו"ש.

ועיין בכו"פ יור"ד סי' ס"ו סק"ג שתירץ קושיית הפרי חדש דמנין לנו לגזור גזירה לכתב דהו בגמרא אבל בחומרא שהחמירו הפוסקים מצינו טובא גזרה לגזרה — ועיין בתוס' מס' כתובות כ"ח ע"ב דהיכא שיהי' לעולם ספק לא רצו לטהר אפילו ספק טומאה ברה"ר וכו' וא"כ ה"נ היא דבר דשכיח דטובלין בכל יום, וכעין זה הביא בשו"ת הרי בשמים תניינא סוסי' ל"ג בשם שיטה מקובצת דבהטבלת כלים שצריך כל יום ויום ומצוה עליו לטהרן בהיל עלי' וגזרו אעפ"י שהוא גזרה לגזרה וכו'.

אבל באמת נ"ל שאין צריכין לבוא לכל זה כי עינינו רואות שבעירנו המקואות שמיוחדים לגברים שאין טובלין בה נשים לטהרה, אבל היא מיוחדת לטבילת

ביגיעה רבה שנסע בכל קצוי העולם כמה וכמה שנים לתקן ולבנות מקוואות באופן הנ"ל — ועוד יזכה כהרגנ"י לעשות פעלים ולהוסיף טהרה בישראל — וד' יאריך ימיו ושנותיו בנעימים — ואת חג השבועות יחוג בריצה ובשמחה רבה.

יודא הכהן ראזענבערג
מנהל מחנה רב טוב דסאטמאר

תשובה יא

שמואל הלוי ואזנר

בעהמ"ח שו"ת שבט הלוי ג"ח

רב אב"ד ור"מ זכרון-מאיר

בני-ברק

ב"ה. יום עש"ק שלח תשל"ח לפ"ק.

כבוד ידידי המכובד מאד אשרי לו הגאון הצדיק עמוד הטהרה כקש"ת ר' חי"ל דייטש שליט"א אב"ד העלמעץ בעמ"ס טהרת יו"ט.

אחדשה"ט וש"ת באה"ר. קבלתי מכב' כמה מכתבים וכולם במטרה אחת שלא להשתמש בכלי פילטער גם למקוה אנשים, והעתיק לגו כמה מכתבים מרבנים גאונים וצדיקים שהסכימו לדבריו, זיש מהם שרק הסירו את הכלי הנ"ל מהמקוה שלהם, וברוכים יהיו בזה כי כל מה שעושים לגדור גדר ולמנוע החדש האסור מה"ת הוא בגדר מצוה וראוי לחזק דבריהם.

... ואם יש בו חשש זחילה באמת להמחמירים בזוחלים בטבילת עזרא ראוי להחמיר בו. בדרך חומרא ומיגדר מילתא וריבוי קדושה הכל טוב, ודאוי להרחיק כלי החדש הנ"ל, וכמו שכתב אחד מרבנים הגאונים שליט"א דלפעמים טובלים שם גם כלים ובוזה ודאי מקום לאסור ע"פ היסוד דבעינן מים שהנדה טובלת בהם כמבואר סוף מס' ע"י, והדברים ידועים במק"א, ומכ"ש אם יש חשש שטובלים שם לפעמים גם הנשים, והבן.

דוש"ת באה"ר ובחיבה, ידידו מצפה לחסדי ה'.

שמואל הלוי ואזנר

תשובה יב

דוד בן ציון קריין

רב אב"ד דק"ק יסודות א"י

יום ב' לס' שאו את ראש תשל"ח, יסודות ת"י.

בימי הספירה ינצל מכל צרה ויתברך בחיים ארוכים ושנות ברוכים, כקש"ת אהובי גיסי יקירי הרב הגאון הצדיק המעוטר בכל מיני תפארה, עוסק בחוקי טהרה, בעהמ"ח ספרי טהרת יו"ט המפורסמים לשם ולתהלה, רבי חנני' יו"ט ליפא שליט"א אדמו"ר והאב"ד דק"ק העלמעץ כעת בברוקלין נ"י יצ"ו. אחדשה"ט באה"ר ואהב"ע כראוי וכיאות. בענין

ע"י גכרי ולא ע"י פילטער. אבל החיוב מוטל עליהם לקבוע בהמקוה מכונה שמעצמו מחליף המים ומגקה המקוה כמו שראיתי בעיני פה ברוקלין בבארא פארק ובי"ה אין עניות בציבור וציבור של טאראנטא בנקל יוכל לשאת הוצאה כזו ושלו' על ישראל מכל צד וצדי צדדים בעזה"ת.

ובצפ"י לחסדי ה' ובברכת כ"ט וחג שמח אשאר בירידות.

משה שטערן

אב"ד דעברעצין יצ"ו

תשובה י

מחנה רב טוב דקהל יטב לב

כנשיאות כ"ק מרן מסאטמאר שליט"א מנהל, הרב יודא הכהן ראזענבערג

בס"ד, עש"ק במדבר מ"ח למבני תשל"ח.

שו"ד לכבוד ההגה"צ המפורסם חריף ובקי טובא, מרביץ טהרה בישראל וכו' כקש"ת מוה"ר חנני' יו"ט ליפא דייטש שליט"א אב"ד העלמעץ יע"א בעל המחבר ספרי טהרת יום טוב כ"ו חלקים.

אחדשתה"ר באה"ר כמשפט.

מכתבו לנכון הגיעני — ובקשת הדגנ"י לסלק הפילטער הנמצא במקוה של אנשים במחנה רב טוב דסאטמאר — הנה מה שהנחנו הפילטער — היא שהמים שם מצומצמים — וגם הביבים להמים הרעים אינם מספיקים מים הרבה — וישנם מקומות המניחים הפילטער לצמצם ההוצאות — ואם מימך נשתה ונתתי מכרם".

אבל אם כהדגנ"י ובצירוף הרה"ג שליט"א ראו בסילוק הפילטער לאנשים תיקון גדול כמו שמפורש בתשובותיהם, כי אתי לאחלופי להתיר ח"ו למקוה של נשים — ע"כ סלקתי הפילטער תיכף ומיד. וראינו שהמקוה של אנשים שנעשה בקהל יטב לב נעשה המקוה ע"פ הוראת כ"ק מרן אדמו"ר רשכבה"ג שליט"א בכל החומרות כמו במקוה של נשים.

זזה כמה שנים הייתי בעלענוויל וראיתי שם מקוה שנעשה ע"י כהדגנ"י עם כל החומרות וההידורים — וברור הקודם לא ה' היכולת להכפרים ולהעזירות קטנות לעשות מקוה ולצאת בה כל השיטות.

הנה בדורו של הצדיק יסוד עולם הגה"ק בעל נועם אלימלך זי"ע ועכ"א ה' אכשיר דרא במצות ציצית — ושמעתי שבדור הקודם ה' אכשיר דרא בטבילת עזרא — יען שברוב המקומות ה' כבר בכל יום מקוואות חמים — ועכשיו אפשר שאכשיר דרא במקוואות של נשים שברובא דרובא מקומות המקוואות של נשים המה לצאת אליבא דכל הפוסקים ראשונים ואחרונים — כמו שכתב בשו"ת התשב"ץ לצאת במקוואות אף דיעה יחידית — ורוב מזה נעשה ע"י כהדגנ"י

תשובה יג

אהרן צבי טויב

אב"ד דק"ק האליין יע"א

ברוקלין, נ.י.

בס"ד, ה' לסדר נשא את ראש, תשל"ח ברוקלין יע"א.

שפעת חיים ברכה ושל' אל כבוד הרב הגה"צ המפורסם שלשלת היוחסין חו"פ נהורא נפישא וכו' וכו' כקש"ת איש חי"ל דייטש האדמו"ר ואב"ד העלמעץ שליט"א וכל הגלויים אליו יעמדו על הברכה.

אחדשתה"ר, בענין העמדת כלי "פילטער" לנקות המים, במקוה של "אנשים". הנה במקוה ל"טבילת נשים" האריך כבר כהד"ג שליט"א בספרו היקר טהיו"ט, ועמו גדולי הרבנים וגדולי הוראה דזמנינו שיחיו, ודעת כולם לאיסורא באיסור מוחלט להשתמש ע"י "פילטער" שיש בוה כמה חששות פסולי דאורייתא לטבילת נשים. ואם לאנשים, לענ"ד ג"כ אין כשר הדבר לעשות כן. מטעם כי המון עם אינם יודעים להבחין בין מקוה למקוה כי הכל שם אחד וברוב הימים ישתמשו במקוה כזו אף לטבילת נשים:

ולבר מזה גם אנשים רוצים, ולפעמים מחוייבים, לטהר עצמם במקוה כשירה, כמו בעיה"ק טעם הטבילה גם משום תשובה, וכמו גד שנתגייד שצריך טבילה. וא"כ צריך להיות מקוה כשירה. ומה גם משום טבילת כלים שצריכה להיות במקוה שכשירה לטבילת אשה נדה (כמו שהעיר הגאון משטשאקאווא שליט"א), ואין זה בגדר חומרה או גזירה, כי זה הוא ממש לאפשרי מאיסורא, ושלא לגרום מכשול לאחרים, בפרט בזמן שהענין פילטער עדיין קיל בעיני המתחדשים, גם הפלפול והטעמים והפרסום "להמון" עם בזה למותר, כמו שמצינו ע"ז כ"ט: ששאל ר' ישמעאל את ר' יהושע מפני מה "אסרו גבינות של עכ"ם" ולא רצה להגיד לו טעמו של דבר, ושם ל"ה גזירה חדשה היא ואין מפקפקין בה, פירש"י מקרוב גזרו על הגבינה ואין מפרשין טעמה: ובגמרא שם כי גזרו גזירתא במעדבא לא מגלי טעמא עד תריסר ירחי שתא דילמא איכא אינש דלא ס"ל ואתי לזוללי בה, ובפרט במדינה כזו בעוה"ר שכל אחד מקלו יגיד לו: ולמע"כ הד"ג שליט"א אגיד, אשרי חלקו שזכה בזה לזכות את ישראל, ומקום הניחו לו משמים להרחיב גבולי הטהרה.

ידידו דושתה"ר באהבה.

אהרן צבי טויב

עשיית פילטר במקוה אנשים, אהובי גיסי היקר מי כמוך יודע שברברים כאלה אם מתחילים להתיר באיזה אופן שלא יהי' אז אי אפשר כבר אח"כ לעצור בשום אופן, וירצו להכניסו גם במקוה נשים כי אינם יודעים להבחין ולהבדיל בין הענינים וסתם עולם חושבים שאם מותר שם מותר גם כאן וח"ו מי יכול לתאר את החורבן שיוכל לצמוח מזה, ואם לא מרעישים תיכף ומיד נגד זה ולא עומרים, באלף" אז קיים חשש רציני שהדבר יעשה כהיתר, ומשום לא פלוג אסור הדבר.

ועיין בחלקת מחוקק אהע"ז סי' פ"ט סק"ד בשם תשובת מהרי"ל שגם בתקנתא דרבנן ג"כ אמרינן לא פלוג, ובשו"ע או"ח סי' רע"ה לענין שאסור לקרות לאור הנר וגזרו חז"ל גם כשהגבר במקום גבוה וכו' אפילו עשר קומות שאינו יכול להגיע מפני שלא חלקו חכמים בדבר.

ומכש"כ כאן שקיים חשש שע"י שיתירו "פילטר" במקוה גברים יבוא גם להתיר במקוה נשים ושם הרי ידוע ומפורסם שקיים חשש של פסול דאורייתא, וגדולי זמנינו אסרו אותו בהחלט בלי פקפוק, ע"כ אין בזה ספק שצריכים למנוע את זה ולמחות באלה שהתחילו להכניסו אפי' במקוה גברים. ועוד דבר למה שלא יקפידו גם במקוה של גברים שיטבלו במקוה כשירה כרבעי' ומי שהוא מהגזירים בטבילת עזרא בטח רוצה לטבול עצמו במקוה שאין חשש פסול דאורייתא אפילו רק משום חומרא והידור.

אהובי גיסי היקר, אגיד לך את האמת מעשה הגאון מדערעצין שליט"א שהפגין והפסיק מללכת במקוה אנשים שהכניסו בו פילטר למרות שהי' רגיל ללכת שם במשך שנים רבות, עשה עלי רושם טוב ובוה הראה אומץ רוחו ולא התבייש מן המלעיגין והכל כדי שלא יתפרש הדבר שהוא מסכים ח"ו עם הכנסת הפילטר ויתהוו מכשול גם לגבי מקוה נשים, והדבר מאד מצא חן בעיני והגאון הנ"ל נהג בדעת ובתבונה וחשב על "הנולד" על מה שיכול לצמוח מזה ח"ו ומגיע לו יישר כח גדול וצדק במה שעשה, ובי"ה כי באמת יצא מזה קידוש ה' שהסירו את הכלי "הפסול" הזה משם, ומגלגלין זכות ע"י זכאי, כי כוונתו היתה לשם שמים להראות לכל "שפילטר" לא מכניסים לשום מקום אפילו של גברים ואין לחדש בעיני מקואות דברים שיש עליהם חשש פסול דאורייתא במקוה טהרה לנשים כי אתי לזוללי וד"ל.

גיסך הרשה"ט בלונ"ח והמאחל לך מקרב לב שהקב"ה יתן לך כח ללחום מלחמת ה' עוד רבות בשנים לזכות את הרבים ונוכה כולנו יחד לקבלת התורה בקדושה וטהרה ולקבל פני משיח צדקנו בב"א, מצפה לישועה ורחמי שמים.

הק' דוד בן ציון קליין
אב"ד דק"ק הג"ל

תשובה יד

הרב מאיר אייזיקזאהן
בע"מ „שו"ת מבשר טוב"

ב"ה, יום ג' כ' תמוז לס' איש אשר רוח בו וכו', תשל"ח.

ישפות ד' שלום וברכה א"כ ידי"ג נטע שעשועים,
ש"ב הרהגוה"צ, עוסק במלאכת טהרה, כש"ת
מוהר"ר חי"ל שליט"א דייטש, האדמו"ר
מהעלמיץ, חונה בעיר בדוקלין יצ"ו.

אחדשותי"ט, קבלתי מכתביו, ואם שאני טרוד כעת גם בתשובות אחרות לשואלי דבר ד' זו הלכה בשאר ענינים, אמנם לעשות דצון כת"ה שליט"א חפצתי, שביקש ממני לעיין בהערותיהם ועצותיהם של הני רבני זמננו שליט"א, שהמציאו אופנים שונים, האיך היינו יכולים למצוא היתר להשתמש עם הפילטער במקוה של אנשים, ולא יהי' החשש להחליף ולהשתמש בו במקוה נשים, הנה עברתי על מכתבי הרבנים הללו שליט"א, וכפי הנראה שהענין הזה של הפילטער במקוה של אנשים, עוררה תגובה רבה מצדם — אם שלדינא מסכימים למסקנא עם הרוב דיעות לאוסרו — וכן נלענ"ד שבוה שכתבתי לכת"ה שליט"א במכתבי הקודמים דעתי העני', ככר פטרתי מלכתוב עוד בענין זה, כי שם ימצאו כבר תשובה לדבריהם ג"כ, ואיני אוהב לטחון קמחא טחינא (סנהדרין צ"ו ע"ב) או להיות כבן עזאי בשוקא דטבריא, אמנם האיך שלפענ"ד הצדק עם כת"ה שליט"א בהחלטתו החזקה — ושהסכימו כבר על ידיו הרבה מגאוני זמננו שליט"א — להפטר מהפילטער הזה מכל וכל מלהשתמש בו באיזה מקוה שיהי', ע"כ אמרתי לפרש עוה"פ בע"ה, ונראה שכל שאר עצות ותיקונים לא יועילו לכלום כי לא יכולים להתקיים.

ביחס לעצת אחד הה"ג שליט"א לשום מודעה גדולה בזה הלשון: „המקוה הזאת כשירה רק לטבילת אנשים“, ע"ז תמה אקרא, האם באמת יכולים לסמוך ע"ז, ובתיקון זה לא יבואו עוד להחליף, הלא הה"ג הזה, כוונתו בודאי למקוה כשירה אליבא דכל הדיעות, אלא שהאיך שנמצא שם הפילטער הזה — שנאסר לגמרי במקוה של נשים — זכריו שם בהמודעה הזאת שלא יטבלו בו רק אנשים, וע"ז אתמהה האם באופן שמושי תיקון כזה יכול להתקיים, האם אין אנו חוששין שבמשך הזמן יבואו לזלזל בהמודעה הזאת, ומי ימשיך להשגיח ולהביט אחר זה שיהי' אחרית דבר זה טוב כראשיתו.

וכעין דברים וחששות כאלו דאיתי מובא בספר זכות ישראל שהביא מכתב אחד מהגה"ק בעל ייט"ל זצ"ל שכתב להמחבר הרה"ג מו"ה ישראל זצ"ל בעדגער אבדק"ק פרעביזנא בשנת תרמ"א (למסוד אותו לרב וגאון אחר) ושם מיירי מאיזה תיקון שרצו לעשות בהמקוה שבעירו, וכתב שם בעל ייט"ל זצ"ל דברים אלו: אם אמנם לפי עומק הדין אין למחות ביד העושה כן, אבל לא באלה חפצתי, ומעידנא אשר בכ"מ שהייתי, נודעתי בבירור אשר בעדי ישראל ובכל גבולנו מסביב לא עשו מקוה עדין לפתוח ולסגור, כי יכול לבוא מכה

זה מכשול שישכחו הרבה פעמים לפתוח ולסגור, כי הדבר מסור לבלנים ולנשים המשגיחים ע"ז וקלי הדעת, ובעיני דאיתי שעשו מקוה כזה בק"ק יאסין ע"י שהורה להם למדן אחד מפולין כך בנטעו דרך שם, אח"כ בהיותי שמה חקרתי ודרשתי ונודעתי גודל המכשלה שהי' שם מזה ד"ל אין די באר, אשר ע"כ עצתי תיכון עמו אל יעשה חרשות בארץ, עכלה"ק.

ואם שאינני מדמה, ובפרט שאינו מפורש שם בבירור במאי קמיירי שם, אבל אדמהו בזה שכמו כן כאן על מי נסמוך בזה שיהי' המודעה הזאת תמיד שם, ושלא יבטלו זה משם במשך הזמן, ויתעצלו ויתרשלו ברבר הזה ויוניחו ידיהם מכל המודעה הזאת, כי הוא דבר שתלוי בידי המשמשים שם, וכל מידי דרמי עלי' דאינשי קרי לי' עבירתא, כמו שמפרש רש"י בשבת מ"ט ע"ב, ומי יודע אם לאחר זמן לא יתירו בדיעבד — או אפילו לכתחלה — לטבילת נשים ג"כ, בידעם שמעיקרא היא לכאורה מקוה כשירה, ורק מחמת הפילטער שמו המודעה הזאת, ושאפילו בשוק העליון עדיין לא החזיקו בידם איסור הפילטער, שנאסר בהחלט גמור מגאוני זמננו שליט"א במקוה של נשים.

והנה מונח לפני חוברת אחת באנגלית — נקובה בשם „מדריך בין לאומי עבור המקואות“ — המכילה בתוכה כל העירות הגדולות והקטנות, כמעט בכל ארצות התבל וארצנו הקדושה בכלל, שבהן נמצאות מקואות, ומציגו שם לעשרות או למאות עירות שלא נמצאו בהן רק מקוה אחת, (וכבר עוררתי מזה במכתבי האחרון לכת"ה שליט"א), וא"כ איך נקיים שם עצה זו של מודעה כזה, ונשארו לנו לומר כי מילתא מילתא קתני, במקומות שנמצאות רק מקוה אחת לא ישתמשו עם הפילטער, ובמקומות שישנן כמה מקואות יכולין להשתמש רק לצדף תנאי „המודעה“ הזאת והאם אנו יכולים לסמוך ע"ז, הלא כלבוש תחליפם ויחלופו, והאמת היא כי מצד הרין הזה, א"א כמעט לפרש כל החששות הכרוכות עם מודעה כזאת.

ועוברא ידענא ואספרה אותה, כי לא מומן הייתי באחת מעירות, עיר ואם בישראל, סמוך ונראה וישנן שם שתי מקואות במקום אחד, שתיהן כשרות, אבל אחת היתה מיוחדת לטבילת נשים ואחת עבור אנשים, וכשבאתי שם דאיתי תלוי' מודעה על המקוה של נשים שאינן יכולות לטבול במקוה זו מפני הסכנה והיא שטבלו שם כלים, ונשברה כלי זכוכית אחת, ונתפורו חתיכות של זכוכית בתוך המקוה, ואם שהי' זה רק סכנה זמנית, כי היו צדיכים רק לנקות המקוה מזה, אבל כמדומה לי שהתרשלו בדבר, ואולי השתמשו במקוה האחרת — באופן זמני ג"כ — לטבילת נשים כי היתה מקוה כשירה ג"כ אלא שהיתה מיוחדת רק לאנשים מטעם אחד כמובן, אבל האיך שאיני יודע בבירור מצב הענין הזה שם, איני אומר כלום, ואין נ"מ כ"כ לענינינו, רק זאת אנו יכולים ללמוד מזה, שגדרים כאלו וזהירות כזה, אינם מועילים לכלום, רק צומחות אחריהן בעיות אחרות אח"כ.

וא"כ איך לכאורה נוכל לתקן שיהיו דברי חכמים

ידידו וש"ב הדוש"ט והכותב לכבוד התורה לומדי' ועושי'.

הרב מאיר אייזיקזאהן
סטעטן איילנד

אחרי שזכותי לקבל תשובות הגה"צ הללו שליט"א שלחתי התשובות לכ"ק ש"ב הגה"ק רבן ומדריכין של אלפי ישראל, חסידים ואנשי מעשה, מרן שלמה האלברשטאם האדמו"ר דבאבוב שליט"א, ששמעתי שיש לו שני מקואות של אנשים וחד עם פילטער, ואח"כ ביום ד' פ' נשא העל"ט בקרתי אותו בהיכל קדשו ואמר לי שאוכל לפרסם ברבים שתיכף ומיד שקיבל התשובות ציוה להסיר הפילטער, ושאל אותי הצעיר האין אפשר למבול במקוה נקי' בכל יום ויעצתי לכ"ק נ"י להשים תחת הפילטער פאמפ אוטומאטי להוצאת המים ולכניסת המים ולחמם המקוה ע"י צינורות של ברזל, ונהנה כי מעתה יוכלו האברכים תלמידים וחסידים למבול במקוה מהורה וכשירה. ומרבינו שליט"א יראו וכן יעשו.

תשובה טו

שלום קרוין
אבדק"ק אודווארי

בעמ"ס שו"ת דברי שלום, ג' חלקים

בין המצרים, קרנו ומזלו ירום, ויזכה לשמוע המבשר בראש הרים, ה"ה כבוד אהובי ידינ"פ היקר הרב הגאון הצדיק המפורסם בכקצ"ת העוסק במסינ"פ בטהרתן של ישראל וכו' כש"ת מו"ה חיו"ט ליפא דייטש שליט"א אב"ד העלמען וכעת חונה בעיר ברקלין יצ"ו.

אחדשה"ט מאה"ר, הנה קבלתי מכתבו בצירוף מכתבים של הרבנים הגאונים הי"ו אשר יצאו לאסור להשתמש במקוה שעובד עם פילטער אפי' לאנשים מטעם גזירה שמא יבאו להשתמש בה גם לטבילת נשים אשר אסרו גאוני זמנינו, ועוד מכמה טעמים אשר ערוכים במכתביהם.

ועתה באתי רק לחזק דבריהם הנכונים אף ע"פ שהוא אך למותר כי הם בעצמם כדאי, באשר הם, מגדולי הפוסקים שבזמנינו שליט"א מ"מ מאחר כי כהדר"ג שליט"א דחק עלי לכתוב לו חו"ד לכן כדי לקיים מצוה לשמוע דברי חכמים באתי באיזה שורות להביא ראיי' לדבריהם בעה"י.

ראשית דבר עי' בשלה"ק דבכל דור ודור צריכים גדרים וטייגים חדשים יען שהראשונים היו גרולים מאלה ולא היו צריכים לגדרים כל כך עיי"ש, ועי' בשטמ"ק (ביצה ד"ל) דבדור הזה שמקילין בכמה דברים ראוי לעשות סייג לתורה ואפילו בדרבנן, וראה בשו"ת חת"ס או"ח סימן קכ"ב בזה"ל, עלינו להוסיף גדרים וטייגים

קיימין, כמו שאמר ר"ע, ושתיקן בזה חששו של ר"ט שלא יהי' הלכה מקופחת ח"ו, וכמו שפירש הרמב"ם בריש פט"ז ממס' אהלות.

וכמו"כ מה שראיתי במכתבו של הגאון הגדול מב"ב שליט"א, שחושש להוציא איסור ע"ז, הנה לפענ"ד אין כוונת כת"ה שליט"א להוציא איסור, כי מאן האי דלא חי"ש לקמחי', כמו שאמר רבא (יומא מ"ו ע"א) אלא שכוונתו לאפרושי מאיסורא, וכבר אמרו שלאפרושי מאיסורא שאני אפילו לענין שאינו חמור כ"כ (עיין שבת מ' ע"ב, ובמחה"ש ס"ס פ"ה: מנ"ל לדידן לחדש ולהוכיח דין לאפרושי מאיסורא ע"ש מה שמפרש וכן בהר"ן שם, וכן פירש המהרש"א שם) עכ"פ אם רוצים לעשות עבודה תמה, אזי צריכים לראות שלא יהי' נצרך לעבודה אחרת אחרי' (עיין יומא כ"ד ע"א).

ובאמת שלמסקנא ראיתי שגם הגאונים שליט"א הללו מסכימים בסוף דבריהם שלמעשה הם מבטלים דבריהם נגד הרבנים הגאונים שליט"א שאסרו הפילטער מכל וכל, והרה"ג שליט"א מב"ב, כתב שאם יש חשש זוחלין בזה, א"כ באמת להמחמירים בזוחלין בטבילת עזרא ראוי להחמיר בו, וסו"ד שבדרך חומרא ולמיגדר מילתא וריבוי קדושה, טוב וראוי להרחיק כל החדש הג"ל, ואף אם להוציא איסורים חדשים יש להתישב בדבר, אבל אם יש חשש לטבילת כלים שם, בזה יהי' מקום לאיסור ע"פ היסוד דבעינן מים שהנדה טובלת לכלים (ועל החשש של טבילת כלים עזרתני ג"א ב"ה באחד ממכתבי הקודמים לכת"ה שליט"א).

ובדא"ג מה שעזר הגאון שליט"א הנ"ל מהתוס' שבת ס"ד ע"א ד"ה סימנין, שמביא מירושלמי לא ביש לי דאמרת על טהור טמא אלא סופך לומר על טמא טהור, הנה הירושלמי הנה נמצא במס' ע"ז פ"ב ה"ט ופי' שם הפ"מ: אלא מתוך שאין אתה בקי וסומך על עצמך סופך דאמרת על טמא טהור עכ"ל הנה שם מיירי שבאמת לא הי' נתן בר בא בקי בזה — אם שהתפאר מקודם קומי שמואל שהוא יודע להבחין, כי הלא הראה לו שמואל הדא סלפיתא שהי' מדג טהור, והוא השיב לו שהוא טמא, וא"כ לא שקל זה טוב מדעתו, ונראה לו שאינו בקי בזה ויכול לומר גם על טמא טהור, אבל בדבר ששקלו גאוני זמנינו שליט"א ותקלתא במאזניא בדבר שהם בקיאים בזה, יש להתחשב עם דעתם כי טעמם ונמוקם עמם בעה"ת.

אי לזאת יותר טוב שלא להפריע התקנה הזאת, ולא לעשות פרץ בהחומה שבגה כת"ה שליט"א מסביב להענין הזה, אלא אדרבא נהי' מן המסייעים לעושי מצוה, כי אפילו אם אין אנו מחזיקים זה כוודאי איסור, מדוע לא נבחר הדרך הישר והברור בלי שום ספק איסור. ומרגלא בפומייהו דרבנן, שיותר טוב שיצא הספק מלבנו, משיצא לבו מן הספק.

וכ"ז כתבתי לבקשת כת"ה שליט"א, אם שאינו צריך לרידי, אבל כבר מובא בפי' רבינו בחיי ובריקנטי בפ' תזריע י"ב ב' המאמר: לית ספר דמספר לגרמי', ומקורו בויק"ר י"ד טו.

המדרש שנעשה רק לטבילת אנשים הכלי הנקרא „פילטער“ לזיקוק המים תמהתי מאוד כי כמה פעמים דאיתי בעיני חסידים ובעלי בתים יראי השם המדקדקים במצות כשבאו להתפלל בימי החול בשעה מאוחרת וירדו להמקוה לטבול קודם התפילה וכשנודע להם שהמים זוחלין כי השמש כבר פתח הצינור של המקוה כדי שיצאו המים לחוץ או סגרו את הצינור שלא יהו המים זוחלין בשעת טבילתם, והלא המקוה המיוחד לאנשים עיקרו נעשה לאנשים יראים המהדרים לטהר עצמם לתפילה ולכבוד שבת זי"ט ובפרט בעיזה"כ ואיך יעלה על דעתם להשתמש בפילטער הנאסר כמעט מכל גדולי זמננו מטעם זוחלין.

אמנם העולה על זה הוא החששות הנוראות שכתב הד"ג שליט"א שפשוטי העם יאמרו כבר התירו לנו הפרושים את הפילטער במקוה של אנשים ונעשה כן גם אנו במקוה של נשים ויבואו עי"ז לאיסור כרת ר"ל. ויפה הביא הד"ג משו"ת מהרש"ג ז"ל אשר תורת אמת בפיו שכיון שניתן רשות להתיר שום אין פשוטי העם יודעין להבחין, ובפרט בני"ד לא ידעו וגם לא ירצו להבחין ולחלק בין מקוה למקוה. ועיין במשנה סוף זבים, והבא ראשו ורובו במים שאובין וטהור שנפלו על ראשו ורובו מים שאובין וכתב שם הרב בד"ה מים שאובין דכדי לקיים גזירה זו [של הבא ראשו ורובו במים שאובין] הוסיפו וגזרו גם על טהור גמור שנפלו על ראשו ג' לוגין מים שאובין עיי"ש. ור"ל דאין כאן גזירה לגזירה אלא חרא גזירה הוא דהא בהא תליא דאי לא הא לא קיימי הא. זחוב קרוש הוא על גדולי זמננו שליט"א להשוות מדותיהם ושלא לעשות שום מקוה שיש בה פילטער. והרי אמרו חכמינו ז"ל כל אדם שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים ובודאי יתקבלו דברי הר"ג בכל ערת ישראל באהבה. ויהי"ר שיוכה עוד רבות בשנים ללחום מלחמת ה' ולהוסיף טהרה בישראל.

(ב) בטהרת יום טוב חלק י"ט ברוך כ"ח אות ל"ד בתשובת שאול שאל להגה"ק מקאשוי זצ"ל אחר שהשיג שם על ארבעה טעמי היתר שכתב החת"ס יו"ד סי' ד"ד מביא עוד מה שצייד החת"ס שם דוה שהסיר האדם הברזא לא מיקרי הוייתו ע"י אדם דאינו רק מסיר המונע והמים נמשכים מאליהם ולרמב"ם כיון שאין ידי אדם שולט בנתינתם אפשר דלא גזרו אעפ"י שנוטל ביד כיון שאינו גותן ביד וכתב ע"ז הגאון הנ"ל ז"ל דוה לא שייך רק בנידון דמידי ביה החת"ס שהי' היודה רחוקה מהמקוה ונמשכו המים אחר יציאתם מן היורה ג' טפחים אבל מקוה שפי הברזא נגד חלל המקוה הוי ודאי כאלו נתנו בידו לתוך המקוה עכ"ד עיי"ש, הנה לענ"ד המעיין היטב בדברי החת"ס יראה בהדיא דהיתר זה שצייד מטעם הסרת הברזא לא מיקרי נתינה ביד אין לו שום שייכות עם ההיתר שכתב מטעם המשכה דהרי ארבעה טעמי היתר שחד מהם הוא משום שהמים באים להמקוה בהמשכה כתב החת"ס לדעת הראב"ד שפוסל ג"ס וגי"ס משום שיש להם דין שאובין ולפיכך

ולא איכשר דדא כי בעוה"ר הדוד פרוץ במילואו ויש להוסיף אומץ להחמיר ולא להקל עכ"ל.

ועי' בחולין ר"פ כל הבשר דגודו העלאת בשר עוף על השלחן שאוכלין עליו גבינה אטו העלאת בשר בהמה, דהוי דאורייתא. וא"ת העלאה גופא גזירה אטו אכילה ולמה נגזור גם על בשר עוף אטו העלאת בשר בהמה דהוה גזירה לגזירה, ועי' בהגהות יד אברהם יו"ד ר"ס פ"ח דהעלאה היינו אכילה ור"ל כשבאו לגזור על אכילה ראו שאם לא יגזרו על העלאה לא תהי' קיום לגזירה וא"כ הכל גזירה אחד, וכעין שאמרו חז"ל ריש ביצה שכשגזרו על משקין שזבו גזרו גם על ביצה שנולדה ביו"ט.

והכי נמי בניד"ד אי לא יגזרו להחמיר גם על מקוה אנשים לא יתקיים החומרא על מקוה של נשים, דשם מקוה חד הוא, ולא הוה גזירה לגזירה, ועי' בש"ך יו"ד סימן ק"י בדיני ס"ס אות י"א דשם אונס חד הוא ולא חשוב ס"ס. ועי' בשו"ת דברי שלום ח"ג סימן קמ"א בענין תקלה דאורייתא, ובשיטת דש"י דתקלה דאורייתא והכי נמי שייך תקלה ודו"ק.

ויש לרמז דבר בעתו בדברי המשנה אבות פ"א חכמים הזהירו בדבריהם שמא תחובו חובת גלות, ותגלו למקום מים הרעים וכו' ד"ל שיש לחכמים להזהר מאוד בעניני הוראה למשל כגון בניד"ד לחלק בין מים למים בין מקוה למקוה שזוה יגדום ותגלו למקום מים הרעים שישמשו במים הרעים ע"י פילטער גם מקוה נשים, דוה נקרא מים הרעים מים פסולים, אם יתירו מקוה לאנשים ישתו מים הרעים, מים מפילטער גם לנשים, לכן חכמים הזהירו בדבריהם כנלע"ד. והנני דוש"ת מאהבה ומברכו בהצלחה בכ"ע.

כ"ח ה' פנחס תשל"ח פה אולסטדהייטס, מעון הקיץ.

הק' שלום קרויז

תשובה זו

מאיר זאב גאלדבערגער

אב"ד פעלעדיהאז

בעמ"ס אמרי המו"ג על המשניות

בס"ד יום ד' דברים תשל"ח בדוקלין יצ"ו.

בין המצרים. קרן תוה"ק וישראל ידים, כ"ק ידיד ה' וידיד נפשי מח"ו וש"ב הרב הגאון הצדיק הנשגב ונודא, מלא יראת ה' טהורה, בוצ"ק חו"פ פאה"ד וכו' בנש"ק מוה"ר חי"ל דייטש שליט"א המפורסם בעולם במפעליו הכבירים, לתקן מקואות טהורים, אב"ד ואדמו"ר דק"ק העלמעץ יצ"ו, מחבר ספרי טהרת יו"ט המאירים את פני תבל בכל תפוצות ישראל.

אחדשהד"ג כיאות לאוהבי שמו ית', הנה קבלתי מכתבו וגם המכתבים הנרפסים מהרבנים הגאונים שליט"א לאסור להעמיד „פילטער“ גם במקוה המיוחד רק לטבילת אנשים. והנה בהשקפה ראשונה שראיתי במכתב הד"ג שבאיוזה קהלת קודש התקינו במקואותיהם שאצל בית

גברא דבה כמותו וגם הרבנים הגאונים שכתבו בזה
ודבריהם אינם צריכין חיזוק ומצוה לשמוע דברי חכמים.
כ"ד ידירו עוז המברכו בכדכת שלו וברכה שיזכה
עוד לעמוד בפרץ ולזכות את בני בטהרת הקודש
עד ביאת משיח צדקנו בב"א.
הדו"ש ושת"ה בלוג"ה.

שלום שניטצלער

תשובה יח

הרב אפרים גרינבלאט

רב דמעמפים טענעס

מחבר שו"ת רבנות אפרים על או"ח ב"ח

יום ה' לסדר נחמו תשל"ח.

אל כבוד הגאון הצדיק המפורסם הלוחם הידוע
לי כ"ה שנה מעת הכרתנו בענין תיקון מקואות
ה"ה ידידי מו"ה חי"ל דייטש שליט"א האדמו"ר
מהעלמץ, ופה בגולה בברוקלין.

קבלתי שאלתו אם לעשות פילטער [מסנן] למקוה
של גבדים בצירוף תשובות הגאונים האוסרים נ"י, ומי
אנכי שאבא לחלוק עליהם, אלא רחמנא לשיזבן יהודה
ועוד לקרא אני בא בטעמים חדשים הידועים לי מתוך
נסיון בפסקי הלכות.

רבות מחשבות בלב איש. ביום שנתקבל מכתבו בא
אלי ללמוד, רופא גדול מנתח לב. הוא בא פעם בשבוע
ואמר לי עשיתי מקוה בביתי ובקיץ נשים יכולות לבא
לטבול, ושאלתיו מי הכשיר המקוה ומהו המקוה, אמר
לי שעשה סווימינג פול [ברכת שחיה], 40 על 30 אמה
ובחור ישיבה אמר לו, טוב שעשית כעת, בימים החמים
במקום ללכת למקוה אבא למקוה שלך. והבחור שטובל
רק כגבדים שמספיק ט' קבין וג"כ יש דיעות שבמקלחת
מהני זכמו שכתבתי בספרי שו"ת רבנות אפרים ח"א.
אבל הרופא לא יודע די"ז וחשב שהסווימינג פול היא
מקוה כשרה, שאלתיו יש שם פילטער ואמר כן וזה למעלה
5 אינשעס ממקום שהסווימינג פול מתחיל, וטען שידד
גשם ומילא רבע מהסווימינג פול, ורב אחד אמר לו שזה
כשר אם השאר הם מי העיר, אבל הפילטער שיש לו
צינור ברזל פוסל המקוה והסברתי לו עד שאמר לי
אתמול גברת מ. וכו' טבלה שם, אז כמעט נתעלפתי וכמעט
הייתי הולך לבית חולים עד שהרופא החזירני לטוב
בעז"ה, והסברתי לו חומר האיסור ואין הטבילה כשירה,
ונסענו לבית האשה והסברתי לה ולבעלה שאין הטבילה
כשרה, והבעל בעה"ב פשוט וסידרתי לו תשובה והלכה
בלילה למקוה הכשרה שבעיר. [אגב יש פה ב' מקואות
כשרות], ומתוך נסיון זה רואים גודל המכשלה שיטעו
ונשים יטבלו ובפרט בערי השדה שאין רבנים מומחים
ומשו"כ ברעתי עם האוסרין לעשות פילטער למקוה
של גברים אולי יטעו וכבר טעו.

ואין אני חושב שיש לחלק בין בעלי מקוה בערי
השדה לבין בעלי מקוה בעיר הגדולה לאלקים — ברוקלין
וכדומה, כי הכל עלולים לטעות וכידוע.

כתב בחד טעם להיתר כיון דהמים באים להמקוה
בהמשכה ליכא שאובין.

אבל ההיתר שכתב הח"ס משום דהסרת הברזא
לא מיקרי נתינה ביד זה כתב רק לדעת הרמב"ם,
והוא עפ"י"מ שמביא שם החת"ס לעיל מזה [בד"ה אמנם]
את דעת הרמב"ן ז"ל והוא מה שמובא גם בב"י [הוא
בטור דף ק"ד בסוף ד"ה ומ"ש] בשם הרמב"ן דס"ל
בדעת הרמב"ם דמה שהרמב"ם ז"ל פוסל נתן סאה
ונטל סאה ברובו הוא מטעם מדאית עין, וזה שייך רק
אם נתן ביד ונטל ביד דהיינו ששלטו בו ידי אדם ב'
פעמים בנתינה ובנטילה, וע"ז כתב החת"ס אח"כ כיון
דהנתינה אינו ביד אלא ע"י פתיחת הברזא מותר לדעת
הרמב"ם משום דליכא שליטת ידי אדם ב' פעמים, ולזה
אין שום צורך בהמשכה של ג"ט אלא ככל דין ג"ס
וג"ס לדעת המתירים דמירי גם בשאובים גמורים והרי
דין זה דפתיחת ברזא לא מיקרי בירי אדם הלא הוא
דין מפורש באו"ח סי' קנ"ט בטו"ז שם ס"ק י"ג ובמג"א
שם ס"ק כ"א דמים הבאים ע"י פתיחת ברזא לא חשיב
כח גברא ע"ש ולכן מ"ש הגה"ק מקאשוי ז"ל דאם
הברזא קרובה להמקוה וליכא המשכה הוא כאלו נתנו
בידו לתוך המקוה לא זכיתי להבין לעג"ד.

דברי ידידו דו"ש

מאיר זאב בן אפתר פערל גאלדבערגער

תשובה יז

שלום שניטצלער

מלפנים אכ"ד ב' משאבא

כעת רב דביה"מ אהל שמואל שלו

ראש ומנהל דהכולל לאברכים

בעמ"ס שערי שלו ומבשר שלו על קש"ע

פה לונדון יצ"ו

י"ג לחדש מנח"א ד' לס' וצדקה תהי לנו כי נשמד
לעשות וכו' כאשר צונו, תשל"ח לפ"ק פה לונדון יצ"ו.

שלו' אקרא ממדחקים, יתברך ממעון הברכות
בחיי ארוכים לכבוד ש"ב אהובי וידידי הרב
הגאון הצדיק העוסק במסירת נפש למען טהרת
ישראל ה"ה כקש"ת מוה"ר חנני' יו"ט ליפא
שליט"א האדמו"ר מהעלמץ יצ"ו כעת בברוקלין
יצ"ו.

אחדשתה"ק באה"ר כראוי לכבודו הרם, קבלתי
מכתבו בצירוף המכתבים של גדולי דורינו הרבנים
הגאונים שליט"א שלא לעשות "פילטער" גם במקוה
להאנשים מטעמים הגזכר בתשובותיהם. והנה במקוה של
בנות ישראל כבר נעשיתי סניף לאריות כאשר כתבתי
שם שיש חשש בוחילה.

והנה כבר אמרו חז"ל במס' ברכות דף ר' ע"ב
שחכמים עשו סייג לדבריהם בודאי יש לעמוד בפרץ
ומיגדר מילתא שלא לעשות "פילטער" גם למקוה של
אנשים. ולא צריך כהדרג"ק להסכמתי בזה שכבר איתמה

תשובה י"ט

ברוך בהרא"ש ה"ו ליינעראווסקי

רב לעדת "בני יעקב" בפילאדעלפיא פא.

יו"ר אגודת הרבנים דארה"ב וקנדה

מלפנים רב בלאדו, ואב"ד דק"ק מינכען והגליל

ב"ה יום ג' לסדר לשכנו תדרשו תשל"ח לפ"ק.

שלמא רבא יסגי לכבוד ידידי הרב הגאון הצ"ח המפורסם העוסק בטהרתן של ישראל מגזע תרשישים בנשקו"ט ה"ה מוהר"ר חנניא י"ט ליפא דייטש שליט"א, הרב ואדמו"ר העלמען.

אחדשה"ט. קיבלתי מכתבו בו הוא דורש חו"ד הענייה ע"ד האיסור להקים פילטער במקוה ואם איסור זה שריר וקיים גם לענין טבילת אנשים בער"ה עיה"כ ועי"ט. אינני יודע למה בא לדרוש גם ממני בענין זה במקום שכבר השיבו כל גדולי ההוראה לאיסור, וכי יהודה ועוד לקרא. ברם, כלל גדול לימדונו חז"ל שאין מסרבין לגדול ועל כן אמרתי להעלות בקיצור נמרץ את ראשי הפרקים היסודיים בדין זה.

רוב הרבנים הגאונים היושבים על מדין כתבו שאיסור הפילטער הפוסל את המקוה הוא מטעם זחילה שמאחד זחולו המים לפילטער חוץ למקוה וחזרו למקוה אזי בשעת חזרתן למקוה הרי הן זוחלין ולהכי מיפסיל. אבל עלה על דעתם של כמה רבנים להתיר בזה משום שאומרים לסתום את הפילטער בשעת טבילה ובאותו הזמן לא יחלו המים. ולדעתי אין להתיר בזה משום דאכתי איכא למיחש שמא ישכחו לסתום והוא מילתא דשכיחא. וכעין זה אנו מוצאים אצל בשר וחלב שאנו מצדיכים כלים בשריים לחוד וכלים חלביים לחוד ולא סומכין על הגעלה שתמיד יעגל האדם את הכלי לכשיצטרך לו משום שהאדם עלול לשכוח מלהגעיל והמכשול בזה מצוי מאד. והה"ב בנ"ד דשמא ישכחו לסתום והדבר אינו מסור לרבים כ"כ ובודאי יש לחוש ובפרט שלא שייך בזה רבים מידרכי אהרדי שזה מסור ליחידים ואדרבה הו"ל כקדרא דבי שותפי דלא חמימי ולא קרירי שכ"א סומך על זולתו ובינתיים כולם שוכחים. אבל לפי טעם זה היה נראה שאם טבלה האשה כשהפילטער היה סתום דעלתה לה טבילה שהרי עתה אינם זוחלין ואף שלא היה מהראוי לטבול מ"מ טבילה עלתה לה. אבל ראיתי שכמה רבנים החמירו גם בזה להצריכה טבילה שניה מצד חומר איסור גדה.

ובאמת נראה דאף כשהפילטער סתום לא עלתה לה טבילה מעיקר הדין שהרי מרן הגאון האדיר ר' משה פיינשטיין שליט"א ד"מ תפארת ירושלים כתב בתשובת שאלה לאסור את הפילטער משום שבזמן שהפילטער פועל נכנסין מקצת מים ויוצאין חזרה והו"ל נתן סאה ונטל סאה בשאובין דפסול לדעת הרמב"ם וכ"פ הש"ך. ואם כבר נפסל מטעם זה אזי אף כשנסתם במי לא מהני משום דכבר נעשו שאובין. ופשיטא דאם לא הוי מקוה טהרה כלל כי אם מים שאובין לא

ופעם יותר מעשרים שנה סדרתי סווימינג פול עם מקוה ואח"כ התחרטתי וב"ה שזה נסתם. ושם המים יצאו דרך מכונה שצינור של מתכות ירד עד תחתית המקוה ופאמף מלמעלה הוציא המים והפילטער הי' למעלה ובעת הטבילה המים לא נגעו בפילטער כי הוריקו המים עד שם, וליד הסווימינג פול עשיתי אוצר כשר של מי גשמים והי' חור להשקה סתום בפלסטיק שהי' סגור כל הזמן ורק בעת הטבילה פתחו והמים של הסווימינג פול נכשרו בהשקה. ואח"כ בא עוד אחד ואמר מדוע הסווימינג פול שלי כשרה ושלו פסולה ואמרתי לנפשי מכשול יצא ובקשתי מבעל הסווימינג פול לסתום האוצר, וכן עשה. ומאז אני לא מתעסק בזה. וג"כ בזה באתי במשא ומתן עם מו"ר הרה"ג ר' משה פיינשטיין שליט"א, ירפאהו ד' רפואה שלמה, והתשובות נדפסו בספרו אגרות משה יורה דעה חלק א' סימן ק"ו יעו"ש.

ולהלכה אני טוען שזו היא שיטת הרמב"ם בה' ברכות פ"ו הל"ה שכתב כל הצריך נט"י וכו' ואם הטבילו וכו' במים שאובין שבקרקע לא עשה כלום וכו'. וכתב הראב"ד הרי בע"ק טובלים בהם אע"פ שהן שאובין. ובחידושי כתבתי בארוכה [ואין מקומו כאן] להורות דשיטתו דיש ב' תקנות תקנת עזרא ותקנת בי"ד שלאחריו ולענין נט"י הרי שמטבילו ה"ה בא מתורת טהרה וצריך מים כשרים ולא שאובין, וא"כ משמע דבאיש ג"כ צריך מקוה כשרה.

ובפרט לפי מ"ש בספר הכנה דרבה מבעל שו"ת עדוגת הבשם שכתב הו"ו זהירין בני היקרים וצאצאי אשד חנני השי"ת לטבול במקוה כשרה לעת הצורך. וכתב נכדו, דקדק לומר מקוה כשרה לאפוקי מקוה מים שאובים דאע"ג דמקיים טבילת עזרא מ"מ אינו משנת חסידים ואנשי מעשה, ובפרט ללמוד או לקרות בזוה"ק אינו נכון אם לא טבל במקוה כשרה דוקא. הדי רואים שלאנשים צריך מקוה כשרה בלי פילטער. ולא רציתי להאריך אלא החלטתי שאילולי הרבנים המקילים וכ"כ ראשי ישיבה בכמה ישיבות המקילים לא היינו מגיעים לחולשה דתית כזאת. והדפסתי באור תורה מחודש סיון תשל"ח [נדפס בא"י] על המכשירים בשחיטה ובגירות שזה הפקרות. וכן מקואות בהרבה מקומות בידי רבנים מקילים, ואזי לנו, ולכן במקום להקל חובה עליו לאסור כדי שלא יבוא להכשיר עוד. כי רק הקב"ה יודע לב האדם אף שהם טוענים שעושים טוב. וזה בארתי ע"ח שחטאנו לפניך בוידוי פה, איזה עבירה היא זאת אם מתודה, אלא העבירה שרק התודה בפה ולא בלב וצריך וידוי בלב. וכת"ה מקיים הוידוי והצידקות והכשרת מקואות בלב ולא בפה. ורק לצדיקים כאלו שהם יחידים בדור ולא אזכור שמותם חוץ מאלו שמחמת תלמיד אני מוכרח להזכיר את מו"ר הרה"ג ר' משה פיינשטיין שליט"א והרה"ג ר' אליעזר שך שליט"א, ומו"ר הרה"ג ר' ברוך יצחק לויין שליט"א שאצלם זה הכל בלב והלואי שזה יהי' אצל כל אחד ואחד. ידירו המוקירו ומצפה לישועה.

אפרים גרינבלאט

רואים דהיכא דנתערבו המים שלא בדרכם הטבעי מיקרי זחילה שבעצם אינם מחוברים וא"כ בפילטער שבעצם לא היו נובעין המים למקוה חזרה כי אין זה מהלכם הטבעי ובעצם אין כאן השקה רק שכח אדם או כח חשמלי מזחיל ומנבע המים חזרה למקוה בודאי יש לפסול.

ודכירנא כד הוינא משמשנא בגין רבנותא בלאדו תיקנו במקוה שני חדרים אמבטי ומקוה קטנה בעד הנשים המפונקות שהיו מחליפין את המים לאחר כל טבילה, אבל לעשות שום יינוני בצורת המקוה חס מלהזכיר.

ואסיים במה שידוע לכל בר בי רב ומובא פעמים אין מספר בספרי טהרת יו"ט שבענין צורת המקוה אין לחדש שום דבר מה שלא ראינו במקואות הקדמית ואפילו אם כפה"נ אין שום פירצה וקלקול וכ"ש בנ"ד. ומה שישנם נשים מפונקות שאומרות שאינן יכולות לטבול במים מלוכלכים, פטומי מילי בעלמא גינהו והנסיון מורה לכל רב וחבר שלא בא שום תקנה בדברים כאלו בכל חדרי הלכה ולא מיבעיא בעניני טהרה שאין בזה רק משום בעיטה וסטיי ממסורת ישראל סבא ולא מחכמניות וצדקניות תישמע כזאת (וכבר הזכרתי מה שסידרו בלאדו עצהיו"ט) ועל כן ידי תכון עמו לחזקו ולעודדו שתחזקנה ידיו לבל יתשלו בעבודת בנין המקואות והדפסת ספרי טהרת יו"ט שיש בזה משום ללמוד ע"מ לעשות והקב"ה יסעדנו וינחנו תמיד על מ"י מנוחיות לגדור כל פרץ להתחזק ולהתאמץ כאור"נ ונפש ידידו הדושהט"ת ומברכו בכט"ס ברו"ג.

הק' ברוך בהר"ש הלוי לייזרובסקי

תשובה כ
אברהם יפה-שלוזינגר
 רב ואב"ד דקה"י, מחזיקי הדת"

גענף

החיים והשלו' אמע"כ ידידינו הרב הגאון הצדיק, המפורסם במעשיו ומפעליו הכבירים למען טהרתן של ישראל, עומד בפרץ וגודר גדר, חוי"ב וכו' וכו', כקש"ה הגרחי"ל דייטש שליט"א האדמו"ר מהעלמעץ יצ"ו מחבר ספרי טהרת יו"ט, אשר איתן מושבו בע"ת ברוקלין תע"א.

אחדשכתרה"ה כיאות, ראשית אודה למע"כ על אשר כבדני בספרו הגדול טהרת יו"ט ח"ו, אשר הוא מלא וגדוש בתורה ויראת ה' טהורה בסוגיות עמוקות וקשות במס' מקואות. ברכתי, יזכה השי"ת להמשיך בעבודתו זאת, ביתר שאת להגדיל תורה ולהאדירה. כן הנני מן המודיעין כי מכתב מע"כ שליט"א הגיעני לנכון בצירוף כתבים מגדולי הרבנים שליט"א בענין הכלי הנקרא "פילטער" שיצאו למגדר מילתא שלא יכניסו אותו גם במקוה של אנשים, כי כבר נאסר במנין כלי זה במקוה של נשים מכל מיני חששות, ועתה התעורר

עלתה לטבילת טהרה אף לאנשים הטובלים בערבי ר"ה יה"כ ויו"ט וכמ"ש מעכת"ה שליט"א במכתבו. והנה כלפני שנתיים וחצי יצא רב ת"ח א' לחלק בין פילטער לפילטער, דכל האיסור בזה נאמר רק על סוג הפילטער הנמצא ב"סווימינג פול" שיוצאין המים חוץ למקוה דרך הפילטער וא"כ נכנסים חזרה למקוה דה"ל זוחלין ואינם מטהרים שאובין, אבל בפילטער החדש שהפילטער מחוץ למקוה והצנור המוליך לפילטער ג"כ מבחוץ, ונכנס לתוך מי המקוה הפתח של הצנור, והמים שיוצאים מהמקוה לפילטער דרך הצנור באים חזרה ע"י המשכה לבור הזריעה ושם נטהרו המים מכל חשש זחילה וע"י הזריעה והמשכה נמי לא שייכה תו הפסול של האגרות משה מדין דנתן סאה ונטל סאה. ע"ז ראיתי כבר בחיבורו טהרת יו"ט ח"ה מה שהפליגו הפוסקים בדורנו להחמיר אף בזה יען כי בהרבה עיירות מסורה השגחת המקוה לנשים ועמי הארץ שלא ידעו להקפיד כדבעי ולשמור על טהרת המקוה וכשרותה. ואני השוכן מחוץ לגוי"ארק, רואה בעיני תמיד את המכשולות המתרחשים יום יום כשעניני הלכה קלים כחמורים מסורים לאנשים כאלו ואין צורך להאריך, ובפרט שכת"ה הנוסע תמיד בכל גלילות מדינתנו יודע את המצב הדק היטב.

ולע"ד נראה שאף בזה יש לפסול מעיקר הדין דבכל ענין הוי מים שאובין יען כי המסגנת מקבלת טומאה כדתנן בספ"ד דמסכת כלים מסגנת של חרדל שנפרצו בה שלשה נקבים זה לתוך זה טהורה וכתבו המפרשים דדוקא בכה"ג שאין לסגן בה יותר אבל היכא אף קודם שנתחבר לקרקע והו"ל כחקקו ולסוף קבעו דפוסל את המקוה, וכן כשסותמין את הפילטער שאין המים יכולים לקלח דרך הפילטער נעשה הסתימה ע"י כלי המק"ט. ואף לדעת האבני נזר (יו"ד ר"פ) דכל כלי שלא נעשה לקבלת מים אינו פוסל משום שאובין הלא הפילטער הוי כלי הראוי לקבלת מים שהרי מקלחים המים לתוכו ודומה ממש לצנור ופסול לכל הדיעות ולא מיבעיא רזה"פ שלא תפסו כאב"ג, והדברים עתיקים ובודאי אין להקל על סמך זה, וששתי למצא לאה"ע שקדמוני בזה רבנים גדולים ומובהקים בהוראה.

וע"ד הפילטער הנמצא ב"סווימינג פול" ראיתי שדנו הרבנים הגדולים שליט"א אם יש לפסול מחמת זוחלין א"ל, שהגאון בעל אגרות משה כתב בתשובתו הנ"ל שאין לאסור מהאי טעמא כי המים חוזרין למקומן כדאיאת בריב"ש סי' רצ"ב דהיכא דהמים חוזרין למקומן לא מיקרי זוחלין, ואסתפק להעיר ע"ז דנלע"ד דמטעם זוחלין יש לפסול אף בנ"ד דהא מהעתק דברי הריב"ש נראה דכל שאינו חוזר בנייעתו הטבעית הו"ל קטפרס ולא מיקרי חיבור ומה"ט נחשב כזוחלין וידוע בזה מה שהעלה הגאון בעל דברי חיים דפסול קטפרס הוי מדין זחילה, ולדעתי זה מדויק מאד בהריב"ש שכ' בזה"ל. וידוע שאין המקוה מטהר בזוחלין אלא באשבורן וגם מערוב מקואות צריך שהמים המערבין שני המקואות הם מערבים אותם בהשקה בעמדם במקומם הטבעי שזהו אשבורן לא בהיותם זוחלין שזה נקרא קטפרס, עכ"ל.

וחתימה טובה, ובריות גופא, לכבוד ידינו פ' זידיד
נפש כל חי, ה"ה הרב הגאון הצדיק חו"פ,
קקש"ת מו"ה ח"ל דייטש האבד"ק העלמיץ
שליט"א בעהמ"ח ספרי טהרת יום טוב, ברוקלין.

שלו' ובדכה כראוי וכנכון באהבה ובחבה. כן
לנכון קבלתי מכתביו כסדרן, אבל קשה לי כעת בימים
האלו לבוא בכותבות הגסה ואי"ה בל"ג עוד חזון למועד
מתוך נחת והרחבה. אך בדבר מכתבו האחרון ששלח
לי התשובה של ידידינו הרב הגאון וכו' וכו' שליט"א,
אמרתי לרשום מה שנ"ל בזה.

הנה הרב הגאון הנ"ל הרחיב להביא הרבה ראיות
ומדברי המגיד משנה פ"ה מה' חומ"צ הלכה כ' המבארים
שאינו בידניו כח לגזור גזירה חדשה מעצמינו, וא"כ
במקוה של שאובים שכבר נפסק להלכה שכשר לטבילת
עזרא אין אנו יכולין לגזור לבל לטבול משום שמא יביא
זה לידי טבילת גשמים מטומאתן כי זה הוא גזירה מעצמינו
נגד פסק הלכה וכו' רק נטה בזה לסברתי במקוה שנוהגין
בה טבילת כלים.

והנה אם כי כבר גליתי דעתי שאינני נמנה
להאוסרים, עכ"ז אתן מקום לדבריהם, כי הנה מהחששות
בפילטער הי' עיקר גדול מהחשש שמא ישכחו לסתום
את הפילטער ויש חשש זוחלין כאשר הרב הגאון הנ"ל
העיר שהי' מעשה כזה בסביבותיו, וא"כ ידוע שבחשש
זוחלין שפסול גם לטבילת עזרא, ועיין בשו"ת זכרון
יהודה ח"ב סי' ס"א שכתב שמוכרח הדבר שמי מקוה
הנעשים זוחלין פסולים לבעלי קריין ומביא רא"י מהא
שמבואר בשו"ע או"ח סי' קנ"ט שמי גשמים שהם
זוחלין ויש בהם ארבעים סאה יש להסתפק אם מטבילין
בהם הידים (ועיי"ש במשנה ברורה סקפ"ז שטבילת
כלים פסול בזוחלין מן התורה), ועיי"ש בב"י שלדעת
הדמב"ם ורש"י הוא פשיטא שאין מטביל הידים רק
נסתפק שם לדעת רבינו יונה ואח"כ מביא שמלשון
רבינו יונה שכתב מי גשמים שנקבצו וכו' משמע
במקובצים מכשיר ולא בזוחלין וכו' והבי' שם מביא
דברי הראב"ד שמכשיר שאובין לטבול הידים מדהם
כשרים לבעלי קריין וכו' וא"כ אם היו כשרים לבעלי
קריין היו ג"כ כשר לטבילת ידים וכו' וע"כ דפשיטא
לי' שפסולין לבעלי קריין וכו' יעו"ש, וא"כ לפי"ז יש
מקום חשש בהפילטער גם לאנשים לפי דבריו.

אך נ"ל שאין הכוונה בכאן לגזור על האנשים שלא
יטבלו במקוה זו משום גזירה שמא יטבלו בה נשים,
שא"כ קושייתו חזקה למה לא גזרו על האנשים שלא
טבלו בשאובין, דק הכוונה על העושין מקוה שעפ"י רוב
מהדרין שיהיו שני בורות שיהי' כשר לעת הצורך
ועושין בה כל ההידורים למקוה כשרה רק שאין
טובלין בה נשים מחמת שאין להם צורך בזה ולטבילת
כלים משתמשים בה ואם עושין בה פילטער נמצא
שאוברים שמקוה עם כל ההידורים יכול להיות בפילטער,
ואין דומה לטבילת האנשים בשאובים שמכדיזין ויודעין
שמקוה זו אינה כשרה לטבילת נשים, ולכן כתבו

מע"כ שליט"א לעורר בכל אתר ואתר גם כאמור
שלא להשתמש בכלי זה במקוה אנשים לט"ע.

זאת אודיעו כי במחננו כאן לא נמצא כלי זה
ואנן יוצאי ירך רב רבנן קק"ז מרן החת"ס זתע"א בדרכו
נלך דאסר לן "חדש מן התורה" בכל צורה שהיא,
ורק חדשות לא נעשה כלשונו (אבה"ע ח"א סוף סי'
ק"ל), ומה גם שבמקוה של נשים אסור כלי זה מכל
וכל, ואלו שמקרקרים בטענות של נקיון וטענות של
איסטניס וכדומה, יש להשיב עם דברי החכם צבי (סי'
י"א) וז"ל, ומה שאומרות מן האסטניסות "מילי דכדי
גיבה" ושומר מצוה לא ידע דבר רע, (ועיין בספרי
באר שרים (סי' ג"ה אות ה') בזה, וגלל כן גם אני
מצטריפנא כשיבא מכשורא בהדיהו של הה"ג שליט"א
שלא לעשות כלי "הפילטער" בכל מקוה וגם של אנשים
בלבד.

עש"ק שופטים ה'תשל"ח, הכו"ח בברכת כוח"ט
לאלתר בספרן של צ"ג, בכל מילי דמיטב המצפה לישועת
ה' על עמו ונחלתו בכלל כל ישראל, מו"מ כדום ערכו

אברהם יפה"שלונינגר

תשובה כא

הרב שמואל פרידמאן

אב"ד ור"מ דק"ק אולם

ח"י אלול תשל"ח לפ"ק פה קווינס.

כוח"ט ושנה טובה ומתוקה לכבוד כ"ק ש"ב
הרב הגאון הצדיק חו"פ לוחם מלחמות ד'
לטהרתן של ישראל שבחו מי ימלל וכו' וכו'
קקש"ת מוה"ר ר' ח"ל דייטש שליט"א האדמו"ר
מהעלמעץ.

אחדשת"ה באה"ר כיאות באתי להודיעכם שקבלתי
את המכתבים והנני בתודה רבה — שגם אני חשבתי
לעשות את הפילטער" אצלינו — אבל כבר חששתי
משום חשש של טבילת כלים ולא פלוג ומשום מראית
העין, ועכשיו ראיתי את המכתבים מגאוני דוריני
שהחליטו שלא לעשות, ע"כ מנעתי ג"כ מזה, ויישר
כוחכם וחילכם.

ובזה הנני ידידכם הרשת"ה באה"ר ואה"ע ותזכו
לכוח"ט בספרן של צדיקים גמורים ויתקבלו תפלותנו
לפני אדון כל בבג"צ במהרה דידן.

המצפה לרחמי שמים במהרה.

שמואל בן טאבא הלוי פרידמאן

תשובה כב

הרב שמואל אברהם זעלמענרייך

אב"ד שמשאקאווא

ברוקלין יצ"ו

ב"ה יום כ"ז אלול תשל"ח, פה ברוקלין.

במיפק שתא, אשא כסא דברכתא, ברכת כתיבה

תשובה כג

משה שמעון

אב"ד דעברעצין ונייהיזול

ברוקלין יצ"ו

אל הארו בלבנון לפני שמש שמו ינון ה"ה ידיד ה' ויד"ג הרב הגאון הגדול חריף ובקי נפלא עיניו כיונים על אפיקי הש"ס והפוסקים ראשונים ואחרונים חו"פ כש"ת מו"ה חי"ל דייטש שליט"א אב"ד העלמעץ יצ"ו וכעת אור תורתו זורח בווייליאמסבורג ברוקלין יע"א. אחרי תת שלו' באהבה רבה וביתרת הכבוד.

קבלתי מכתבו היקר ולא ידענא על מה זה ועל מה זה מצטער כ"כ אודות חכם אחד שהמציא לפי השמועה, היתר לפילטער במקוה לאנשים בפילפולים שאין להם טעם וריח של תורה ויר"ש ובפרט שכ"ק אדמו"ר הגה"ק רשכבה"ג מסאטמאר שליט"א נתן מהודו על הוראתו דמע"כ שליט"א והסכים לדבריו שלא לעשות פילטער גם לא למקוה אנשים מחמת מכשולות ח"ו, ומי יבא אחר המלך לשנות דבריו ומהוראתו בקדושה. ומה שמחפשים דרכים שונים להכשיר ע"י המשכה וכיוצ"ב כל זה דומה „לטובל ושרץ בידו" דהרי מלחמת הפילטער במקוה של אנשים שרשו ויסודו בשביל פילטער במקוה של „גשים" שלא יהי' לאלו יוצאי דופן המתירין פילטער במקוה של נשים אילן גבוה חמשים אמה לתלות בהן ולומר כבר התירו הפרושים, דהלא גם חסידים ואנשי מעשה שמדקדים שהמקוה גם לאנשים תהי' כשרה כמה דאפשר, משתמשין בהן, ובודאי יודעים שפילטער גם למקוה של גשים כשר, וח"ו יצמח מזה תקלה ואינו כדאי להכניס כלי כזה לחסידים ולאנשי מעשה לא להם ולא לרבים אדמו"רים שליט"א, שחסדיהם סרים למשמעת, לבית טבילה שלהם, כל זמן שהמלחמה בתקפה ולא די שלא שקטה אלא הולכת וגוברת, וכבר כתבתי לכבוד הדג"צ שליט"א שפסקתי וחזיתי מליך למקוה אחת שדרכי הי' לילך לטבול כט"ו שנים בשביל שקבעו 'פילטער' במקוה והלכתי למקוה אחרת, ולא היו ימים מועטים שהסידו וכנראה בשביל שגם רבים עשו כמותי כי יראתי לנפשי אולי ושמא ישאלו אותי על הפילטער וילמדו ממני גם למקוה של „גשים", והגם כמה וכמה קולות מקילין במקוה של אנשים מה שבמקוה של נשים אנו אוסרין ולא חיישינן שילמדו מהכא להתם, שאני קולות אלו שמפורשים איסורן בשו"ע ובדברי הפוסקים אבל האיסור של פילטער עדיין לא נתקבל לדצון לפי כל המלחמה עדיין הולכת וגוברת, וגם עתה, אין עתה אלא תשובה, הודיע כבוד הדרת גאון צדקו שליט"א שרב אחד, ולא דצה לפרש מי הוא אותו „ראבי" שיצא בכותבת הגסה בקן קולמסו להתיר פילטער במקוה של „גשים" והוסיף עולה על עולה ופשע על פשע לדבר סרה ולהתיר מקוה לנשים עם פילטער וגם לטבול בשעה שהפילטער פועל ועושה

שיסירו משם הפילטער, אבל אין כוונתם משום גזירה, רק המקוה נקראת שהיא כשרה בתכלית ההידור, לכן רצו לעשות הגדר הזה בכל המקוואות ששם מקוואות וכמ"ש בש"ס ביצה כולה חדא גזירה היא וכמ"ש רש"י שביצה בכלל של פירות הנושרין וכו', ובכאן לא בתוך גזירה רק שעושי מקוואות כשרים ירחקו זה, אבל בודאי לא גזרו על האנשים הטובלים להטיל עליהם גזירות משום טבילת נשים.

וגם בגוף החשש שהטילו על הפילטער בודאי אינו משום גזירה בכדי לעיין אם הוא גזירה חדשה או גזירה לגזירה, משום שאין נופל זה תחת שם גזירה, כי זה שייך רק אם גזרינן משום איסור אחר כגון לא יקרא לאור הנר גזירה שמא יעשה איסור אחר, אבל הכא היא זהירות שלא יבוא לידי מכשול בעת שהפילטער פתוח בשעת טבילה, ובפרט בערי השדה שאין להם משגיח ליוזר ואין מחזיקין זה בכלל שצריכין ליוזר, וא"כ יש לחוש שמא ישכחו לסתמו ויהי' חשש זוחלין במקוה.

ועיין בספר משמרת הבית להרשב"א בתשובה סוף שער הששי במה שהקשו עליו במה שפסק הרשב"א בנועץ סכין בכותל וצואר בהמה למעלה שאפילו בדיעבד אסור משום גזירה ולא מהני במה שאומר לא דרסתי כפירות הנושרין ומשקין שזבו וכו' וכתב שם באמצע התשובה דבאמת הוא אפילו בדיעבד אסור מכא שמא ידרוס פעם אחרת ולא אדעת' וכתב בלשונו והאי דנקט לשון חששא ולא נקט לשון גזירה משום דלשון גזירה ברוב המקומות לא אתי אלא על דבר נודע לכשיבוא כגון גזירה שמא יסחוט, גזירה שמא יעלה ויתלוש, גזירה שמא יחתה בגחלים, גזירה שמא יעלה באילפס דאשון, ולא שייך בהו לשון חששא אבל כאן לא שייך ב' לשון גזירה אלא לשון חששא דטעמא הכא דילמא דריס ולא אדעת' ובדבר שאין בו בירור ידוע שייך לשון חשש וכו' יעו"ש.

וא"כ גם בנ"ד אין נכנס בכלל גזירה, שאז הי' צריך לעיין אם הוא נוגע לגזירה חדשה או גזירה לגזירה, אבל בכאן כוונת האוסרים מחמת חששא דילמא ישאר פתוח וישכח לסתמו ולא אדעת' ויהי' חשש זוחלין וכדומה, וא"כ זה נוגע לאזהרה שכבר הזהירו להיות נזהר בשערי היתר שלא יארע ח"ו איסור מכא לאו אדעת'.

הארכתי בזה לסדר הענין להיות דבר דבור על אופניו.

ובזה הנני מסיים עוה"פ מעין הפתיחה ברכת שנה טובה ומבורכת בכל מיני ישועות ורפואות ושנת קיבול תפלות וגאולה וישועה, ונא לזכור אותי בתפלותי בימים הקדושים להושע ברוחניות ובגשמיות בבריות גופא עכט"ס ביחד עכב"ב שי' מנאי אוהבו דושת"ה

שמואל אברהם זעלטענרייך

ומכ"ש בענינינו מקוה לנשים שהיא יסוד היסודות עיקר העיקרים שורש השורשים מקדושתן וטהרתן של כלל ישראל והמיקל נגד הכלל כולו יצא להבעיר אש ה' ירחם מהם ומהמונם]. ועפ"י אלו הדברים אני כותב אלו הדברים נגד ה"ראבי" המתיר, אם אמת השמועה, לטבול לנשים בעת פעולת הפילטער ואבקשו שאל ישלח לי דבריו, כי איני רוצה לראות חה"ש לעקם דברי אלקים חיים בפלפולים של שוא ומדחים ואולי יעלה בידי להציל מי שהוא מפטופטי של אותו חכם ע"י מה שמחיתי נגד הוראתו שלא כדן ושלא כדת של תורה ויהי' זה שכרי. וביותר ויותר פלא ותימה בעיני וכי לא ראה אותו "חכם" בספרו טהרת יו"ט שכל גדולי רבנים הנאמנים לה' ולתורתו שיחיו בהסכמה אחת עלו לאסור מקוה עם פילטער לנשים ואני כסניף לאריות הסכמתי עמהם כיהודה ועוד לקרא, וממש רחוק שרב שיראת שמים חתולתו יפרוץ פרצה גדולה כזו נגד רובא דמינכר של גדולי עולם דזמנינו וילבוש עוז ולצאת בתורה חוץ מן השיטה ובפלפולים של דופי לחלוק עליהם, הפקירות כזו לא נמצא ולא ימצא. אחרי כתיבי כל זה בלא יודעים מי הוא הכותב להתיר דבר פלא ומבוהל כזה שאפילו המקילים עד עתה לא חלמו להתיר, אולם עלה בדעתי לכבות האש ברגע האחרון ואולי יעלה בידי ע"כ אבקשו נא ונא אם יודע לו בבירור מי הוא זה הכותב להקל ואם יש לו שייכות עם חברי הרבנים שלנו שי, נא להודיעני אולי ושנא אדבר עמו שלא יפרסם תשובתו המקולקלת או אולי אדבר עם מי הרוצה לפרסם שלא יהי' לו שם ויד בהירוס הדת ובחסדי ה' שמא יעלה בידי לעכב מלפרסם כל התשובה. (ג) ובעזרה"ת מצאתי ראיה נכונה למה שעשיתי שהפסקתי מלידך למקוה של אנשים עם פילטער כדי להראות בזה התנגדותי החריף והמר נגד פילטער במקוה של נשים ואל ילמדו ממקוה של חסידים ואנשי מעשה לטעות להקל לקבוע פילטער במקוה של נשים, כי שמעתי לפני שנים הרבה שבזמנו של הגאון האדיר ציס"ע מה"ר חיים עוזר גראדינסקי זצוק"ל הי' המלחמה עצומה אם הדלקת עלעקטרי בשבת הוא אסור מן התורה או מדרבנן והגאון רח"ע הנ"ל היה מן האוסרין מה"ת להדליק בשבת וכמבואר בספרו שו"ת אחיעזר (חלק ג' סי' ס') ופרסם בכל אתר ואתר מקום שדתי המלך נשמעין שהמדליק חייב חטאת גמור מן התורה ככל מבעיר אש טבעית. ובין החולקים עליו היו גאוני עולם וצדיקים גמורים שלא אסרו מה"ת אלא מדרבנן והגר"ע זצ"ל טען שאלו הגאונים זצ"ל אינם בקיאים בטיב מהות אור העלעקטרי וע"כ מקילין ואלמלי היו יודעין היו מודים לו ולשאר גאונים שעמדו בשיטתו כהגאון האדיר ציס"ע בעל קרן לדוד זצ"ל כמבואר בחיבורו (קרן לדוד סימן פ'), שהדלקת אור עלעקטרי הוא אסור מה"ת (ובספרי שו"ת באר משה ח"ו שהוא תחת מכש הדפוס הכל מפורש ומסודר באופן נאה באריכות רב בקונטרס מיוחד "עלעקטרי לאור השו"ע") וע"כ מיום המלחמת מצוה זו בירך הגר"ע זצ"ל בפני כל עם ועדה ברכת מאורי האש במוצש"ק על אור עלעקטרי

מלאכתו, שומו שמים מי שמע שפלות כזו, דבר כזה עדין שום רב ו"ראבי" לא התיר, אף מהמקילין עד עתה להתיר טבילת נשים בשעה שהפילטער פועל, אהה! ואומר אם אותו רב הוא באמת רב ולא "רעב" או "ראבי" אז הוא "רב חובל" וסברותיו הם סברות כריסיות ויוצאי דופן בלא שום ספק ואין צל ספק בדבר שמעשה בעל דבר הצליח לצוק שמן על האש להוסיף כח להסטרא אחרא ולהבעיר אש המחלוקת עד קצה האחרון. ואני תפלה לה' שאותו רב יהי' רב מאן דהו באופן שאחרים לא ילמדו ממנו ולא כלום ודבריו לא יהיו נשמעים ולא תשתעו מיני' בבי מדרשא.

(ב) ואם תשאל מה לי להאריך ולהוכיח תוכחה מגולה בכל חומר כנגד המתיר שמקלו מגיד לו, אענה ואומר להעתיק לו תשובה אחת שכתבתי (בכת"י ומקומה נקבע בספרי באר משה חלק ח', שבו אפרסם קרוב לאלף תשובות בקצירת האומר ממה שהשבתי בע"פ או על טעלעפאן וכדומה) וז"ל: נשאלתי אם רב אחד בידו למחות ע"י כתב וקול קורא אם החוב עליו מוטל לכתוב ולמחות ואם לאו נתפס בעונם. השבתי בודאי ובודאי החוב עליו מוטל למחות, דמה לי בפה ומה לי בכתב אם דבריו נשמעין גם ע"י כתב, וא"כ מחוייב למחות בכתב כמו בעל פה. בבירור הדברים כתבתי עיין בספרי באר משה (ח"ד סי' צ"ב) מה שהבאתי מכמה ומכמה מקורות שבכתב הוי כבעל פה ומצות הוכח תוכיח הוי ג"כ כאחת מהן, ואח"כ ראיתי בשד"ח השלם חלק אס"ד הל' יו"ט סי' א' אות י"ג (ד"ה ובשו"ת בית שלמה) שכ' וז"ל, מה שכתבו המפרשים דרך הלציי כל מי שיש בידו למחות "בידו" דייקא, כלומר בקן קולמוסא וקן מגילתא זה יכתוב ידו לה', להודיע ברבים כי דבר זה אסור מן הדין או מגזרה וכיוצא השומע ישמע ועליו תבא ברכת טוב ולפני זה כ' השד"ח בשם הפתח הדביר (ח"א סו"ס כ"ה) דאין אדם רשאי להקל בדבר שהוא מצד חומרא לומר אינו רק חומרא בעלמא, דכל חומרא בזמנה תורה היא כמו שכ' הרב תולדות שמשון (פ"ג דאבות) וז"ל הפליגו בעונש מי שיש בידו למחות בחבירו בבני ביתו באנשי עירו וכו' ואינו מוחה ודרשו במדרש רבה פרשת קדושים פרק כ"ה על פסוק ארור אשר לא יקים את דברי התורה כל מי שיש בידו למחות וכו' וכל שכן וקל וחומר שאין לנו לשום המכשלה לפניהם כי פרצה קוראה לגנב ולכן דברי הגאון בית שלמה [בענין לאסור לשחוט בהמה ביו"ט בזה"ז] [וק"ו לשום המכשלה לפניהם בעשית פילטער ולהתיר לטבול בעת שהפילטער עובד ועושה פעולתו, נשתקעו הדברים הס מלהזכיר לא תהי' כזאת בישראל] שרירים וקיימים וישתקע הדבר ולא יאמר להתיר לשחוט בהמה ביו"ט בזמן הזה שיש חשש כמה מכשולים רח"ל. הארכת קצת בזה לפי שבעונותינו הרבים נמצאים חנפי לב אשר כל מגמתם למצוא חן בעיני הראשים המטים עקלקלותם ובמה ימצאו חן בעיניהם אם לא בעשית רצונם ומקלו יגיד לו. עכ"ל [דברי להבת אש וכל הכתוב שם שייכים גם מכ"ש

מלכינו גאון עוזנו עטרת ראשינו הגאון הקדוש מרן מסאטמאר שליט"א, שיצאו באיסור מוחלט נגד הכלי שנתחדש בימינו "פילטער" במקואות, הוא יצא להתיר את ה"פילטער" הגיל בק"נ טעמים, שבמחכ"ת אין בהם לא טעם ולא ריח, ועיל פילא בקופא דמחטא להקל באיסור כרת החמור, ושמעו נא רבותי מש"כ הגאון מהרש"ק זצ"ל מבראד בס' שו"ת ובחרת בחיים סי' ס"ד לצדיק מפורסם, ע"ד היתר שטר מכירה לאחוזות שדה וכרם לעכו"ם, כרי להתיר העבודה בהן בשבת, חלה"ק ויאמין לי כבודו כי אחד הפירצות דחוקים והיתרים שיצאו בזה ודאי טוב יותר לאכול בשר מסירכא או שאר שאלה, יותר טוב מלהחזיק בהיתרים כאלו, כי הגה היתר סירכא זה כבר נמצא בראשונים ויש להם על מה שיסמוכו, גם אינו רק איסור לאו ובצנעא, וחילול שבת הוא בפרהסיא ושקול ככל התורה, והוא דבר אשר לא שערס אבותינו ולא נאמרו עם ספרים הראשונים וכו' וכו'.

ואחר הרברים האלה שיצאו מפה קדשו של הגאון מהרש"ק זצ"ל, מה נענה אנן אבתרי, בדור פרוץ זה להתיר דבר "פילטער" זה אשר לא שערום אבותינו במקום חשש איסור כרת ר"ל, אחר שכבר יצא באיסור מגדולי התורה וההוראה שבזמנינו, וכמו שהאריך בזה ידידי הגאון האדיר מהעברעצין שליט"א, שיצא על "היתר" זה בצעקה גדולה ומרה, ומובטחני ששארית ישראל לא יעשו עולה, ויטו אוזן קשבת לקול הורים ומורים, להרחיק טומאה זו ר"ל מבית ישראל, שלא לפגום את זרעם ח"ו לדורות עולם, וגם יערה ה' רחום ממרום גם על רב מקיל זה, ויחזור מדבריו, ויורה על האמת, שח"ו להקל באיסור חמור כזה במקום שכבר יצא באיסור לכולי עלמא, וה' יטהר לבנו לעבודתו יתב"ש, לעברו בלבב שלם, עד יעמוד הכהן לאורים וקול מבשר על ראש הרים בב"א.

כ"ד ידיו הודושת מלונ"ח
אברהם מאיר בן פעסיל
אבד"ק הוניאד

בשלהי המכתב:

אחר זה נשלח לי מכתב חוזר מבן תורה אחד בענין זה, וראיתי כי שונה וחוזר הוא על דברי המקילין בזה, כטוחן קמחא טחינא, שכבר נאמרו ונשנו במקומות שונים זה כבר, וע"כ ל"ה בדעתי להשיב על דבריו, אך מחמת שאיים עלי שאם לא אשיב על דבריו, יחשב בשתיקה כהודאה על דבריו, אמרתי להשיב לו על טענה אחת, מאחר שרוב הרברים מה שיש בידי להשיב על שאר טענותיו כבר נשנו בתשו' הרבנים הגאונים שליט"א בספרי טהרת יו"ט ח"ה וח"ו, וכן בקובצי תורה, "המאור" ועוד ואיני רוצה לחזור על הראשונים, שיש לו על המחמירים בכלי "פילטער" זה, ממ"ש הב"י בשם תשו' הריב"ש שבמקוה אין לנו לגזור מעצמינו יותר ממה שגזרו חז"ל, מטעם שהכשר מקוה לא מסור לכל רק לזרזים וחכמים, ומחמת כי כבר ראיתי שבטענה זו

דבר שלא הי' עושה לפני זה כרי להראות בזה שאור עלעקטרי הוא אור גמור ככל אור טבעי וממנו ילמדו הרעת שהדלקת אור עלעקטרי בשבת אסור מה"ת, כן עשו מנהיגי ישראל האמיתיים בכל דור ודור ומהם למרתי לעשות מלעזוב מקוה שנהגתי לילך לשם כט"ו שנים מאחר שקבעו בה פילטער ואחזתי בשיפולי גלימא רצדיקי הדור שלפנינו זכ"ע.

ד) ואח"כ הרהרתי ברבר מה הי' יכול להניע לב אותו הרב להתיר לטבול לנשים במקוה בעת שהפילטער עובר, כי שמא ואולי כל מתפללי ביהכ"כ שלו הן בני ובנות קאלעדזש ומטעמא דנקיות לא ילכו במקוה בלא פילטער, ואינו פועל בעת הטבילה, ואם זה הי' טעמו יגלה נא להן טעם היתרו שמוטב שילכו למקוה זה לפי דעתו, ולא לפי דעתי, מלא לילך כלל, ובוה קצת הבנה יש למעשיו הבלתי מובנים בלא"ה.

ולאמת איני מאמין לכל השמועה, והקריאה בטליפון הנ"ל הי' מעשה חזק ותקוה חזקה שלא היו דברים מעולם וקראו להדר"ג שליט"א אלו חשוכי נפש שכל מלאכתם במחירת לצער הרבנים ותלמידיהם להפחיד ולגרום עגמ"ג.

ובזה אצא בשים שלו' טובה וברכה ובל יפול רוחו אם ישמע שגם "ראבי"ט אחרים ג"כ אחזו המקל בידם להקל בדין פילטער כי המלחמה היא קשה ומסובכת וארוכה לצעדינו, אבל בלא ספק לבסוף האמת יגבר והשקר יתבטל והחושך יהי' נדחה מאור התורה האמיתי. א' לס' ויהי ריב בין דעי מקנה אברם ובין רעי מקנה לומ', שנת תשל"ט לפ"ק פה ברוקלין יצ"ו.

משה שטערן

תשובה כד

הרב אברהם מאיר איזראעל

אבד"ק הוניאד

מח"ס ילקוט המאירי על הש"ס

ב"ה, יום שבכפל בו כי טוב לס' וכל אשר הוא עושה ה' מצליח בידו, תשל"ט לפ"ק, ברוקלין תצ"ו.

שלומים מדובים, כטל וכרביבים, משוכן מעונים, להוגים ולעוסקים, ותורה וטהרה בישראל מרבים, ה"ה כבוד ידידי ויריד נפש כל חי, הרב הגאון הצדיק המפורסם זוכה ומזכה את הרבים בפעולותיו הנשגבות ובספריו היקרים וכו' מוה"ד חנני יו"ט ליפא דייטש שליט"א גאב"ד וארמור"ד רק"ק העלמעץ תצ"ו, וכעת אור תורתו זרח פק"ק ברוקלין, מח"ס היקרים טהרת יו"ט, חיים ברכה ושלו'.

אחדשה"ט ושתוה"ר כיאות לגברא דבה כוותי, הנני בזה להביע צערי לפני כהר"ג ידידי שליט"א על מה שהראני מכתבו של רב גדול אחר הי"ו, שהרהיב עוז סנפשו לצאת חוצץ, כאץ קוצץ, נגד גדולי הרבנים מצוקי ארץ, אשר כל בית ההוראה נשען עליהם, ובראשם

לראות ואזנים לשמוע יודה על האמת שאין בזה משום גזירות חדשות, אלא משום גדרים וסייגים נגד ההמצאות החדשות פורצות גדר בטהרת בנות ישראל, ועוד זאת שאף אם יהי' כדעתם של האומרים דהוי' גזירה חדשה, גיב' עלינו לשנס מתנינו לגזור גזירות במקומות אלו בענינים אלו שטהרתם של ישראל תלוי בהם, ולא לחוש על המלעיגים, העוררים והנוקפים, וכמ"ש הב"י יו"ד סי' קצ"ו בענין גזירה שמא תראה ותסתור, דאע"ג דהוי' גזירה לגזירה, יש להחמיר מפני איסור כרת שבה, ובפרט בדבר המצוי ושכיח ויש בה משום חששא קרובה יש לגזור אפי' שלא במקום כרת, עיי' תשו' הרי בשמים ח"ב סי' ל"ג וכן בתשו' ריב"א סי' ל"ג וכן בתשו' ריב"א סי' מ"ד ועוד בכ"מ, ופרצת כלי "פילטער" זה תרווייהו אית בי' שמביא לידי איסור כרת ר"ל, והוא דבר מצוי ושכיח בכל מקום, בודאי שיש לגזור ולגזור, כי בזה"ו אין לנו שיעור רק הטהרה הזאת, לשונן של הגאון"ק מקשאנאו זי"ע במכתבו להגאון"ק מנאסויד זי"ע הובא בס' שו"ת מאור יהושע סי' נ"ה, ובוה אצא ואומר שלו' שלו' לרחוק ולקרוב.

הנ"ל

תשובה כה (שנשמט מלעיל ע' כד)

בית המדרש צאנז קלויז

מאנסי ניו יארק
ב"ה אסרו חג השבועות תשל"ח.

אל כבוד האי גברא רבא יקרא הרהגוה"צ
מוה"ר חי"ל דייטש האדמו"ר מהעלמעץ שליט"א.

אחדשכתה"ר. קבלתי את מכתביו בענין הפילטר לטבילת אנשים, אני למיעוט ערכי לא אבין, דלמה לנו לגזור גזירות חדשות, הלא ראינו שכשר שאובין ולא גזרו אטו טבילת נשים — ובספר דברי יחזקאל כותב השיעור לטבילה והוא מצומצם למאד, ושמעתי ממקור נאמן שזה השיעור הוא לטבילת אנשים, א"כ ראינו שלא חששו שלא יבואו להחליף, ובאמת ההמון עם שטובלין הם אינם יודעים ההלוך ילך של המקוה, ובאם יש חשש בזה כמו שכותב הה"ג מטשאקווייע שליט"א שטובלים שם כלים, ע"ז יש עצה לשום שם מודעה גדולה בזה הלשון "המקוה הזאת כשרה רק לטבילת אנשים" ובוה ידעו שלא החליף, וירויחו שיהי' להם מקוה נקיה בכל יום. זה מה שגראה לפי עניות דעתי.

אבל למעשה אני מבטל את דעתי נגד הרבנים
הנאונים שליט"א.

כ"ד מוקירו ומכבדו

הרב יחזקאל הורוויץ

כבר יצאו, וביניהם איזה רבנים, אמרתי להשיב על טענה זו, ויבואו הדברים ויוכיחו בינינו, ועלי להזכירו באן מעשה רב, שנשאר בזכרוני מימי בחרותי, שזכיתי לשמוע מכ"ק מרן עט"ר הגאון"ק אבד"ק סאטמאר, המקום יהי' בעזרו, מה שדבר בקדשו במקהלות בדרשה בביהכ"נ הגדול בסאטמאר לפני כארבעים שנה ויותר ואם אין זכרוני מטעה אותי הי' המדובר בנדון מין חומץ חדש, שהמציאו החימאים בעת ההוא שהי' עליו הרבה חששות גדולות, ודרש בפירקא שימנעו ממנו, כי יש בו חשש איסור גדול, והתנצל, שהגיעו לאזני דבת רבים מגור מסביב, שאכן מחמיר גדול הוא, וגזור גזירות על הציבור אשר לא שערון אבותינו, ואמר, כי לא הוא הוא הממציא את הגזירות החדשות, רק אותם הממציאים את ההמצאות החדשות מקרוב באו, יום יום והמצאותיה, ובכל המצאה חדשה, יש לנו להזהר ולחקור בשבע חקירות לאור התורה וההלכה אם אין בה משום פריצות גדר בחומת הכשרות וכדומה, והוא אינו בא רק לגזור גדרים וסייגים בעד אותן ההמצאות החדשות אשר לא שערון אבותינו שלא יפרצו חומת הכשרות והטהרות בבית ישראל, עכתדה"ק, וכל רואה יראה ישכיל ויבין כי כל ספרי תשובות האחרונים מלאים עם ספקות ושאלות באותן ההמצאות החדשות שחדשו בזמנם ונולדו על שטח הכשרות והטהרה בתיקון מקואות וכדומה, כמו ענין האייענבעטא"ן, קרח מלאכותי, קונס"ט אי"ז, כלי המדידה, מיטע"ר, ואסער לייטונ"ג וכדומה, שלא הי' ולא גבראו בזמנים הקודמים, וממילא לא נזכרו לא בדברי חז"ל ולא בספרי הפוסקים, ואיסורם לא נזכר בשום מקום, ועכ"ז הרבו לדון עליהם, והרבה מהם יצאו לאיסור, וכמו שנתחדשו בימינו המצאות של מקואות מטולטלות, פארטייבל, עיי' תשו' טהרת יו"ט ח"ב, וכלי הפילטער" זה שאנו דנין עליו, ולפי טענתו זה, עלינו לעבור בשתיקה כהודאה דמיא על כל ההמצאות החדשות אלו, מטעם שאין לנו לגזור גזירות חדשות יותר ממה שגזרו חז"ל, וכן מש"כ בדבריו שם, כי במקואות אין להחמיר כי ענין זה מסור לזריזין וחכמים כמ"ש בתשו' הריב"ש והרי בשמים, ושו"מ ועוד, מה אומר ומה אדבר, אוי לי אם אומר ואוי לי אם לא אומר, וכי טח עיניו לראות להבין ולהבחין, כי לא כימים הראשונים ימים האחרונים, ולא כל המקומות שויין, כי בדרות הקודמים במקום מושבותיהם של בני ישראל הי' נמצא בכל עיר ועיר וכן בכל כפר וכפר רב או דומ"ץ מובהק בהוראה וירא ה' מרבים שהמקוה עמדה תחת השגחתו כדעת הפוסקים ז"ל, ונוסף ע"ז בעל או בעלת המקוה הי' יראי ה' מובהקים, שכל חבר קל וחומר הגישו לפני המו"צ, ועל פיו יבואו ויצאו בדבר ה' זו הלכה, בודאי ובודאי שהיינו יכולים לסמוך עליהם בלי שום פקפוק של חשש, אמנם, בעוה"ר במקומות אלו, במדינה גדולה זו רחבה מני ים ומשובש"ת בגסו"ת, לשון הגאון בעל משנת דרע"ק דף ק"א מדפי הספר, שאינם יודעים בין ימינם לשמאלם, ונכשלים ומכשילים ר"ל, בודאי שאין לסמוך עליהם בתור חכמים וזריזין וד"ל.

היוצא לנו מכ"ז כי כל מי שיש לו לב לדעת ועינים

תשובה כו

**ביהמ"ד דערת יראים
בני משה אליקים בריעה**

מאנטרעאל, קנדה

הרב ישראל אהרן אונגער הלברשטאם

ב"ה יום ד' ל"ט למטמונים פה מאנטרעאל יע"א.
שוכט"ס א"כ ידי"ג ש"ב הרהגה"צ המפורסם
שמו מפארים חו"פ וכו' כש"ת מו"ה חי"ל דייטש
שליט"א אדמו"ר מהעלמען בברוקלין יע"א.

אחדשת"ה. גי"ק עם התשובות נכון השגתי, ותיכף
עשיתי צעדים למלאות רצון כמ"ע שליט"א, ודברתי עם
הגבאי דביהמ"ד . . . ואמר לי שאינו יודע מה החשש
הזה למקוה שהיא רק לאנשים שגם בבארא פארק יש
שמשמשים בפילטער במקוה של אנשים, וקראתי לפניו
התשובות שקבלתי ואמר לי שביום מחר ישיב לי תשובה
וכן ה' שממחרת השיב לי ששאל השאלה הלז לשני
רבנים ושניהם השיבו שאין כאן בית מיחוש, שהוא מקוה
רק לאנשים, ורב א' הדגיש שיראו שבעת שטובלין לא
יעבוד הפילטער ומקודם עלות השחר יהי' סגור
הפילטער, שאפשר יבא מי לטבול בבקר.

ובזה אשאר ידי"ג ש"ב המברכו בכל מילי דמיטב
וברכת חג הק' הבע"ל לקבל את התוה"ק בטהרת המוח
ובשמחת הלב, המצפה לישועות ולבשו"ט

ישראל אהרן אונגער הלברשטאם

תשובה כז

הרב מאיר אייזיקזאהן

בעהמ"ח שו"ת מבשר טוב

סטעטן איילנד נ. י.

ב"ה, יום ה' י"ז סיון לס' ונועדו אליך כל העדה, שנת
תשל"ח.

שוכט"ס א"כ ידידי וש"ב הרהגה"צ אוהב האמת
לאמתו, להשכיל להיטב לעם ד' וצאן מרעיתו,
ה"ה כקש"ת מו"ה חי"ל שליט"א דייטש בעהמ"ח
ספרי טהרת יו"ט.

אחדשתו"ט, הנה מכתבו בא אלי, ובידו מגילות עפות
פוריות וענפות, מאגוני זמננו, שמסנגים ומסלתים דבריהם
כנפה, ביחס חומר האיסור הזה של הפילטער אפילו
במקוה של אנשים.

והנה ידע כת"ה שליט"א, שזה שהביאני הלום,
להמשיך עוד קצת בענין הפילטער הזה במקוה של
אנשים, אם שהערכתי כבר לפניו תשובתי ודעתי בענין
זה, אבל מבין כותלי מכתבו האחרון ראיתי שנתנוצץ
עוד פנים חדושות "ותיקון" אחר, בכדי לקיים העמדת
הפילטער במקוה של אנשים, דהיינו שבעת שטובלים
לא יעבוד הפילטער, ומקודם עלות השחר יהי' סגור
הפילטער.

וע"ז אני רוצה בעה"ת להביע ג"כ דעתי העני,
כי לא ירד בינותי עם בעלי דיעה זו. כי לחפש אחרי
הסיבות ולמצוא אופני היתרים, איך להתיר דוקא את
הפילטער הזה — מטעם זה או מטעם אחר — שיהי'
נמצא במקוואות אפילו של אנשים, הנה ידע שבאופן
זה, יהרס כל היסוד שעליו בנו גאוני וצדיקי זמננו
לאסור הפילטער במקוה של נשים, וכמו שפירשו וביארו
לנו גודל וחומר האיסור הזה שם, שיוכל להביא ח"ו
לידי איסור כרת ר"ל.

וכמוכן שבלי לשקול הדבר בכף מאזנים, ולחשוב
אודות כל החששות שיכולות לצמוח מזה אם נתיר בכלל
הפילטער במקוה של אנשים, יכולים בנקל לומר שלא
כלום הוא ושאינן איסור בדבר או שיש עצה בדבר
שיסגר הפילטער בעת הטבילה, אבל באופן זה לא תיקן
כלום, וישאר כל ענין איסור הפילטער הזה אפילו במקוה
של נשים, כאין ולא ורפיא הוא בידנינו.

והלא צריכים להבין שכל זה מה שהסכימו חכמי
וגאוני זמננו שדנו בענין זה בכובד ראש, ובאו להחלטה זו
לאמור, שיותר טוב שלא ימצא הפילטער הזה אפילו במקוה
של אנשים ולא לבקש תחבולות ועצות איך לתקן ולהתיר
אותו עכ"פ שם, כ"ו הוא רק למיגדר מילתא שלא יבואו
במשך הזמן לידי חליפין ולהשתמש בהפילטער הזה גם
במקוה של נשים, וכמו שביארתי כבר שיכולים לחשוש
לזה, מהטעמים שהבאתי כבר בתשובתי הקודמת לכת"ה
שליט"א, ויש להוסיף עוד שכן מצינו עוד לחז"ל שחששו
לחליפין וכמו שאמרו בשבת ק"ג ע"א חבל בחבל מחליף,
ועוד מי ערב בדבר שיזהרו לסגור הפילטער, ומוכרחים
אנו לחלק שבמקום שגזעיהם לסגור הפילטער מותר
להשתמש בזה במקוה של אנשים ובמקום שא"א ליהדר
בזה יהי' אסור, ונגד סברה זו יש להביא ממה שמצינו
בפסחים ל"ז ע"א, אר"י דבר זה שאל ביתוס בן זונין
לחכמים מפני מה אמרו אין עושין סריקין המצוירין
בפסה, אמרו לו מפני שהאשה שזהה עלי' ומחמצתה, אמר
להם אפשר שיעשנה בדפוס ויקבענה כיון, אמרו לו, יאמרו
כל הסריקין אסורים וסריקי ביתוס מותרים, ע"ש כל
הענין, וכמו כן כאן יאמרו מי שיהי' נזהר לסגור מותר
להשתמש בזה ומי שאינו נזהר אסור, ונעשה בלבול דעת
גדול בענין זה, וכן עיין בגיטין ט"ז ע"ב גזירא דילמא
אתיא לאיחלופא, אע"פ דדינא הכי ע"ש.

עכ"פ יהי' נמצא לפי"ז, שכל עיקר האיסור של
הפילטער הזה במקוה של נשים, יהי' נבנה על יסוד רעוע,
ויהי' סותר זא"ז, וע"כ מפני טעם זה של חשש חליפין,
הבינו גאוני זמננו שליט"א זקבעו בה מסמרות, וכמו
שרש"י פירש בב"ב ז' ע"ב הוזהר לדון ולא תזוז ממנה ע"ש,
כי חששו שמכח תיקון והיתר המדומה הזה, בודאי
שבעתיד יתחילו להשתמש בהפילטער הזה אפילו במקוה
של נשים, כי יצא הקול שכבר מצאו פתח היתר להפילטער
הזה, קול המון שנחדר ונתפשט במהירות בין הקהל,
ומי יעמוד נגד פריצת גדר זה, להורות לעם ד' החילוק
בין מקוה של אנשים לזה של נשים.
ובכלל קשה להתיר הפילטער הזה אפילו במקוה

במנחות נ"ה ע"א, כל המנחות גילשות בפושרין ומשמרן שלא יהמיצו זכו', מפני הואיל ולישתן ואפיתן בפנים בעזרה, אנשי פנים זריזים הם עכ"ל (הל' מעה"ק פי"ב הכ"א, וכן ע"ש במנחות תוד"ה כל). וכבר הורה לנו רפב"י שתורה מביאה לידי זהירות וזהירות מביאה לידי זריזות (ע"ז כ' ע"ב) וכבר פירש"י ז"ל בחולין ק"ז ע"ב הנ"ל, שזהיר משמעו שיודע להזהר בשעת מעשה ע"ש, וראיתי מובא בספרים שחכם אחד אמר מן הזהירות שלא להזהר הרבה, ואמרתי שהפשט הוא: מן הזהירות הוא ג"כ שלא יהי' האדם מוכרח לזהירות רבות, רצוני שיותר טוב זהירה אחת שיוהר בשעת מעשה (כפירש"י הנ"ל) מפני שזה מציל אותו מזהירות רבות אח"כ. ובספר חוה"ל בהקדמה כתב שאין לישב במושב העצלות, ואין לירא ולא ליפחד לעלות, כי כמה סכלים בעבור המורא אבדו טובה עכ"ל.

וכעת אגלה לכת"ה שליט"א, כי הייתי בשבת זו פ' נשא בבארא פארק, בסבת איזה שמחה במשפחתנו השתעשענו יחד בבית מדרשו של האדמו"ר מסטריזשוב הרה"ג מו"ה משה ליב שליט"א הורוויץ, וכמובן שבשבת בבוקר הלכתי להמקוה שבנה שם אצל הבהמ"ד, מקוה כשירה ומפוארה, ואח"כ נודעתי שיש שם פילטער, וכמובן שדברתי אודות ענין זה עם האדמו"ר הנ"ל, ואמר לי שבאמת שלא ידע מכל חומר הענין הזה, שהסכימו בזמן האחרון גאוני וצדיקי זמננו שלא להשתמש בהפילטער הזה אפילו במקוה של אנשים, והסברתי להם מהחששות שכרוך עם זה, אפילו אם יהי' סגור הפילטער הזה בשעת טבילת אנשים, וע"ז השיב לי שא"כ יעיין עוד בענין הזה, ויראה שלא ישתמש עוד עם הפילטער הזה, ויראה להוציא אותו משם מכל וכל. אמנם מה שהבנתי עוד מתוך דבריו, בעת השיחה שהי' בינינו הוא, שכל ענין זה של הפילטער לא מעלה ולא מוריד לענין נקיית מי המקוה, כי אינו עושה מלאכתו באמונה, והוא רק לסמא עיני האנשים וכ"ו היא ערמימיות גדולה, ולא דק שלא מעלה ולא מוריד, אלא שהוא מוריד ולא מעלה את נקיית המים, כי במשך הזמן נעשה הפילטער בעצמו אי נקי, ומוזה ומלכלך את מי המקוה. והי' זה חשוב מאד אצלי לשמוע מזה, וכן נודמן לי לדבר עם מחו' הרהגוה"ג מוה"ר אליה' ארי' שליט"א טערקעלטויב מלפנים הראב"ד מאשוי, ואמר לי ג"כ שכל ענין זה של הפילטער הוא רק לרמות את הבריות ואינו מועיל לכולם, הגם שנמצאים גם בווייליאמסבורג איזה מקואות שמשתמשים בזה, אבל שמחתי לראות מכתבו של הרהגוה"ג מו"ה יודא הכהן שליט"א דאזענבערג המנהל של מחנה רב טוב דסאטמאר ששלח לי, שכתב שאחד שקרא מה שכתבו גאוני זמננו שליט"א בענין זה של הפילטער במקוה של אנשים, "כי אתי לאחלופי להתיר ח"ו למקוה של נשים, ע"כ סלקתי הפילטער תיכף זמיד" עכ"ל ואמרתי לצרף מה שמובא במ"ר פ' כי תשא פ' מ"ג אות ד', שמשוה רבינו אמר להקב"ה — לענין שיתיר נדרו — שכל זקן שמודה הוראה אם ירצה שיקבלו אחרים הוראתו צריך הוא לקיימה תחלה, והקב"ה הסכים על ידו ע"ש.

של אנשים על סמך זה שיסגרו אותו בשעת הטבילה כי מי ערב ע"ז והלא עדבך ערבא צריך, ומה יעשו אם ישכחו לסגור הפילטער קודם עלות השחר, וכמו שמצינו ג"כ אצל שאר ענינים שחששו שמא ישכח כידוע, ויכול גם זה להחשב בין אלו שחיישינן לשכחה, ועכ"ז לא יהי' אונס גמור בדבר, וכמו שמחלק הב"י בב"ק פ"ב (בד"ה דומיא דשבר את הכלים על המשנה שם אדם מועד לעולם) משום דאיבעי ל' למיחש שמא הניח איזה דבר בחיקו ושכחו ע"ש, ויש בזה ארוכות דברים בשו"ת חו"י סימן קצ"ב ע"ש, ועיין בשבת י"א ע"א תוד"ה שמא, שמפרש החזשש של שמא ישכח, ושם בדף ג' ע"א תוד"ה עקירת גופו, משמע שאפילו בדבר דלא מצי למיתי לידי איסור דאורייתא, אפ"ה גזרו דבגן ע"ש, וא"כ אם על האי היתר זו לחורא קא סמכינן, מי יקח על עצמו אחריות זה של שמא ישכח לסגור הפילטער הזה, וממקום שר"א מיקל, משם ד"ע מחמיר (מס' תרומות סוף פ"ה) ואפילו ע"י כח אותומטי שייך חשש זה.

ומסתמא היינו טעמא של גדולי וצדיקי זמננו שעמדו נגד פרץ זה, והסכימו שבכדי שלא יחליפו בין מקוה למקוה, יאסר הפילטער זה מכל וכל, ולא לחפש אחר תיקונים ואופני היתר להשתמש בו בשום מקוה, כי הוא דבר המסור לרבים, רצוני בכל קהלות הקדושות המפוזרות, ומי יכול לדקדק אחריהם שיטריחו ויטלו עליהם העול של פתיחת וסגירת הפילטער קודם עלות השחר, וזה אפילו במקוה של אנשים, כי — כבר מלתי אמורה — שהרבה מדקדקים ורוצים דוקא במקוה כשירה בלי שום פסול, עאכ"כ אם אנו חוששים, אולי יבואו להשתמש באופן זה גם במקוה של נשים.

ועוד נראה שבתיקון זה לסגור הפילטער, לא הועילו חכמינו כלום, ואין זה למעליותא אלא לגריעותא, כי הלא או העמידו המי מקוה ע"י דבר המקבל טומאה, שהלא הפילטער הזה הוא כלי מתכות, וכן כשפותחים אפילו ע"י כפתור עלעקטרי יש בזה חשש תפיסת ידי אדם, וכל הפוסקים החליטו שיש בזה חשש גדול שלא להכשל באיסור כרת ח"ו, וכמו שראיתי שכת"ה שליט"א מביא כל אלו הדיעות לאיסור בספרו משניות טהיו"ט ח"ה (ושם נמצא גם תשובתי בענין זה).

ואע"פ שידעתי גם אני ידעתי שכל אלו החומרות של הגאונים הנ"ל על הפילטער קאי רק על מקואות נשים, כי מזה קמידי שם, אבל בודאי שאין רוח חכמים וחסידים נוחה מזה, שישתמשו עם זה הפילטער בכלל באיזה מקוה שיהי' וכמו שביארתי לעיל בע"ה.

וגאוני וחכמי זמננו שרואים את הנולד, וכמו שפירש המפרש במס' תמיד ל"ב ע"א המבין מלבו מה שעתיד להיות ונוהר מזה ע"ש, מטעם זה ג"כ הם זריזים בדבר זה, וכמו שרש"י ז"ל פירש בחולין ק"ז ע"ב שהזריז דואה את הנולד ומתקן עצמו שלא יבא לידי כך, ואשרי אדם מפקח תמיד, ופירש"י ע"ז בגיטין נ"ה ע"ב: דואג לראות הנולד שלא תארע תקלה בכך אם אעשה זאת ע"ש והרמב"ם ז"ל מצא לנכון להוסיף מדוע אמרו חז"ל

וע"ד המקוה בעיר טאראנטא, שנתעוררה שם השאלה לפני חג העצרת העבר, שחל ביום א' ויום ב', דכיון שאסור לנקות המקוה ע"י נכרי ולפי שהוא רק לאנשים, יהי מוכרח לקבוע שם פילטע"ר שינקא את המקוה מאליו, וכת"ר עמד על דעתו שלא לקבוע פילטע"ר וע"כ התיר לנקות את המקוה ביו"ט שני ע"י נכרי שידליק את העלעקטרי שיצאו המים. ראיתי העתקת תשובת הגאון מדעברעצין, מהר"מ שטערן שליט"א, שהסכים עם כת"ר בשעת הדחק, חלילה מלהרהר אחר הוראת הגאון מעמודי ההוראה דזמננו והוא אילן גדול שראוי לסמוך עליו.

אבל כשאני לעצמי קשה לי להורות היתר בזה יעז כי מקובלני מאאמור"ר גאון ההוראה זצ"ל בשם מורו ורבו, רשכבה"ג, מרן יצחק שמלעקיש זצ"ל, שפסק דהדלקת אור עלעקטריק הוא איסור מן התורה. והגם שאיזה גאוני הדור חלקו עליו דאינו אלא מדרבנן קשה לי לעבור על פסק הלכה של רבו דאבא מארי קדישא.

באמת מרן הבי"צ עמד על סברות המתירים ואעפ"כ לא זו מפסקו. ח"ל בשו"ת בית יצחק חיו"ד סימן ל"א אות ט': אמנם ראיתי להזכיר בזה ענין גדול, הגה יש ספק אם חייב משום מכבה באש העלעקטרי וכבר כתבתי בספרי חיו"ד סי' ק"כ אות ד' דאם מכבה אור כזה המתהווה ע"י כח העלעקטריצטעט חייב משום מכבה, ולא מיבעי בבאגענליכט שמחבר העלעקטרי עם פחמים בודאי חייב, אך אפילו בגליהליכט שמחבר זרם עלעקטרי עם חוטי המתכות ג"כ חייב. ואף דמכבה גחלים של מתכת בשבת פטור כמבואר בשבת דף מ"ב זה דוקא גחלים של מתכת שאינו שורף אבל שלהבת עלעקטרי שהוא שורף חייב משום כיבוי בשבת. אמנם אחר שהוצאתי ספדי לאור עלה בדעתי שי"ל שאינו חייב משום מכבה לפמשי"כ רש"י בשבת דף קל"ד דה"ט דמכבה גחלת של מתכת פטור לפי שאינו עושה פחם, וכונת רש"י היא, אף דמוכח מדף מ"ב דאפילו למ"ד משאצ"ל"ג חייב עלי, ולא בעי כיבוי לעשות פחמים מ"מ פטור במכבה גחלת של מתכות, ועל כרחק צ"ל דכיון דמשכחת כיבוי לעשות פחם ע"כ חייב אף בכיבוי שאינו עושה פחם, משא"כ גחלת של מתכת דלא משכחת כיבוי לעשות פחמים דברי הכל פטור. אמנם אני במקומי עומד דיש בו איסור תורה, וטעמא דידי דהא בירושלמי פ"ג דיומא, אהא דעששית של ברזל היו מרתיחין ומטילין לתוך צונן, מקשה לא נמצא כמכבה ביוהכ"פ ומשני תולדות האש לאו כאש, ורבנן ס"ל תולדות האש כאש ויש בו משום מכבה, וס"ל להירושלמי גחלת של מתכת חייב. ונהי דש"ס דידן לא ס"ל כן מ"מ לא ניחא לעשות פלוגתא רחוקה דלירושלמי אפילו גחלת חייב ולש"ס דידן אפילו שלהבת פטור, על כן גראה לי דשלהבת ואור גמור גם לש"ס דידן חייב. וכונת רש"י בשבת הנ"ל היא כיון דלית לי' פחם אינו שורף יפה דלא נתעכל שום דבר, משא"כ בהדלקת נר מלאכותי אין להקל באיסור חשש מדאורייתא אף ע"י נכרי, ועיין במג"א סו"ס של"ד שכי' דמתכת אין איסור

ובודאי שאנו מוכרחים ומחויבים לעיין וליזהר על נקיית מי המקוה, כי הלא נקיות מביא לידי טהרה (כגירסת המשנה בסוף סוטה) וגם מצוה גדולה איכא בזה, ובימינו אלה אין טרחה גדולה כ"כ להוציא המים הקודמים, ולהטיל מחדש מים טריים ונקיים, ואז ידעו באמת שיש בה מים חיים וטהורים, ואם יגרום זה לאיזה הוצאות נוספות, הלא כבר אמרו שאין עניות במקום עשירות ופירשו ע"ז במנחות פ"ט ע"א אין חוששין במה ששופך לחוץ ע"ש ועיין ברש"י שבת ק"ב ע"ב והטעם הוא מפני שהוא דבר שבצבור, ובספר פח"י ראיתי שמפרש ע"ז: פירוש בביהמ"ק אין מקפידין לנהוג בו מנהג עניות ואין מקפידין על בזבוז ממון כמו שעושים הבעלי בתים עכ"ל.

ואי לזאת אין עצה אחרת רק להוציא הפילטער הזה מהמקואות אפילו של אנשים, ויהי קדושה זו קדושה ראשונה שיקדשה לשעתה ולע"ל, אף כי אנכי הנני מכריע ענין זה משל אחרים, גדולים ממני, רבנן קשישאי ראשי אלפי ישראל, הם העומדים על הפקודים שנמנו וגמרו ענין זה לאסור אותו מכל וכל, ומהם אנא נפשאי כתבית, ויהי פי כפיהם וידי כידיהם כי טעמם ונמוקם עמם.

הכותב לכבוד התורה לומדי' ועושי', ידידו וש"ב הודותו"ט.

מאיר אייזיקזאהן

פה סטעטן איילנד נ. י.

תשובה כח

ברין לנקות את המקוה ביו"ט שני ע"י נכרי

אפרים אליעזר הכהן יאלעם אבד"ק פילאדעלפיא רבתי

ב"ה יום ה' לס' והוא יתן מעדני מלך י"ב טבת תשל"ט פילאדעלפיא.

שלמא רבא לגברא רבא, ש"ב ויד"נ, הרב הגאון הצדיק המפורסם, מרביץ תורה וטהרה בישדאל, כקש"ת מוה"ר חי"ל דייטש שליט"א האבדק"ק העלמעץ, על ישראל הדרתו בויליאמסבורג יצ"ו.

הקונטרסים של ספרו הגדול טהרת יו"ט ח"ז קבלתי בעש"ק העבר ושמחתי לראות את אשר אסף איש טהור, כת"ר, לבאר ולברר סוגיא חמורה שבש"ס, סוגית צנור שקבעו ולבסוף חקקו, עפ"י פירושי הראשונים ותשובות גאונים האחדונים, ביניהם גם תשובת מוח"ז זצ"ל שבשו"ת הרי בשמים מהדורא תנינא. שם ציין מוח"ז למהדורא קמא סימן ד' שבירר סוגיא זו לעומקה ולרחבה. אמנם כבר זכתה תשובה זו לקביעת מקום באחד מהחלקים הקודמים של טהרת יו"ט באמת מקומה בחלק זה, כל סעיף וסעיף הוא כברק המבריק גדרי הסוגיא וענינים המסתעפים המאירות עינים משמחי לב. יהי ה' עמו להשלים בנין הענקי מתוך בריאות השלימות.

הפוסקים עיי"ש ועי' ג"כ בספר שו"ת בית ישראל מחותני הגאון הצדיק מעדעלין זצ"ל האו"ח סימן נ"ב. ועיין ג"כ בספר לבושי יו"ט מידידי הרב הגאון אבדק"ק גירבאטאר דמברר באריכות להתיר ג"כ שאלה זו מכת שבות דשבות במקום מצוה דרבים. אמנם הוא יצא להתיר לעשות כן מידי שבת בשבתו, ולכן לא הי' דעתי מסכמת להתיר לכתחילה תמיד לעשות כן כמו שכתבתי בקצירת אומ"ר בספרי שו"ת דברי שלום ח"ב סימן כ"ג וכתבתי שם כמו דקי"ל אין עשה דוחה ל"ת במקום דאפשר לקיים שניהם, הכי נמי יש עצה בלי אמירה לעכו"ם, א. לעשות פאמפ ע"י וואסער דרוק בלי שום עלעקטריק רק כשפותחין את הברזא מהמים דוחפין בזה את המים שבמקוה, ובוה האופן אין כאן שום איסור, וכל הפאמפ הוא דבר זול ואינו עולה אלא לסך קטן, ב. יש עצה אחרת ג"כ ע"י וואסער פאמפ להעמיד מורה שעות עלעקטריק ועי"ז פותח העלעקטריק את הברזא של מים והמים יוצאים חוץ ע"י דחיפת המים הזוה. ובוה יש קצת חשש ע"י שנתקשר על ידו שהעמיד את הוויגער בחול שיפתח בשבת או ביו"ט את הברזא, ומ"מ קיל יותר מלומר לעכו"ם ביו"ט או בשבת שיקשר הזרם של עלעקטריק, דכאן עכ"פ ליכא אמירה כלל ודו"ק.

וכך אני אומר כאן דכעת השאלה הוא על להבא איך לעשות לכן דעתי שבודאי לא יעשו המקוה טהרה באופן שיבא הקדושה והטבילה ע"י חילול שבת בפרט כשיש אופן היתר, לכן יעשו פאמפ של מים בלי עלעקטריק וזה יכול גם ישראל לפתחו ביו"ט ויהי להם מקוה נקי. ודו"ק.

ספרו החדש טהרת יו"ט על משניות חלק ד' ראיתי בו אחת הנה ואחת הנה, הנה בסוגיא צינור קצת הארכתי בה בספרי דברי שלום מהדודא תנינא סימן ל"ז בחלק הסוגיות עיי"ש. השי"ת יהא בסעדו ויתקבל ספרים הנעימים בתוך ישראל כי הוא מלא וגדוש ובודאי יהנה ממנו כל העוסקים בסוגיות אלו.

הדושה"ט מאהבה רבה ידידו דושה"ט

שלום קרויז
אבדק"ק אודווארי

תשובה ל

הרב מאיר אייזיקואהן
בעהמ"ח שו"ת מבשר טוב
סטעטן איילנד נ. י.

בס"ד יום ג' כ"ג לחדש שבט שנת תשל"ט.

אריכות ימים ושנות חיים יחיל עלי ראש כבוד ידיינ' ושי"ב הרהגוה"צ, ענוותן ושפל רוח שיראתו וחכמתו קודמות למעשיו, כקש"ת מו"ה חי"ל דייטש שליט"א, האדמו"ר מהעלמעץ, כעת בברוקלין נ. י.

אחדשתו"ט, קבלתי מכתבו, וכו משיח ומציע מה שחורה בהיותו בעיר טאראנטא לפני חג השבועות העל"ט

כיבוי מדאווייטא משום שאינו שורף (נראה שצ"ל שאינו נשרף) ומדלא כתב טעם רש"י דלא נעשה פחם נראה שהבין דברי רש"י כמו שכתבתי, מדלא נעשה פחם אינו נשרף ע"כ לא היה אש ממש ואין בו כיבוי דאווייטא דאין כיבוי אלא בדבר הנשרף. ועיי"ש שהעלה דדין זה תלוי בפלוגתת רש"י ותוס', דלש"י התוס' בדף צ"ד פטור משום דלא הוי במשכן, הבמשכן הי' הכיבוי לעשות פחמים, ולש"י רש"י חייב. ועיי"ש במפתחות והגהות לסימן ל"א שטיים בזה הלשון: ובספרי חיו"ד ח"א סי' ק"כ אות ד' כתבתי דבגליהליכט שמחבר זרם העלעקטרי עם חוטי פלאטאן הוי מכבה גחלת של מתכת ויש ספק אם אסור מדאווייטא, כעת נודע לי בבירור שגם בגליהליכט רק בשני צדדים יש חוטי מתכת אבל באמצע במקום הדלוק עושין חוטין מבאמבוס, שהוא מין צמה, או מחוטי צמר גפן מטובל בחומץ גפרית (שוועפעלזירע) וא"כ גם בגליהליכט יש משום כיבוי דאווייטא עכ"ל הבית יצחק. ואאמור' וזללה"ה העיר על זה, דאף שהגאון מהרש"ם נטה לדעת הסוברים שהוא רק איסור מדרבנן זהו לפי שלא הי' בקי כל כך בטיב מעשה העלעקטרי כהבית יצחק.

אשר על כן קשה לפני להכניס ראשי בין ההרים הגדולים. אבל בהוראת כת"ר שליט"א ביו"ט שני אין 299ק.

בברכה משולשת האמורה מפי אהרן ובניו הכהנים

אפרים אליעזר הכהן יאלעם

באמ"ו גאון ההוראה מרן שלום הכהן זצ"ל
אבדפ"ק פילאדעלפיא

תשובה כמ

שלום קרויז

אבדק"ק אודווארי

מח"ס שו"ת דברי שלום ד"ח

בימי השובבים, יזהר ככוכבים, ה"ה כבוד אהובי ידיינ' הרב הגאון הצדיק המפורסם העוסק בטהרתן של ישראל וכו' כקש"ת מו"ה חיו"ט ליפא דייטש שליט"א אבדק"ק העלמעץ יצ"ו.

אחדשה"ט ושת"ה מאה"ד. באתי בזה בקצירת האומר להודיע חו"ד בדבר המקוה בטאראנטא אשר רצו לעשות פילטער כדי שיהי' להם מים נקיים ביו"ט שני או בשבת אחר יו"ט. וכהד"ג דרש להם שלא יעשו אמנם התיר להם שיאמרו לעכו"ם שיקשר ביו"ט או בשבת הזרם של העלעקטערי כדי שיוציא המים מהמקוה זיבא מים נקיים לתוך המקוה מטעם כי אמירה לעכו"ם שבות וכל איסור העלעקטרי ג"כ רק דרבנן לרוב הפוסקים ושבות דשבות במקום מצוה שרי.

הנה אף דהוראתו נכון מצד הדין בפרט לשיטות דעלעקטרי הוא רק דרבנן, עי' בשו"ת יגל יעקב האו"ח סימן ס"ה דמכח זה רוצה להתיר מצד הדין להדליק נר עלעקטרי ביו"ט אבל למעשה ח"ו להדליק נגד רוב

והנה להלכה על סמך מה שאמרו חז"ל בשבת ק"ג ע"א אמירה לנכרי שבת, וכמו שרש"י פירש בב"מ צ' ע"א שהיא מדרבנן, ועיין בתוס' שבת קכ"א ע"א ד"ה אין, דאפילו באיסור דרבנן ע"ש, וראינו להרמב"ם בה"ש פ"ו ה"ט שפסק, דכל דבר שאין אסור לעשותו אלא משום שבת, מותר לישראל לומר לנכרי לעשותו בשבת והוא שיהי' מפני מצוה עכ"ל, ועיין במ"מ שם שממה שאמרו בעירובין ס"ז, שמותר לומר לנכרי להביא חמין לתינוק וכו', מכאן למד רבינו לכל המצוות כולן עכ"ל, ונכנס זה בש"ע אר"ח סימן ש"ז ס"ה, ועיין שם בהגהות א"א שמביא רא"י לזה מהמרדכי, וכוונתו להמרדכי בעירובין סימן תקי"ד ע"ש, וכן בהגהות ח"ש שם על הש"ע. ובביאור הגר"א שם מביא רא"י ממה שאמרו בעירובין ס"ח ע"א שרצו לדמות אמירה לנכרי שבת להזאה שבת, ומה שהשיב ע"ז ר"י ולא שני לך בין שבת דאית ב' מעשה לשבות דלית ב' מעשה והרי"ף שם פ"י ע"ז: כלומר האי דאמור רבנן אמירה לנכרי שבת לא שאני לך בין אמירה למעשה ובפ"י ר' יהונתן שם: אבל באמירה לנכרי לא עביד באמירתו מעשה אלא דבור בעלמא היא ולעולם לא יבוא לידי איסורא דאורייתא ע"ש, וכמובן שמירי שם מאמירה לנכרי לדבר מצוה.

ובד"א ג מה שציין בביאור הגר"א שם וכתב: וכפ"י הרי"ף והרא"ש בפ"ט דשבת, עיין בפ"י חדאנ"ש על הרי"ף עירובין שם, מה שהעיר מהרי"ף הנה, והוא שם בשבת בסוף פ' ר"א דמילה, ויש לו להרי"ף שם אריכת דברים ופ"י אחד בתשובת ר"י בעירובין ס"ח ע"א הנ"ל שהשיב ולא שני לך בין שבות וכו', שכוונתו על שבות דאמירה לנכרי גופה שיש חילוק בין שבות דאית ב' מלאכה לשבות דלית ב' מלאכה (וכתב עוד הרי"ף שם והאי דאמרינן שבות דלית ב' מעשה, ולא אמרינן שבות דלית ב' מלאכה, מעשה ומלאכה בהאי ענינא חדא מילתא היא דקרי אינשי למלאכה מעשה, כדאמרינן ובין יום השביעי לששת ימי המעשה והיינו מלאכה עכ"ל. ולפענ"ד יש להביא רא"י לפירושו זה ממה שכתב בתה"ק: כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלקים לעשות והבין). ועיין עוד בר"ן שם על הרי"ף בשבת הנ"ל, מה שמביא כל השיטות בענין זה.

אבל כמובן ששונה הוא הדין הזה שאנו דנין עליו, כי אנו מיירי מיו"ט, ועוד מיום שני של יו"ט, אם שקדושתן אחת הן, אבל עכ"ז ישנם חילוקים שונים ביניהם, אע"פ שכל מה שאסור בראשון אסור בשני, עיין בסימן תצ"ה, אבל במקום מצוה כזו, שאין מזלזלין בזה ח"ו אלא מוסיפין לו על קדושת היום, בודאי שיכולין להתחשב עם זה ג"כ, וכן ראיתי בפ"י ערך רחיצה ביו"ט שאלה, ושם ראיתי שתי תשובות שפלפלו שם באריכות וסבדות שונות בענין אמירה לנכרי במקום מצוה, וכתב שם בתשובתו הראשונה בתה"ד וז"ל: נוסף ע"ז ביו"ט שני שהוא שבות, דאינו אלא משום מנהג אבותינו בידינו, ואמירה לגוי שבות, ואין שבות לדבר מצוה ובמקום שיש בו קצת צער וכו' ע"ש, וכן עיין בערך: אמירה לגוי במקום מצוה או קצת חולה שרי עכ"ל.

שחל ביום א' וביום ב', זאת אומרת שלשה ימים רצופים כבר, שהחסידים ואנשי השם השתמשו כבר בהמקוה שלהם שבעשה והוכנה מעש"ק, וכמובן שמחמת רוב הטובלים והטבילות, נעשו המים אי נקיים ונרגש כבר ריח אי נעים, וע"כ הוכרחו והחליטו להחליף לנקות המקוה, ולמלאה במי מקוה צלולים וטריים, והם רצו לעשות לעשות זאת ע"י פילטער, אמנם כת"ה שליט"א יצא ודרש ברבים שיותר כדאי ונכון שיאמרו לעכו"ם שביו"ט שני יוציא המים ע"י מכונה המיוחדת לכך ולמלאה מחדש, ולא להשתמש עם הפילטער שנאסר כבר מגאוני זמננו שליט"א במקוה של גוים, והחליטו ברוב מנין ורוב בנין לאסרו אפילו במקוה של אנשים.

כפי שהבנתי לפענ"ד, גראה שכת"ה שליט"א כשהורה לעשות כן לומר לנכרי לנקות המים ולמלאה מחדש, ולא להשתמש עם הפילטער, שקל זאת בדעתו הצלולה ודן בזה כהוראת שעה המכרחת לפסוק כך, ויפה דרש ובעתו דרש, כי יותר כדאי לעבור על השבות של אמירה לעכו"ם במקום מצוה ביו"ט שני, בכדי שבוה יציל לעתיד, לבוא ח"ו לידי עבירה חמורה אם יורגלו להשתמש בהפילטער, שאיסור גדול רביע עליו כבר מגאוני זמננו שליט"א, ואבאר קצת דברי בע"ה.

כי הנה אנו יודעים שכל מלאכה שאפשר לעשותה מעיו"ט אינה דוחה יו"ט, ובוה ה' הדין נותן שאפילו שבות רמזוה אינה דוחה, כאבוה דשמאל בביצה ט' ע"א, ועיין שם בתוס' ד"ה גלגל מה שמביא בשם הירושלמי, ומסתמא כוונתו להירושלמי פסחים פ"ג ה"ג. ועיין באו"ח סימן תק"ו ס"ג, ובפ"י ר"ח שם בביצה כ"ח ע"ב כאן במכשירין שאפשר לעשותן מערב יו"ט, וכאן במכשירין שאי אפשר לעשותן מעיו"ט, ועיין במגילה ז' ע"ב בתוס' ד"ה כאן, וכן בסימן תצ"ה ס"א.

וראינו להרמב"ן מה שפירש בפ' בא עה"פ כל מלאכה לא יעשה בהם ושרש"י פ"י ע"ז אפילו ע"י אחרים, וע"ז כתב הרמב"ן ולא הבינותי זה וכו' ואם אחרים הללו עכו"ם, אין אנו מוזהרים בתורה על מלאכה של עכו"ם כלל לא ביו"ט ולא בשבת, אלא שיש בזה שבות מדבריהם עם האמירה שלנו, כמו שאמרו אמירה לגוי שבות, אבל מצאתי במכילתא כל מלאכה לא יעשה בהם וכו' לא יעשה הגוי מלאכתך וכו' ובודאי היא אסמכתא בעלמא שבאו לאסור מדבריהם אמירה במלאכה שלנו וסמכו אותה להמקרא זה וכו' ושם במכילתא עוד, אין לי אלא דברים שהם משום מלאכה, דברים שהם משום שבות מנין, ת"ל ושמרתם היום הזה להביא דברים שהן משום שבות, וברייתות כאלה מטעות ואין ראוי לכותבן כפשוטן שגם זה גראה שהיא אסמכתא בעלמא, ויש לי בזה פ"י נכון עוד אדבר עליו בע"ה עכ"ל הרמב"ן בקצור, ועיין בב"י סימן רמ"ד בסוף שמביא דברי הסמ"ג במל"ת סימן ע"ה, שמביא ג"כ מזה המכילתא הנ"ל וכתב: משמע מכאן שאסור לישראל להניח לא"י לעשות מלאכתו בין ביו"ט בין בשבת דאורייתא וכו' אמנם י"ל שהיא אסמכתא בעלמא וכו' ולשון לא יעשה הכתוב בתורה מוכיח קצת שהיא דרשה גמורה עכ"ל ולא העיר ע"ז הב"י מדברי הרמב"ן הנ"ל.

מחייבים דוקא לטבול, אז אפילו אם אנו טובלים לא שייך עוד תקן גברא כנ"ל, ואם אנו נהגים כעת כמנהג החסידים ואנשי מעשה (עיין סוטה מ"ט ע"א) והוא המנהג שנוהגים גם הגאונים והצדיקים בזמן האחרון שמשבחים מאד מנהג זה לטבול בשבת ויו"ט בבוקר לכבוד קדושת היום ומשום תוספת קדושה, אי"כ הלא אין לך מצוה גדולה מזה לשמוע דברי חכמים, עיין חולין ק"ו ע"א ובפני מהר"ץ חיות זצ"ל ביומא ל' ע"א, והנה ידעתי ג"א מה שכתב שם ובה"ל בסימן שכ"ו הנ"ל בסוף דבריו, דיש למנוע מטבילה זו בשבת — אם אינו צריך לטבילה זו — משום חשש סחיטה עיין שם, וראיתי בספר אחד כבר שהעיר וקנטר על דברי הנ"ל, אמנם אני בעניי אין אני רוצה להכניס ראשי בין ההרים הגדולים וכו' כיבמות ט"ו ע"ב, אבל לפענ"ד ה"י נראה לי, שאם שהחילוק הזה שעושה בבה"ל שם, יש לו מקור בפוסקים הראשונים כידוע בסימן שכ"ו ובמג"א שם ס"ק ה', וכן עיין בסימן קכ"ח במג"א ס"ק ע', עכ"ז אין אנו יכולים ואין אנו מוכרחים להבין דבריו ודבריהם כפשוטן, כי האם הח"ח זצלה"ה לא קיים בעצמו טבילה זו בכל שבת ויו"ט, ומדוכי לנפשי זכי נמי לחברי' הלא כתב שם בבה"ל קודם לזה, שהיכא שמחוייב בטבילה זו כבר נתפשט המנהג להתיר בשבת ויו"ט (וכמו שמובא בבה"ט ג"כ בסימן שכ"ו או"ק ה') אלא שהוסיף וכתב: אך בכ"ז יזהר מאד שלא יבוא לידי סחיטה עכ"ל, וא"כ בזהירות תליא מילתא גם אז, והאיך שדי לנו רק להתהיר ע"ז כשהוא מחוייב שאז מתירין לו, מדוע לא נאמין לו כשטובל לשם קדושת היום לתוספת קדושה, ועוד שא"כ מילתא מילתא קתני, ואם נחלוק בדבר בין מחוייב לשאינו מחוייב, יבוא להקל ג"כ בזה כשהוא מחוייב, כי מי יכול לעמוד על סודו אם הוא מן המחוייבים או לא, ואולי ובערמימיות בא ותירוצו בידו, כי הוא דבר המסור ביד האדם לבדו, ועוד משום דרכי צניעות ה"י נראה יותר מן הנכון שאינו כדאי לעשות חילוקים כאלה בין מחוייבים לשאינו מחוייבים וסוד ד' ליראיו, ומה שחוששין משום סחיטה, הלא מצינו בשבת קמ"ז ע"ב מאמר ר' חייא בר אבא בשם ר' יוחנן הלכה מסתפג אדם באלונטות ומביאה בידו לתוך ביתו, וברי"ף שם מוסיף ולא גזרינן דילמא אתי לידי סחיטה, וכן ברא"ש שם, וכן ברמב"ם ה"ש פכ"ב ה"כ ואין חוששין שמא יסחוט, ואם ששם מיירי לענין סחיטת הבגד, אבל מהו הפשט מה שאמרו שם בשבת במשנה קודם, מסתפגין באלונטות אחת פניהם ורגליהם, וברש"י שם אורחא דמילתא נקט וה"ה לכל גופם עכ"ל, וה"י הקס"ד לפרש משום שרבים מדכרי אהרדי ומזכירין אלו את אלו שלא לבוא לידי סחיטה, אבל להלכה אפילו אדם אחד מותר, וכן מובא להלכה בסימן ש"א סמ"ח, ובודאי שצריכין לזהר ג"כ בזה, ואם שהמג"א שם בסימן שכ"ו מתיר רק לטבול לקריו, וכן הוא כוונת המחבר שם, אבל כבר כתבתי לעיל שמצד הסברא ומשום דרכי נועם אין יכולים לחלק בזה, כי אי לא קיימא הא, לא קיימא הא.

וראיתי בתשובה אחת שכתב מהר"ג שליט"א (הוא חלק י"ב על שו"ע או"ח סי' פ"ד ע' ל"ה) לענין: "הבדל מקוה ממרחץ ואי מותר לבנותם בביתו", ואשר שם מביא מהרה"ק מקמברנא זצ"ל מה שכתב בפ' מצורע בפני אוצר החיים זצ"ל: מצות עשה שיטבול כל טמא שבעולם בארבעים סאה וכו' ומ"מ אין זה מדת חסידות, כי הטומאה מאוסה וטהרה אהובה, ונפשו של אדם מתעלה ומזדככת ע"י טהרת המקוה ולכן נוהג מצוה זאת בכל מקום ובכל זמן, אף שאין אפר פרה, שמצוה על כל טמא להיות טהור שיטבול במקוה, וכל הטובל במקוה מטומאתו אף בזמן הזה, כמקיים מצות עשה מהרמ"ח מצות ונפשו מזדככת כדברי רבינו הקדוש בעל החינוך עכ"ל והטהור ז"ע, וכת"ה שליט"א הוציא המסקנא מזה וכתב שא"כ "זכינו שגם טבילה במקוה הוי מצוה" עכ"ל (ומה שציין שם להחינוך, כוונתו להמצוה קע"ה מה שמביא החינוך שם דברים האלו בשם הרמב"ם, ונמצא בסה"מ מ"ע ק"ט, וכן מה ששייך אי מותר לבנות מקוה בבית, עיין בספרי "שו"ת מבשר טוב ח"א" סימן נ"ז אות י" וי"א מה שכתבתי בענין זה.)

הלא כך פסקו להלכה בסימן שכ"ו ס"ח ובסימן תקי"א ס"ג שאדם מותר לטבול מטומאתו בשבת ויו"ט, והמג"א מפרש בסימן תקי"א דנראה כמיקר, וכוונתו למה שאמרו חז"ל בביצה י"ח ע"א על מה שאמרו שם מקודם במשנה שבי"ה מתירים שיטבול אדם בשבת, והקשו שם הלא נדאה כמתקן (וכן אמרו ביבמות מ"ו ע"ב תקוני גברא בשבת לא מתקנינו) ותירוצו: אדם נראה כמיקר ועיין בפמ"ג בא"א ס"ק ח', דלעולם אדם עתה אינו נראה כמיקר בזה"ה, מ"מ טבילת קרי דרשאי להתפלל כך, אלא שנוהגים קצת להחמיר אין זה תיקון (ועיין בש"ך סימן קצ"ז ס"ק ג', ועיין במג"א שם בסימן שכ"ו ס"ק ח' שיותר לטבול לקריו, ולכאורה זהו כוונת המחבר ג"כ בשתי המקומות שמתיר לטבול בשבת וביו"ט) עכ"פ כעת אין אנו יכולים לומר שנראה כמיקר, וכמו שפ"י המזה"ש בסימן שכ"ו דהא אסור להקר משום סחיטת שער (ומשום נושא המים עליו שמירי מזה המג"א בסימן שכ"ו, כבר העיר הפמ"ג בסימן תקי"א שביו"ט לא שייך איסור הוצאה ע"ש) וא"כ אם אדם טובל הכל יודעים דלשם טבילה הוא טובל עכ"ל, ועיין ג"כ במ"ב סימן שכ"ו אות כ"ד מה שמביא מה שכתבו האחרונים ג"כ סברא זו שהבאתי לעיל בשם הפמ"ג ומסיים וא"כ לא מיחזי כמתקן ע"י הטבילה, ועיין בבה"ל שם, שכתב: ודע עוד דאם טהור גמור ורוצה לטבול בשבת שחרית, משום תוספת קדושה אין בזה משום חשש מתקן מצד הדין, ורא"י ממה שאמרו בביצה י"ט ע"א מטבילין מגב לגב וע"ש ברש"י (כוונתו לענין תקון כלי שאינו טבילה שהרי אינה צריכה עכ"ל ומה ראי' לדברי הפמ"ג שהבאתי לעיל), וכ"כ בספר תוספת שבת סימן ר"ס בשם הכתבים עכ"ל, ועיין בתוס' ישנים, יבמות מ"ו ע"ב בסוף עמוד, שמדייק שרק טבילה שבא ע"י כן לתורת יהדות מקרי תקון גדול, ע"ש מה שמחלק.

וא"כ מ"מ"נ אם אנו הולכים בשיטת אלו שאין

כך אדם מותר לטבול ביו"ט משום דנראה כמיקר, ועוד מה שתירצו שם, פעמים אדם בא בשרב או מן הדרך מלוכלך, אולי רק אז יכולים להשתמש ג"כ במי רעים, ועיין בגר"ב מה"ת או"ח סימן כ"ו בתוה"ד וז"ל: בי רוב טבילה שלהם הי' במי מקוה שהם מי גשמים וכשעומדים זמן איזה ימים מסריחים ולכך הי' ראוי לאסור, אלא משום דנראה כמיקר שוב לא אסרו ע"ש אבל בכלל אין לדמות כ"כ הענינים, כי אין החסידים הולכים לטבול ביו"ט משום מיקר, ולא משום שרב, ולא משום שהוא מלוכלך בטיט וכדומה, שאז יהי' ניהא לי' אפילו במי רעים, הלא עכשיו הם הולכים לטבול לכבוד יו"ט לצורך תפלות יו"ט וקדושת יו"ט, והם מהדברים הנוגעים אל הנשמה.

עכ"פ היו לפנינו שני דרכים, אם לנקות המקוה ע"י הפילטער שנמצא עדיין שם, או לאמור לנכרי להחליף המים, וכת"ה שליט"א הכריע שהי' יותר טוב לאמור לנכרי ולא להשתמש עם הפילטער, וכבר כתבתי שזה הי' כעין הוראת שעה, וכת"ה שקל בדעתו, האיך שאנו עומדים כעת באמצע מלחמתה של תורת טהרה זו נגד הפילטער הזה שלא יזכר ולא יפקד עוד בקשר עם המקואות בין של נשים בין של אנשים, ובכדי להוציא מלבן של אלו התועים עוד בענין זה, ומבקשים להרוס כל מה שבנו כבר הגאונים דזמננו שליט"א ומה שהחליטו כבר בענין זה לאסור אותה, ע"כ צריכים לפרסם בפומבי, ולהכריע באותה שעה להתיר השבות הזה של אמירה לנכרי במקום שתי מצוות, מצוה אחת בשעתה שיהיו להם מי נקיים ולא ימנעו מטבילת מצוה, וגוררת באותו זמן מצוה שני' שלא להשתמש עם הפילטער, שהיא מצוה לשעתה ולע"ל.

והנה חוץ מזה שקיימ"ל בסנהדרין ל"ג ע"א שאם הוא מומחה לרבים אפילו טעה בשקול הדעת אינו חוזר, אמנם כת"ה שליט"א לא טעה ח"ו בשקול הדין הזה במה ששקל בדעתו הטהורה לעשות כן, אלא אדרבא כמומחה לרבים הראה במה גבר, הוא גבר כולא בתורה ובחסידות (כלשון רש"י בחולין ג"ד ע"א) להורות המעשה אשר יעשו, ועיין בסנהדרין ל"ג ע"א היכי דמי בשקול הדעת אמר ר"פ כגון תרי תנאי וכו' וסוגיא דעלמא אליבא דחד מינייהו ואזל איהו ועביד כאידך היינו שקול הדעת עכ"ל וא"כ משמע ששקל הדבר קודם בדעתו ובא למסקנא לעשות כאידך, ומפני זה ההלכה היא שאינו חוזר, ועיין בספרי "ש"ת מבשר טוב ח"א" בדף ל"ח מה שפירשתי שם מה שמצינו בירושלמי ע"ז פ"ב ה"ח לענין תורמסין שלהן רבי אוסר, גניבא מתיר, אמר רבי אני זקן והוא זקן, אני עלת על לבי לאסור והוא עלת על דעתו להתיר, ע"ש מה שפירשתי שלכאורה תורמסין שלהם מותרים, והו' שהודה רבי, שצריכין להתחשב עם הוראת גניבא שהוא ג"כ זקן והוא עלת על דעתו להתיר, כלומר ששקל בדעתו שלהלכה יכולים להתיר, והכל תלוי בשקול הדעת ג"כ.

וזה כתבתי למה שהכריע בדעתו באותו מעמד, במאזני צדק שלו ושקל בפלס הרים, אבל כמובן שבעתה,

ובאמת קשה לי קצת להבין דברי המג"א בסימן שכ"ו ס"ק ח' שכתב וז"ל: וכן כתב הב"י ביו"ד קצ"ט דאסור לטבול בשבת משום סחיטת שער עכ"ל הלא הב"י שם בד"ה כתב הכלבו, מביא זה בשם הכלבו בלשון תמי', וכתב עליו שאין לדחות דברי כל הגני רבוותא דשרי לטבול ביו"ט וכתבתי טעמו בטור או"ח סימן ש"ל עכ"ל שו"ר במזה"ש שם מה שמפרש בזה, ואע"פ שאנו יודעים שהרמב"ם פסק כך על סמך מה שאמרו רבה ור"י שאין סחיטה בשער (שבת קכ"ח ע"ב) אבל עכ"פ איסור מדרבנן מיהא איכא וכמו שהעיר שם המ"מ על הרמב"ם, וא"כ בודאי שמן הדין אין אנו יכולים להתיר אלא היכא שמחויב, אבל אי נהגנו כבר כעת כך ונהדר מנהג קדוש זה בין צדיקי וגאוני קדמוננו ובין חסידי קדמאי, ואוחזים כעת מעשי אבותינו בידינו, ומקיימים בכל תוקף מנהג זה לטבול בכל שבת ויו"ט, בודאי שמנהג אבותינו תורה היא (כלשון המובא בתוס' מנחות כ' ע"ב ד"ה נפסל) ובודאי שכ"ז נחשב כבר למצוה גדולה שאנו מחויבים ליהדר בזה בכל פעם ופעם באין חילוק, וגם צריכין ליהדר מחשש סחיטה.

ואם שנטיתי קצת מן הענין והרחבתי הדבור בענינים שידועים בשערי בתי הרבנים שליט"א (אולי יש להם עוד מה לפלפל בזה) אבל כתבתי כ"ז לענין מה שכתב כת"ה שליט"א שטבילת האדם בשבת ויו"ט למצוה יחשב, ואמירה לנכרי שהוא משום שבות אינו חל במקום מצוה כפסק הש"ע וכו"ל, אבל אוסיף עוד, שמצוה היא ג"כ שיהיו מי המקוה נקיים וטריים, ויעמוד טעמו בו וריחו הטוב לא ימיר בכדי שלא ימאסו בה וימנעו מלקיים מצוה זו, כי מריח מים הרע יפריחו, כי אין הגוף נהנה ממנו, וגם חכמינו ז"ל הזהירו לנו מריח רע ובפרט בדבר שבקדושה, כי רובו מקפידים שיהיו המים נקיים, ובכן יש להתחשב אפילו אם יש רק מיעוט המקפיד משום רובו המקפידים והוא צורך נפש, ובביצה י"ח ע"א כשאמרו תיגח מים יפים פירש"י ז"ל: שדרך לרחוץ בהם ע"ש, ודבר המיישב דעתו של אדם נקרא ג"כ אוכל נפש, ועיין תוס' גיטין ח' ע"ב ד"ה אע"ג; משום שמחת יו"ט התירו חכמים להרבות עכ"ל ומובן מאליו שענין הזה של חליפת המים ביום שני של יו"ט הי' אז בסוג הדברים שאי אפשר לעשותם מעיו"ט או מע"ש, וטבילת מצוה נחשבת ג"כ למכשירי נפש שמותר באופן זה היכא שא"א לעשות מעיו"ט, ועיין בתוס' מגילה ז' ע"ב ד"ה כאן, דודאי אוכל נפש המקלקל אם עושהו מאתמול, מותר לעשות ביו"ט, וא"כ מכש"כ בחג השבועות דאשתקד שחל ביום א' וביום ב', בודאי שנתקלקלו המי מקוה שהכינו מע"ש.

ועיין בביצה י"ח ע"א, תיגח מים יפים מים רעים מאי איכא למימר, ותירצו פעמים שאדם בא בשרב וכו' תיגח בימות החמה בימות הגשמים מא"ל, וכו', פעמים אדם בא מן הדרך מלוכלך בטיט וצואה וכו' ע"ש, ולכאורה על מה שאמרו שם אדם נראה כמיקר, היו יכולים ג"כ להקשות, תיגח בימות"ת, בימות"ג מא"ל, ומאידך גיסא אם מי המקוה חמים הם, מה שייך לתרץ או דמשום

תשובתו בירחוננו החשוב, מלא את ידיו במלא חפניו, לטפל בענין זה, לדחות פלפולו בהוכחות וראיות ברורות שונות, ואמרתו שבדין הוא שיטול שכרו, וייתר כח ששברת סברות בנויות על יסוד של אין ולא ורצוא ושוב, שבר אחר שבר יחדיו ידובקו, ותקן בזה עוד לחזק הבנין החזק כבר, שבנו אלו הגאונים שליט"א על יסוד חזק ומוצק לאסור הפילטער מכל וכל.

ואף שגם אני בעניי, כבר ערכתי איזה תשובות בענין זה להרהגוה"צ האדמו"ר מהעלמיץ שליט"א שהתחיל להעיד ע"ז, ומסביב לו עמדו כל הגאונים הנ"ל, אמנם כאן אני רוצה להוסיף בע"ה ולומר, ששתיים טובות עשה הרה"ג המשיב הנ"ל, כהן שדעתו יפה כדרכו בנשיאת כפים ושפתי כהן ישמרו דעת, ראשית במה שיפה כחו, ותוכל, כי עלה בידו להשיב להרה"ג החולק הנ"ל, שרוצה לעמוד נגד כל הסברות והמסקנות שהוציאו כבר, דובם מחכמי דורנו לאסור הפילטער . . . ולפענ"ד שאין עוד מה לפלפל בענין זה, ומה גם אחרי שהודיע לי האדמו"ר מהעלמיץ שליט"א שגם כ"ק האדמו"ר מסאטמאר שליט"א — השי"ת יאריך ימיו ושנותיו בטוב ובנעימים — הסכים על זה בדברי קדשו, ומי ירהיב עוד כעת לבוא את המלך את אשר כבר עשהו, וזה מה שהשבתי ג"כ להאדמו"ר מהעלמיץ שליט"א שא"כ אין ליכנס עוד בפלפולים.

מאיר אייזיקזאהן

תשובה לא

יוסף גרינוואלד

ר"ב דקהל "קהלת יעקב" מפאפא

ב"ה.

לכבוד ידידי הרהגוה"צ מהעלמעץ שליט"א
בעעמח"ס טהרת יו"ט.

ע"ד שאלתו אודות מקוה של גשמים בעיר יוטיקא ג. י. שעשו ב' בורות א' לזריעה וא' להשקה והבור של זריעה אינו בור ע"ג בור רק הבור האחר הוא בור ע"ג בור והוא אינו מחובר להמקוה רק להבור של זריעה, הנה כבר מילתי אמורה בא' מתשובתי למעכ"ת מכבר דמאחר שהד"ח שפסק דבור ע"ג בור הוא קטפרס סמך על הר"ש דלענין פסול דרבנן הוא קטפרס חיבור, וא"כ אם המים שאובים יש להם גם המשכה ע"ג קרקע הראוי לבלוע דהיינו צעמענט קודם שיבואו להמקוה, הו"ל רק פסול דרבנן ומהני חיבורו לבור שהוא מחובר לבור התחתון שאין בו החסרון של נהן סאה ונט"ס, דמים שאובים שהוכשרו בהשקה חוזרין ומכשירין שאובים אחרים. אך יזהרו שאחר שפסקה הזחילה, ג"כ תהא המקוה מחוברת כשפופ"ה להבור של גשמים, שלא לסמוך על השקה שבשעת זחילה.

וע"ד השאלה שהצינור של פלעסטיק המביא הגשמים מן הגג מחובר להכותל ע"י חתיכת ברזל הנה אם האי ברזל לא הי' עדיין תורת כלי עליו ולא נשתמשו בו

בודאי שיותר טוב לכתחלה להשתמש באופנים אחרים, כמו שמשתמשים בשאר קהלות הקודש לעת כזאת, ומזנעים מלהשתמש עם הפילטער, בכדי שלא לעבור על החלטת ופסקם של גאוני וצדיקי ומננו שליט"א.
ידידו וש"י הדוש"ט והמברכו בבריות גופא ונהורא מעליא, הכותב לכבוד התורה לומדי ועושי,

מאיר אייזיקזאהן

סטעטן איילנד, ג. י.

ג. ב. בשולי המכתב אודיעהו. כי בינתים קבלתי קבלתי ג"כ מכתב אחר מאברך אחד נ"י אשר מנסה ג"כ בראיות ופשטים שונים בהלכות שונות להוציא סברות שונות לסתור הבנין הזה, ומקן ראיות וההלכות שכבר שקלו וטרו בהן גאוני ומננו שליט"א, שאסרו הפילטער הזה.

וחשבתי שיותר טוב שלא להשיב עוד לאלו שרוצים דוקא לנטות מחוץ למחנה, כי מלבד השטות והעולה הגדולה אשר אני דואה בזה מצדם, אבל אם רוב גאונו החליטו כבר בענין זה, מדוע הם רוצים דוקא לחפש ולכרכר ולחרחר אחר זה בתור איפכא מסתברא, ואינו חשים שאולי בזה יעברו על פן יהרסו לראות וכמו שרש"י פי' ע"ז: כל הריסה מפרדת אסיפת הבנין, אף הנפרדים ממצב אנשים הורסים את המצב עכ"ל"ק.

ואני כותב אלו השורות בכדי שלא יחשבו מדקא שתקו ש"מ דניחא ל'י, ושתיקה כהודאה דמיא (יבמות פ"ז ע"ב) אלא אדרבא מדקשתי ש"מ דלא ניחא ל'י להשיב על כל סברות ופשטים שרוצים להוציא בע"כ מחשבתי, ושהן כאין ולא ודפיא הוא בידי, וכמו שאמרו בב"ק כ' ע"ב: איהו סבר מדשתק מודה ל'י, ולא היא, אשגוחי לא אשגח ב'י ע"ש ובתוס' שם ושמואל עצמו הדר ב'י ע"ש. וכמדומה לי ששמעתי אומרים בשם הבעש"ט זצ"ל שפירש סיג להכמה שתיקה, כלומר שלא בכל פעם טוב לשתוק שהרבה פעמים השתיקה היא סיג וגדר ואין יכולה החכמה ליכנס ולצאת עכ"ל. ועייך בזבחים קט"ו ע"ב פעמים ששותק ומקבל שכר על השתיקה, ופעמים מדבר ומקבל שכר על הדיבור ע"ש, וע"כ כתבתי שורות אלו לעורך עכ"פ מזה, ובוה יצאתי ידי חובתי בע"ה. קראתי בשים לב תשובתו של הרה"ג בנושק וכו' מו"ה דוד הכהן שליט"א ראזענבערג, שנדפסה במדור "מלחמתה של תורה", ואשר אמץ את רוחו להשיב להרה"ג שליט"א, אשר שם אותו מחוץ למחנה, בזה שנטה אהלו של תורה, נגד כל גאוני ומננו, שאסרו בהחלט גמור, להשתמש בהפילטער בין במקוה של גשמים ובין במקוה של אנשים, מהטעמים שביארו בהם דבריהם בהשכל והבנה במדה מרובה, מכל החששות שכרוכות עם הפילטער הזה לבוא ח"ו לידי איסור דאורייתא, ובמקום שאין חשש כרת, כמו במקוה של אנשים יש שם ג"כ טעמים חזקים.

והרה"ג הנ"ל השיב להרה"ג החולק הנ"ל, שהוא באחד והכל משיבין עליו, וכמו שראיתי כבר שגם עוד רבנים וגאונים אחרים, כולם עומדים כנגדו לדחות את דבריו ומסקנותיו, אמנם הרה"ג המשיב לו, ושהדפיס

חיים חשוב קטפרס, ולהנפש חי' לא חשוב קטפרס, ובעל תשורת ש"י כתב דבתשו' דברי חיים יש סתירה בענין זה דבתשובה אחרת כ' דמים ע"ג מים היינו הנחתך, והמדקדקין מחמירין בזה בנוגע לסלק פסול שאובין דאורייתא וכן לענין צידוף מ' סאה. שלא לסמוך על חיבור כזה.

(ו) מקוה של מ' סאה שפסולה לטבילה מחמת שהוא זוחלין אם יש בכוחה לטהר מים שאובין בהשקה, פליגי גדולי האחרונים דעת האמרי יושר דמטהרת, ודעת העמק שאלה דאינה מטהרת וכן נוטה דעת המהר"ם ש"ק בתשו' סי' קצ"ח, מ"מ אף להמחמירין אין שאובים פוסלין המקוה בשעה שהיא זוחלין, כשיש בה מ"ס דאל"כ איך מתכשר נהר שדבו גוטפין על הזוחלין כשנתמעטו הנוטפין דא"א שלא נפל בו ג' לוגין שאובים בעת שהיו רבו נוטפין (כ"כ בתשו' בית שלמה).

(ז) המשכה ע"ג קרקע דמכשיר שאובים אינו מועיל אלא אם יש מבר כ"א סאה מים כשרים דהיינו רבי' והמשכה, אבל כולה בהמשכה פסול, דעת האמרי אש דפסול מה"ת והרבני חיים חולק עליו דמדאורייתא כשר רק מדרבנן פסול ונפק"מ לגבי ספיקא.

(ח) שאובין שמתכשרין בהמשכה ע"ג קרקע, אי בעי דוקא קרקע הראוי לבלוע מבואר בשו"ע ב' דיעות, די"א דהמשכה בעי דוקא ע"ג קרקע הראוי לבלוע, וצעמענט שלא הוחלק פניו נראה לענין דחשוב ראוי לבלוע.

(ט) מקוה של מים שאובים שהוכשרה ע"י השקה למקוה כשרה, אי בעי שתשאר מושק בשעת טבילה או סגי אפי' אם הופסקה השקה כיון שהושקה רגע א', דעת רבינו ירוחם דחודר לפוסלו כשהופסקה השקה ושאר פוסקים מכשירין, והרא"ש בפ"י המשנה עשה פשרה דכשהושק פ"א בנקב כשופפה"ג סגי שיהא נשאר מושק כחוט השערה.

(י) זחילה ממקוה למקוה אי מקרי זחילה הפוסלת דהיינו אם מהמקוה שטובלין בה זוחלין מים לבור או למקוה אחרת ושם נשאר המים עומדין הוא פלוגתא דהדברי חיים (בפסקי הלכות מקואות סי' ה') הוכיח מדברי הריב"ש דהוי זחילה הפוסלת וביאורו שם ציין לדברי הר"ש דמשמע דלא ס"ל כן, ומ"מ אם מקוה מחוברת למקוה אחרת בנקב כשופפה"ג וגובה המים שזה בשניהם אף שע"י האדם הטובל נגבהין המים זוחלין להאחרת אין שום חשש לכו"ע, ויש שלמדו מתוך דברי חיים הנ"ל שאם זוחלין מים לתוך המקוה, המקוה פסולה משום זוחלין לדברי הפוסלין זחילה דלמעלה מ"מ"ס ודחה דבריהם בס' לחם שלמה מהגאון משומלוי דאין כוונת הר"ח כן אלא לענין המקוה שממנה זוחלין מים למקוה אחרת שהוא פסולה, אבל המקוה שמים זוחלין לתוכה ממקוה אחרת מזה לא מידי הדברי חיים.

(יא) להכשיר מים שאובים למקוה יש ב' אופנים, א' ע"י השקה דהיינו שנוגעים מ' סאה שאובים במ' סאה כשרים בנגיעה ע"י נקב כשופפה"ג ואין מתערבין זכ"ו, ב' ע"י זריעה דהיינו ששופכין השאובין לתוך בור ש"ב

בתלוש א"צ שום תיקון אבל אם יש חשש שכבר גשתמשו בו צריך לחברו בכותל ע"י צעמענט שיהא דרך בנין להיות קבעו ובנה עליו כמבואר בפ"כ דמס' כלים, ולא אוכל להאריך קצת בכתב יותר. והאריך בענין זה בפ"י מלאכת שלמה שעל משניות במקואות פ"ה מ"ה.

ליקוטי הלכות בריני מקואות

הנה מובא בשם הרשב"ץ דלכתחילה יש לחוש בעשיית מקוה טהרה לצאת גם דעת יחיד אף שרוב הפוסקים חלקו עליו מ"מ מהיות טוב נכון להרד שתהא כשרה לכל הדיעות, ע"כ אמרתי אלקטה באמרים להציע בקיצור ענינים הנוגעים בעשיית מקוה התלויים בפלוגתת דאשונים או אחרונים. לחוש להחמיר.

(א) קיימ"ל מקוה שלימה של מ' סאה אינה נפסלת בשאובים, ודעת הרא"ה דהיינו כשדאוי' לטבילת אדם אדם אבל אם המ' סאה מרודדים באופן שאין ראויים לטבילת אדם אפי' בשכיבה הו"ל כמקוה חסרה ונפסלת בג' לוגין שאובים, והפוסקים חולקין עליו, והח"ס בתשובה (תיו"ד סי' די"ב) חש לדעת הרא"ה במקום שיש עוד חשש שיטת רי"ו דהיינו במקוה שנטהרה בהשקה ונפסקה השקה דדעת הרי"ו דחודר לפסולה, ונראה דהרוצה לצאת גם דעת יחיד צריך לחוש לשיטת הרא"ה גם בלי צירוף עוד חשש.

(ב) מי גשמים הבאים מהגג ע"י סילון, דעת הרוקח דסילון שיש לו ג' לבזבזין פוסל את המקוה אף שאינו מחזיק מים ונראה טעמו משום שיש אופן שיהא מחזיק מים כשמעמידו באלכסון, והפוסקים חולקין עליו דדוקא ביש לה ר' לבזבזין מקרי בית קיבול, ודומה לזה סילון כסוף כמו ר' או ר' הפוכה דפוסל להראב"ד, ובס' העמק שאלה חש לה והצדיך לעשות נקב במקום הכפיפה למטה, וא"כ אף בסילון ישר שאינו כפוף שהוא קבוע מושכב תחת הגג, ובקצה א' יש לו כמו מחיצה ובקצה ב' פתוח דמשם יורדין המים למקוה, צריך לעשות נקב בקצה הא' במקום המחיצה שבקצהו. לצאת דעת הרוקח.

(ג) ואחר כ"ז אם הסילון הוא של מתכת יש חשש מצד שהוא מקבל טומאה אם לא נעשה מעיקרא על דעת לשמש מחובר לקרקע, ע"כ אחד שיצאו המים מהסילון צריך שיזובו מעט על קרקע או על צעמענט קודם ביאתן לבור המקוה.

(ד) מקוה שלימה של מ' סאה שנתן בה סאה שאובים ונטל סאה ועשה כן כמה פעמים עד שלפי החשבון השאובים הם רוב, פליגי הראשונים, דהרמב"ם והראב"ד פוסלין והרא"ש ועוד פוסקים מכשירין, להרמב"ם הפסול רק משום מדאית עין ולהראב"ד לפלו האחרונים אי פסולו מדאורייתא או רק מדרבנן, כמ"ש בתשו' דב"ח, ואף שבשו"ע פסק כהרא"ש ראוי לכתחילה להחמיר.

(ה) קיימ"ל קטפרס אינו חיבור, ואם יש בור ע"ג בור שהעליון פתוח לתחתון בנקב כשופפה"ג אי האי חיבור נחשב חיבור של קטפרס פליגי בה הגה"צ מצאנו דברי חיים, עם הגה"צ מקאליש בתשו' נפש חי', דלהדברי

חלב אך יין אדום, דשינוי מראה מסלק פסול שאובים, ואא"ז ז"ל בערוה"ב החמיר דבעי שלא יחזור מראה מים במקוה אלא לאחר שכבר יש בה מ' סאה, דאל"כ הפסול חוזר וגייער, ובשם הגה"ק מצאנו בעל דברי חיים מובא שלא הסכים להכשיר ע"י שינוי מראה, אלא ע"י חול ועפר תיחוח (דכן כתוב בתה"ד) לשפוך לתוכו כל כך חול עד שיהא נגוב עכ"פ איזה רגעים דתלינן דהמים שחזרין ומבצבצין אינן המים הפסולין שנבלעו אלא מים הנובעין ואף את"ל דהמים שנבלעו בתוכו חוזרין ונובען מתכשרין ע"י המשכה דהו"ל רבי' המשכה, אך לפ"ז למאי דמחמירין דהמשכה בעי' ג' טפחים אם כן לא סגי שיהא המעיין נגוב, אם אין העפר ששפכו גבוה ג' טפחים וזה דבר קשה ע"כ יש מרדקקים לעשות ב' האופנים דהיינו שינוי מראה בחלב וגם לנגבו בעפר, ואם המעיין מוקף מחיצות ונביעתו חזק כל כך עד שמתמלא מאליו ויוצאין המים ממעל להמחיצות, יש עוד אופן להכשירו מהשאובין שנפלו בו, דהיינו שיניחו אותו נוזלין עד שיצאו ממנו מילואו ועוד, דהיינו כל כך מים כפי שיעור המים שהי' בו בעת שנפסל ועוד מעט. טו) המדריגות שנכנסין על ידם למקוה לטבילה צריך לעשותן באופן שיהא ב' מדריגות התחתונות כל א' רחב ד' טפחים (דהיינו 16 אינטש) מפני שיש נשים נמוכות בקומה שאינן יכולות לירד עד סוף המדריגות ועומדות בשעת טבילה על המדריגה וקיימ"ל דלא תעמוד על מקום שהוא פחות מד' טפחים, ע"כ יעשו ג' מקומות שיהיו ראויין לעמוד עליהם דהיינו א' לנשים גבוהות בקומה, וא' לבינונות, וא' לקטנות, באופן שיהא לכ"א מגיעין המים עד אמצע החזה.

יז) בית יד של אחיזה שרגילין לעשות בצד המדריגות של המקוה לאחזו בו כשיורדין לטבילה, והוא של ברזל וקביעתו הוא בכותל המקוה בתוך המים, לפעמים יש ע"ז חשש משום מעמיד הזחילה בדבר המק"ט, דהיינו אם הכותל אינו עב שאם היו מסירין ממנה הברזל הי' נשאר נקב בכותל והיו המים זוחלין, אבל אם הכותל עב ואין הברזל גוקב הכותל מעבר לעבר אין חשש, וצריך השגחה על זה בעת הבנין, וכמו כן אם קצה של האי ברזל קבוע בקרקע המקוה יש חשש זה וצריך השגחה על זה.

יח) סילון של מתכת שרוצין להביא על ידו מים למקוה, דעת הרמב"ם בפי' המשניות לפי גוסס א"י שהובא בתוי"ט פ"ו מ"י דכשנעשה ע"ד לשמש בקרקע לא נתבטל מתורת כלי בחיבורו לקרקע, ובתשו" ח"ט יו"ד סי' קצ"ח חש לה לכתחילה היכא שהי' לה בית קיבול אף שניקבו וסתמו אח"כ בחיבור לקרקע וסיים דאף שהפוסקים לא ס"ל כן מ"מ מהיות טוב ונכון למנוע מלהביא על ידו מים למקוה קודם שיש בו מ"ס כשרים. וכ"כ בתשו דב"ח סי' מ"ה לחוש עפ"ד הח"ס הג"ל. והנני חותם בברכה ה' יחזקהו ויאמצהו לזכות הרבים כאו"ג ידידו דושתה"ר

הק' יוסף גרינוואלד

בעה"ח בחודש שבט תשל"ט.

מ' סאה כשרין עד ששוטפין לחוץ לבור שטובלין בו מ' סאה, וכמבואר במשנה (פ"ו מ"ח) הי' בעליון מ' סאה ובתחתון אין כלום ממלא בכתף ונותן לעליון עד שירדו לתחתון מ"ס, והח"ס בתשובה כ' להנהיג שיכשירו רק באופן זה משום שאירע מכשול ששכחו להסיר המגופה שבינן השאובים להכשרה ולענ"ד יש עוד ריח באופן זה דשיטת הריטב"א בפ"ק דמכות בשם הראב"ד בשם ר' משה דרשן דמים מלוחים עם מים מתוקים לא מהני השקה זה לזה, וה"ה שאר ב' מינים כגון מים מרים ומתוקים וכו"ב א"כ צריך להזהר דכשמטהרין ע"י השקה שלא יהי' ב' מינים מים, משא"כ ע"י זריעה לא שייך חשש זה, אלא דיש גם חסרון באופן זה דנעשה ברבות הימים נתן סאה ונטל סאה יותר מרבוב, ע"כ המדקדין מהדרין לעשות עוד בור של גשמים להשקה גם באופן א'.

יב) הסרת המגופה שטותם הנקב שבינן מקוה לבור ומסירו כשהמקוה ריקנית, כדי להכניס מים מהבור להמקוה אי מים הבאים בראשונה מהנקב מקרי תפיסת ידי אדם כמו דמקרי כח גברא לענין גט"י, פלפלו האחרונים, בח"ס סי' רי"ד ובתשו" ערה"ב סי' ר"ט מקילין אך יש חוששין להחמיר ואם הנקב הוא קצת מורוח יוכל להיות שקילוח הראשון יש בו ג' לוגין, והעצה ע"ז הוא דקודם הסרת המגופה יחזיק שם כלי על דגע א' כדי שקילוח הראשון יזוב לתוך הכלי ולא להמקוה, ואח"כ יסירנו, דמה שבא אח"כ אין עליו חשש כמבואר בה' גט"י דרק קילוח נחשב כח גברא.

יג) המים שעל המדריגות שבמקוה לשיטת הדברי חיים נחשב חיבורו עם המים שבגוף המקוה קטפרס, ויש חולקין ע"ז, ותלוי בפלוגתא שהוזכרה לעיל אות ה' ע"כ המדקדין מחמירין שיהא מ' סאה במקוה חוץ המים שעל המדריגות, ומ"מ נראה לענ"ד דביש מ' סאה במקוה גופא אין חסרון אם בשעת טבילה בולט ידו בהמים שבמדריגות דלא גרע מחורי המערה וסדקי שבמשנה פ"ו דמקואות. ועדיין צ"ע.

יד) מים חמין שהיד סולדת בהן איכא ב' לשונות בגמ' (חולין ק"ה) אי הוי לענין גט"י בכלל מים, ולענין גט"י דרבנן קיימ"ל כלישנא דמיקל דמקרי מים אבל לענין מקוה לטבילת נשים דהוא דאורייתא כ' בס' לחם ושמלה דצריך לחוש לחומרא כאידך לישנא דלא הוי בכלל מים ע"כ צריך להזהר בטבילת נשים שלא לטבול במקוה שהמים יד סולדת בהן וכן צריכין ליהזר כשמשיקין המים שאובים למי גשמים שלא תהא יד סולדת בשעת השקה, ושיעור יד סולדת דיברו הפוסקים ביו"ד ה' תערובות, ולענ"ד נראה דכשהוא יותר מכשיעור חום הטבעי של אדם דהוא לפי הגראד 98 יש חשש דהוי יד סולדת בו, ולפי שקשה ליתן בזה גבול מדוייק נכון לתפוס גבול זה.

טו) מקוה של מעיין שבתחילת תיקונה נפסלה משאובים (דקיימ"ל דמעין שאין בו מ"ס נפסלת בשאובים) ואין יכולין לנגבה מחמת חוזק המעיין יש גדולים שהנהיגו להכשירה ע"י שינוי מראה, ששופכין לתוכה

תשובה לב

יוסף גרינוואלד

רב דקהל „קהלת יעקב“ מפאפא

לכבוד ידידי הרהגה"צ מהעלמען שליט"א
אחדשת"ה קבלתי ספרו הנדמ"ח וישר כוחו.

וע"ד המקוה בעיר פלוני שיש טענק של בדול על הגג שעשו בו נקב וסתמו הנקב ע"י שחברו הטענק לקרקע הגג, ובו מי גשמים ומורדין משם המים להמקוה ע"י לחץ של מים שאובים שמכניסין בהם, ואשיב בקיצור מחמת חולשתי, ה' יחזקני.

הנה לכמה פוסקים מגדולי האחרונים מים שאובים אין נטהרים בשעת זחילה, ואין יוצאין מירי פסולן אלא בהשקה שלא בשעת זחילה, וכיון שהוא חשש פסול דאורייתא צריך להחמיד כדבריהם אע"פ שיש חולקים ע"ז, ועוד כ' הח"ס חיו"ד ס"ס קצ"ח לחוש לכתחילה לנוסח א"י שבפיהמ"ש להרמב"ם דגיגית של בדול שניקבוהו ואח"כ סתמו הנקב ע"י שקבעו בקרקע אין המים כשרים למקוה, עיי"ש, ועוד איכא באופן הג"ל חשש נתן סאה וגטל סאה ברבות הימים יותר מרובו דתלי"ג כ"כ בפלוגתא, ע"כ ראוי לדבר על לב הקהל דשם שיעשו עוד בור של גשמים סמוך להמקוה חוץ מאוצר הגשמים שעל הגג, להשיק המקוה אליו בכ"י ולחזור לסתמו בעת הטבילה כדי שלא יתחלפו מימיו.

והנני דושת"ה באהבה וכבוד
הק' יוסף גרינוואלד

בעצה"ח ג' לס' תרומה תשל"ט

תשובה לג

יהושע כ"ץ

מלפנים רב אבדק"ק סאמבאטהעלי
קעת ברוקלין, ג. י. יצ"ו

ב"ה יום ד' תרומה ד"ח אדר דשנת „ברכני אתכם“ בשם
ד' לפ"ק, פה ברוקלין יצ"ו.

רב שלומים, וברכות ממדומים, יחולו על ראש צדיק תמים, ה"ה כבוד ידידי היקר הרב הגאון המפורסם חובר חיבורים מחוכמים, עושה ומעשה בענין טהרת וקדושת ישראל וכו' מו"ה חנניא יו"ט ליפא דייטש שליט"א, אב"ד העלמען, בעהמ"ח ספרים הגדולים והחשובים טהרת יו"ט הרבה חלקים.

אחדשת"ה באהבה ובכבוד רב. אודות ענין מכוונ הנקרא פילטער למקואות של אנשים אשר הדבנים הגאונים שליט"א אסרו בהחלט למקוה של נשים — הנה האמת אגיד שאין אני בקי בטיב כלי הזה, ומעולם לא ראיתיו, אבל בהיות ש"כ"ק מרן הגה"ק רשכבה"ג אדמו"ר מסאטמאר שליט"א אסרו אף למקוה של אנשים מי יבא

אחר המלך הגדול, מאן מלכי רבנו, להתיר, ואחריו אסרו זאת עוד הרבה דבנים גדולים גאוני זמנינו שליט"א ממכה טעמים, ע"כ גם אני מצטרף עמהם להודות שימצעו מלעשותו מחמת חששות גדולות שיש בזה, כי חוץ החשש של זחלין שאסור אף לטבילת אנשים לכמה פוסקים, יש עוד חשש של טבילת כלים שהזכירו כמה רבנים, ואני בעצמי ראיתי שדרך רוב האנשים להטביל כלים בכל המקואות, ולטבילת כלים דאורייתא צריך מקוה כשרה גם לנשים כמבואר בפוסקים ביו"ד סי' ק"כ עיי"ש, ע"כ בודאי נכון למנוע מזה ולא לשנות ממנהג הקדום, וחדש אסור מן התורה.

ואודות אשר ביקשני לחוות דעתי בענין מילה לילדים ירוקים הנקרא געה"ל — הנה בעו"ה יש הרבה פירצות בזה, ויש סומכים על קצת דופאים שאומרים שמותר למולם (הגם שיש הרבה דופאים גדולים שאומרים שאין למול תינוקות ירוקים) וח"ו לסמוך על זה, כי חוץ ממה דאיתא בפוסקים שאין לסמוך על הדופאים להקל נגד דברי חז"ל כמבואר באו"ח סי' שכ"ח ובמפורשים שם, עוד יש בזה טעות, כי הלא גם הרופאים מודים שהוא מחלה כידוע (והרבה פעמים אין מניחים להוליך את התינוק מבית החולים לבית, מחמת זה), דק הם אומרים שאינו מעכב את המילה, ואנו אין לנו אלא דברי הפוסקים ועיין ש"ך יו"ד סי' רס"ב סק"ג שהביא דברי הראשונים שפסקו שמשום צער וחולי כל שהוא משהין אותו למול עיי"ש — ובאמת אני יודע יותר מעשרה דברים בענין מילה שפסקם של הרופאים הוא לקולא נגד פסקי השלחן ערוך שלנו, ואיך אפשר לסמוך עליהם בזה, ועיין שו"ת דברי מלכאל ח"ב סי' קלא"א אות ה' (וחוץ מזה ידוע שכל דבריהם אינם מבוררים וקיימים לעד, כי היום אומרים עשה כך, ולמחר משנים דעתם ואומרים עשה כך ואכ"מ).

ואם הילך ידוק ביותר או בודאי צריך להמתין אחר הסרת המחלה ז' ימים להברותו כראיתא ביד הקטנה הלי מילה סי' א' אות י"ח, וכן פסק הגאון מהרש"ק בשו"ת טוב טעם ודעת מהר"ק סי' ר"כ וסי' דכ"ב, ובשו"ת לבושי מדרכי יו"ד סי' ק"פ, ובס' אות חיים ושלום על הלי מילה סי' דס"ג, וכן נוטה דעת הגאון מהר"י שטייף זצ"ל בס' שו"ת שלו סי' ס"ב — ומצאתי בספר אוצר יד החיים (להגאון מבוסקא זצ"ל) אות קנ"ז, שאחר שהביא התשו' טוטר"ד הג"ל שפסק דבירוק געהל צריך להמתין ז' ימים מעל"ע לאחר שפסקה המראה, כתב וז"ל: ובשנת תרל"ב כתבתי תשובה לש"ב הגאון מלבוב ז"ל (הוא הג' בעל שואל ומשיב) והסכים ג"כ שצריך להמתין ז"י, וכן אמר לי אדמו"ר ש"ב הגה"ק דשכבה"ג ר' יהושע זללה"ה מבעלו שכן הי' נוהג אביו הגה"ק דשכבה"ג זללה"ה מבעלו עכ"ל. — והפוסקים הנ"ל כתבו להדיא שאין דאי' ממה שמצינו בכמה ראשונים שאין צריך להמתין בירוק ז"י להברותו, כי הם לא דברו מירוק זה, דק מירוק שלא נפל בו דמו, עיין בדבריהם. — מעתה מי בזמנינו יהין לפסוק נגד כל הני דבוותא שהיו רשכבה"ג, ובפרט להקל באיסור דאורייתא כמבואר בתשו' בנין ציון סי' פ"ז דז' ימים

לא יצא ידי חובת מצות מילה וצריך להטיף עוה"פ דם ברית, אפילו אם מל ביום השמיני, ואם מל ביום השב"ק או הוא כאילו ה' מחלל שבת עיי"ש, א"כ בודאי אין להקל וד"ל.

ידידו הרושת"ה באהבה, מוקירו ומכבדו כערכו הרם יהושע כ"ץ

להברותו הוא דאורייתא הללמ"ס, ואין חילוק בין מילה בזמנה למילה שלא בזמנה, בזה, עיי"ש.

ע"כ בודאי אין להכניס א"ע בספק בדבר גדול הלו, ובפרט לפי דעת הערוך לגר יבמות דף ע"א והשו"ת בנין ציון הנ"ל שחושש לומר דאף בדיעבד אם מל מקודם

הקדמה

אפרוש כפי אל ה' וככל לבבי אהודנו בשירות, שהאיר פניו אלינו כפנים מאירות, להדפיס ספרי הקמץ חלק ז' בהלכות ברורות, הסוגיא ד, צינור שחקקו ולבסוף קבעו" עם המפורשים ערוכות סדורות, וגבור בגבורות, יקבל ממני הצעיר העתירות, שאזכה להגות בתוה"ק ובהלכות קלות וחמורות, ולהבין בחכמת האמת כמו שאמר זקני האר"י הק' זי"ע (כי זקנתי אשת זקני הגאון בעל שו"ת שארית נתן בן הגאון רבינו בעל פני יהושע זי"ע היתה דור עשירי לזקני האר"י הק' זי"ע) לתלמידו ג' ענינים היינו פעמים אמר פשט ולפעמים דרוש ולפעמים כוונות גלויות ונצורת, ולהיות עוד מהשכים לפניו ית"ש בתשובות גמורות, ובירושלמי תענית (פ"א ה"א) אין ישראל נגאלין אלא מתוך תשובה, ועי"ז נזכה כבי"א להגאולה שלימה ולישועות הניבאות והשמורות, אכ"ר.

המחבר

א' ימי הרחמים והסליחות תשל"ח לפ"ק פה ברוקלין יצ"ו.

כולל אברכים טהרת יום טוב ירושלים

ברכת ה' השוכן בציון

תחול על ראשי אחי ורעי, צמודי לבבי, בני ציון היקרים המסולאים מפז, שוקדים על תורת ה' בקדושה עילאה ויראתם קודמת לחכמתם, מנהלים את ביתם נאווה קודש עפ"י יסודות המוצקים של מיסדי הישוב הקדוש בארץ הקודש של מרנן תקיפי דארעא קדישא חכמי ורבני הכולל לאברכים מובחרים

בנין הישיבה

„טהרת יום טוב“

אשר זכיתי בחסדי ה' ליסדו בעיר ה' ועל צבאם ראש הכולל הגאון החסיד רבי מאיר בראנדסדארפער שליט"א מו"ץ של העדה החרדית בירושלים וברכה מיוחדת לגאון עוזנו, פוסק דורנו רבינו הראב"ד שליט"א בעל מנחת יצחק המאציל ברכה והוד על חכמי הכולל שליט"א וכל העושים והמעשים למען עמלי תורה בירושלים יתברכו ממעון הברכות בכל מילי דמיטב ולהזות בטוב ה' ובנועמו כביאת גוא"צ משיח ה'.

המחבר

שליט"א בזמננו, לאסור את הענין החדש הזה להוסיף בבניגני המקואות, מחמת חששים רבים ונאמנים שכבר ביארו ופירשו הגאונים הנ"ל, וגם אני כתבתי בענין זה בתשובתי אליו, שכבר נדפסה בחלק ה' של חיבורו הגדול על משניות מקואות, וצרפתי דעתי העני' לדעת הגאונים הנ"ל, וגדולה המצוה לפרסם דבר זה ברבים, דצוני בכל קהלתנו הקדושות שמוסרים נפשם על קדושת וטהרת בני ובנות ישראל.

אמנם האיך שהורו לנו חז"ל שאין המצוה נקראת אלא על מי שגמרה כמאמרו של ר' חמא בר חנינא כל העושה דבר ולא גמרו וכו' (סוטה י"ג ע"ב) וכמו שה' ר"ע אומר דבר ולא חצי דבר (ב"ב נ"ו ע"ב) ולסברת התוס' בסנהדרין פ"ו ע"א ד"ה דבר, רבנן נמי מודה דדרשינן ולא חצי דבר, וכן מצינו בירושלמי סוף פ"ק דר"ה שר' יוסי אומר מכיון שהתחיל במצוה אומרים לו מרק (ומובא זה בתוס' חולין כ"ט ע"א ד"ה ומידק) ואנו מתחשבים עם זה כדין גמור, כמו שמובא ברמ"א א"ח סימן תקפ"ה ס"ד שהתחיל במצוה אומרים לו גמור (מה שציין הרמ"א ס"ד להרמב"ם, אולי לקח זה ממה שנמצא בכלבו סימן ס"ד, שפירש כן בכוונת הרמב"ם וכמו שכתב שם: אלא (שהדמב"ם) בא לומר שאין להעביר המצוה ממנו כיון שהתחיל בה כדאמרינן מי שהתחיל במצוה אומרים לו גמור עכ"ל) וכן עיין במג"א סימן תקפ"א ס"ק ו' ז', וכן בסימן קנ"ג סכ"ב וש"מ.

והבאתי כ"ז — אם שנתיית קצת מן הענין — דק מפני שהבנתי שכת"ה שליט"א ראה, שעוד מקום הניחו רבותינו שליט"א לגמור ענין איסור הפילטער בעיקר אחד שחסר עדיין, לתוקף עזו זו תודתו השלימה של זה הדין שיוורו עפ"י התורה והוא: מה יהי' הדין בדיעבד, רצוני אם במקוה כון שנעשה ע"י הפילטער הזה ושארורה לכתחלה, מה יהי' הדין בדיעבד אם כבר טבלה האשה בה, האם מחויבת היא לטבול עוה"פ במקוה כשירה, לפי דעת הגאונים שליט"א שאסרו מקוה כזה בפילטער, או שנאמר שזה הי' דק ענין של לכתחלה, אבל בדיעבד נאמר שעלתה לה טבילתה, ולא צריכין להטריחה עוה"פ לטבול במקוה כשירה — בלי הפילטער — כדת וכדין.

ואען ואומר — מהטעמים שאביא לקמן בע"ה — שלית דין צריך בושש, וכמו שאמרו חז"ל ביומא ע"ב ע"א לא דינא ולא דיינא ופירש"י אין ספק וערעור בדבר ע"ש, שכל מה שכתבנו והוכחנו בענין איסור הפילטער, אם שלא פירשנו מקודם בפירוש דברינו, אבל כוונתינו, כהבנת כל גדולי הפוסקים בזמננו, לאסור בדיעבד ג"כ כמו לכתחלה, כי במקום שכרוך חשש איסור כרת ח"ו, והוא איסור מדאורייתא, אין לחלק בין לכתחלה ודיעבד, והאשה שטבלה במקוה בצרוף הפילטער, צריכה לטבול עוה"פ במקוה כשירה בלי פילטער, ואין אנו יכולים לומר שחכמינו חילקו בדבריהם בין לכתחלה ודיעבד, ומה שלא הדגישו ע"ז בראשית דבריהם בעת שדנו בענין זה, יש להמליץ ע"ז שרבנן

זחילה הלא זה במ' סאה של הטבילה ביום אם באמת החוד עקום והמים עוברים מהמקוה לאוצר מי הגשמים או להפך הרי גם הרמ"א אשר מחמיר כנ"ל ופוסק כשיטת הר"ש כותב שם וז"ל: ואין יציאת המים קרוי זחילין אלא כשאין חוזרין למקוה אבל כשיוצאים מעט וחוזרים שם לא מיקרי זחילה (ריב"ש סימן דצ"ב) עיי"ש איך שלא יהא לא אוכל לעמוד על כוונתו ואין אני יכול לבדוק את המצב היות ואינני יודע איפה ועל הכל מוזר בעיני שכת"ר פנה אל המרכז הארצי בבעיה הלכותית ולא פנה אלי.

ב. ליתר דברי הביקורת — הרי למעשה גם המקוה החדשה בדומה של צפת כבר פתוחה ופועלת מידי יום ביומו, היו בעיות שונות אבל למעשה כיום המקוה פתוחה זאת ועוד לא נכון שבלעדי מקוה בדרום העיר דק מקוה אחת בעיר, בעיר העתיקה ישנם שלש מקוואות וכן כשבנתי את המקוה הגדולה בבית המרחץ לגברים סדרתי שני אוצרות והמקוה כשרה גם לטבילת נשים ואל לכת"ר לדאוג דאגה מיותרת מה אעשה במקרה שהמקוה היחידה תפסל, דאגתי על כך וישנם דואגים בצפת.

ג. בענין מקוה במוצאי שבת וחג, מאז ומתמיד הנני דורש זאת וישנם קשיים טכניים ובכל זאת הנני מקוה שאתגבר על כך ובעז"ה המקוה תהא פתוחה גם במוצאי שבת וכן לא פעם הוריתי למפקחת על הטהרה שתשאיר יותר מאוחד והנני מקבל הבטחה וחוזר חלילה אולם גם על כך מקוה אני שאצליח להתגבר מה לעשות שסנונית אחת אין ביכולתה לבשר על הקיץ והנני כאן ללא עזרה וסיוע מאת שומרי תו"מ. אין אני מבין מה שכתב הר"י לוי שלהם אין השפעה ולא מצא שפה משותפת עם הרב בצפת זה מצוץ מהאצבע וטעות סופר. מה שנוגע למקוה במירון, הרב במירון לא פנה אלי ולא ידוע לי שום דבר על המצב במושב.

בכבוד רב וברכת התורה

א. שמחה הכהן קפלן
הרב הראשי ואב"ד

תשובה טו

הרב מאיר אייזיקזאהן

מחבר ספר „שו"ת מבשר טוב ח"א"

יום ג' ה' לחודש אדר ב' שנת תשל"ח לפ"ק.

שלמא בבריות גופא ונהורא מעליא יסגי א"כ ידי"ג ש"ב הרהגוה"ג, יגדל בשם טוב, מושלם במעלות ואינו חסר קורטוב, כקש"ת מוה"ר ח"י"ל שליט"א דייטש, האדמו"ר מהעלמעץ כעת בבדוקלין ג.י. יצ"ו.

אחדשתו"ט, הנה ביחס שיחתנו ע"י הטלפון, בעת שכת"ה שליט"א עודר אותי וביקש ממני לעיין עוד בהאי דינא דהפילטער, הבנתי מתוך דבריו, שיש מה להוסיף עוד, לחזק הענין הזה של איסור הפילטער בהמקואות, שנמנו וגמרו כל הרבנים הגאונים והצדיקים

ולמה לנו להביא ממרחק לחמנו, הלא כל דיני טבילה הם מלאים עם זה הדין, שאם לא טבלה במקוה כשירה, כי יש בה חששות שונות, לא עלתה לה הטבילה, והאם חילקו בזה בין לכתחלה לדיעבד, ולמה יגרע זה החשש של הפילטער, אם כבר החליטו לאסורו, ועיין בנו"ב מה"ת סימן קל"ו, מה שהגאון השואל מיירי ממקוה שיש בה רפש וטיט וכתב השואל אף שאינו כטיט היון מ"מ מה לנו לדבר זה לכתחלה, וע"ז השיב לו הגו"ב ז"ל שיישר כחו וחילו שתיקן מקוה אחרת וביטל מלטבול במקוה זו עכ"ל (עיין ביו"ד סימן קצ"ח סעיף ל"ג).

וראיתי שמדקדקים ממה שכתב הב"י בשם רבינו ירוחם ז"ל בסימן תנ"ו שכתב דמשום זה אמרינן דדיעבד שרי אם לש יותר מכשעור, כיון דאיכא דשרי אפילו לכתחלה ע"ש, א"כ משמע שהיכא דאליבא דכ"ע אסור לכתחלה, בדיעבד נמי אסור ומה גם במזיד, ובכלל אנו יודעים דפסול משמע אף דיעבד ומדאורייתא מה דאסור, אסור אפילו בדיעבד, וכך לשון התוס' בגיטין ג' ע"ב ד"ה וכו': דמדאורייתא אין חילוק בין לכתחלה ודיעבד עכ"ל.

ובדא"ג: ראיתי בחדושי מהר"ץ חיות זצ"ל במגילה כ' ע"א שתירץ קושיית המהרש"א שם, והוא מפרש שם לחלק בין לכתחלה ודיעבד — אצל הענין שמירי שם בגמ' ע"ש, וכתב ע"ז שם: ולי"ג להוסיף עפ"י דברי התוס' במנחות ל"ח ע"א ד"ה אם הקדים דבדאורייתא אין חילוק בין לכתחלה ודיעבד וכו' ע"ש, וכן מצינו להגאון הנ"ל בסוכה י"א ע"ב, לענין הדרש זה קלי ואנוהו, מה שהביא משו"ת שאג"א סי' נ' והקשה הגאון הנ"ל על דברי התוס' שם במנחות הנ"ל דבשאר דיני תורה לא מצינו חילוק בין תחלה לדיעבד עכ"ל ע"ש והנה המעיין בדברי התוס' במנחות ל"ח ע"א ד"ה ואם הקדים, שצ"ח לזה פעמיים הגאון מהר"ץ חיות זצ"ל כנ"ל, יראה שלא נמצא דברים כאלו כלל בפירוש בהתוס' הזה, אולי שיכולים לדקדק כן משם, אבל יותר ה' ניחא אם ה' מביא מה שמפורש יוצא מפי התוס' בגיטין ג' ע"ב הנ"ל: דבדאורייתא אין חילוק בין לכתחלה ודיעבד וכנ"ל. שו"ר שהגאון בעל שד"ח בפאת השדה מערכת הדל"ת כללים כלל ה' בד"ה ורבינן חסידא לבסוף, שמפרש בטוטו"ד דברי התוס' במנחות הנ"ל ואיך יצא לו להגאון מהר"ץ חיות זצ"ל, ללמוד כן מדברי תוס' אלו אבל כבר כתבתי שבגיטין בתוס' הנ"ל מצינו בפירוש סברה זאת.

ומצינו להרמב"ם במס' תרומות פ"א מ"ו סברה כזו, שהיכא שבדיעבד מותר יש לחוש שלא יקל אפילו לכתחלה, ומפני זה כפל שם התנא דבריו ע"ש. וכמוכחן שבימינו אלו, ובענין זה שאנו מיירי, צריכין לחזק אפילו הדיעבד והבן, ועיין בתו"ט עדין פ"א מ"ה, שפשיטא מילתא שכל ב"ד שבדור אשר ביכלתו וכחו לגזור גזירה על הצבור שחכם יפה מן הסתם בערך חכמי הדורות שבימיהם ואחריהם ע"ש, ועיין במשנה יבמות פ"ד מ"ה, מה שאמרו שם על דברי שמעון התימני שהלכה כדבריו, ומצינו להרמב"ם ולהרע"ב שם שחזרו ואמרו והלכה

סברו שבדיעבד לא פתח קרא (סוטה י"ט ע"ב) ופירש"י ע"ז: אין דרך הכתוב לומר בתחלת דבריו שלא כדרך מצותן וכו' ע"ש.

וכבר נתנו לנו חכמינו כלל אחד שבדיעבד חשוב רק כל דבר שאין לו תקנה, ועיין בר"ן פסחים פ"ב על דברי חז"ל שם בדף כ"ו ע"ב חדש יותן, שפירש כיון דלית לי תקנתא כדיעבד דמי, ולכאורה זהו כוונת התוס' ג"כ שם ד"ה בין, שכתב: דזה וזה גורם מותר, אע"ג דזו"ז גורם דוקא בדיעבד מותר, משום דהכא הוי כדיעבד דאם נאמר חדש יותן, יפסיד התנור עכ"ל וכן לשון הרא"ש שם: ואי אמרינן יותן, נמצא התנור מופסד והוי כדיעבד עכ"ל ומובא זה ג"כ בש"ך יו"ד סימן קמ"ב ס"ק י', ועיין בפר"ח בסוף סימן תפ"ג שכתב — לענין אחר — כיון דלית לי אלא זה כדיעבד דמי עכ"ל עכ"פ משמע מכל הנ"ל שהיכא שיש בידו לתקן למיגדר מילתא ולתקנת השוק וישוב העולם, בודאי שהחוב עליו לתקן כי בלכתחלה דמי, ועיין בע"ז כ"ג ע"א ומנא תימרא דשאני בין לכתחלה בין לדיעבד, ולמסקנא שם: ממאי דלמא לעולם אימא לך אפילו דיעבד נמי לא וכו' ע"ש.

וכן מצינו בכתובות י"ד ע"א, שמשמע משם שדוקא אם יבוא איזה מכשול להאשה מתירין בדיעבד, כי כך אמרו שם: אלא מאי אית לך למימר הא לכתחלה הא דיעבד, והא נמי כדיעבד דמי ופירש"י ז"ל ע"ז: דאם אין אתה מאמינה הרי אתה מוציאה מבעלה עכ"ל ועיין במהרש"א שם שכתב שמפירוש רש"י משמע דלגבי עיבור לא מיקרי דיעבד, אלא לגבי דידה אם אתה אוסרה על בעלה ע"ש, ועיין בגמ' הגרי"ב על מהרש"א שם (הנדפס לבסוף) מה שמפרש בדברי הר"ן שלגבי אשה הוי דיעבד ממש מטעם זה, עיין עוד שם בהר"ן מה שהאריך לפרש בסוף פרק בענין זה.

ועוד אנו יודעים שאפילו בספק איסור דרבנן אסור אם יהי' לו שעת היתר אח"כ ובידו לתקן, וכמו שמצינו בשו"ת גו"ב מה"ק יו"ד סימן נ"ג לענין אשה שטבלה והיא רק מסופקת אם רחצה כל צרכה או רחצה רק מעט, שמביא שם דלדעת אלו הסוברים דגם אם ההיתר לא אתי ממילא ע"י זמן אלא שצריך לעשות מעשה להיתר, מיקרי ג"כ דבר שיש לו מתירין, פשיטא דכאן מקרי דשיל"מ, שהרי יש לה היתר ע"י חפיפה וטבילה מחדש, ובדבר שיל"מ אפילו מדרבנן לא אמרינן ספק דרבנן לקולא, ולהפסד מועט של הפסד עצים לא חיישינן דהרי גם להגעיל כלי צריך הפסד עצים להחם רותחין ואעפ"כ מקרי דשיל"מ עכ"ל וא"כ גם כאן למה יהי' לבו של הבעל נוקפו, והלא ק"ו הוא משם, כי עד שתאכלנה אפילו בספק איסור דאורייתא, תאכלנה בהיתר גמור, ועל הבעל מצוה היא לאיתשולי עלה ולמיקם עלה דמילתא (עיין גדרים נ"ט ע"א ושו"ת ב"י סימן ק"י) והלא אנו יודעים דכל דבר דמצי אדם מתשיל עלי' נקרא דשיל"מ, ומה גם במקום שאין טורח והוצאה בדבר, וא"כ כל שיש בידו לתקן החיוב עליו לתקן, ואי משום הוצאת הטבילה עוה"פ, הלא כבר כתב הגו"ב זצ"ל שלהפסד מועט כזה לא חיישינן.

מהני והאי דלקי משום דעבד דאמימרא דרחמנא הוא (תמודה ד' ע"ב) ורצוני לומר, שגם מה שגזרו חכמינו ורבותינו בזמננו נכנס ג"כ בסוג זה, כי אם יתירו זה בדיעבד ונאמר אי עביד מהני, א"כ מה הועילו חכמים בתקנתם בדבר שיש לו שורש מה"ת, וכמו שהקשה התוס' בפסחים דף ל' ע"א ד"ה לישניהו, וכבר כתבתי לעיל מה שהפוסקים הראשונים ביארו לנו, כי באיסורים רק דבר שא"א להתברר חשוב דיעבד, או דבר שיש לו טדחה הרבה לתקן, עיין עירובין י' ע"ב מה שאמרו שם: אה"נ וכולי האי לא אטרחהו רבנן, אבל אצל איסור זה של הפילטער, הי' נלפענ"ה, שאפילו אם צריך להטריח, ואפילו אם יהי' לו הפסד, צריך לתקן זה אפילו אם עשאה בדיעבד.

ולכאורה למה נקטו חז"ל הלשון כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד, ומדוע לא נקטו דאמרה התורה, אם שממה שמצינו בברכות מ' ע"ב משמע שגם הלשון רחמנא הוא הזכרת השם, כמו שהקשו שם והאמר רב כל ברכה שאין בה הזכרת השם אינה ברכה, ומשני דאמר בריך רחמנא מרי' דהאי פיתא, אלא שנראה לי שגשתמשו בזה המדה של הקב"ה שהוא רחום וחנון אף אנו רחום וחנון, כי לא גיתנה תורתנו הקדושה אלא לטובת ולצרף בה את הבריות, ורחמנא אמר, שאם אמרו לך חכמינו לא תעביד, מחמת שדבקו במדותי במדת הרחמים, אי עביד אפילו בדיעבד לא מהני משום דעבד דאמימרא דרחמנא הוא, ומן השמים אומרים: הוא על חייו לא חס, אני אחוס עליו (שבת קכ"ט ע"א).

וזהו שצדיקים להבין כל אלו שיודעים שמצוה לשמוע דברי חכמים (חולין ק"ו ע"א) וכל המקיים דברי חכמים נקרא צנוע (נדה י"ב ע"א) שכל מה שאסרו חכמינו, הוא משום שדאגו ושקדו על טהרת בנות ישראל, שיחוסו עליהן ועל דורותיהן, מטעם שרחמנא אמר לא תעביד הפילטער הזה ואי עביד לא מהני בין לכתחלה ובין בדיעבד, ולהשומעים יונעם בע"ה.

הכותב לכבוד התורה לומדי' ועושי'.

מאיר אייזיקזאהן

סמטען איילנד נ. י.

תשובה טז

שאל ברייש

אב"ד ציריך

כ"ב אדר ב' תשל"ח פה ציריך יצ"ו.

החזה"ש למע"כ ידידי הגה"צ המפורסם בחיבוריו ופעליו חו"פ כש"ת מהור"ר חי"ל דייטש שליט"א אב"ד העלמען וכעת בברוקלין בעהמ"ח ספרי טהרת יו"ט.

אחדרש"ה כמשפט לאוהבי שמו, הנה קבלתי ע"י העתקת ב' תשובות מגדולי רבנים שדנו באשה עלובה שאינה יכולה לטהר עצמה במקוה אלא אם תשים איזה

כשמעון התימני, ולכאורה תמי' מתניתין אתא לאשמעינן הלא כך מפורש במשנה, עיין בתוי"ט שם, אלא שכך צדיכין לחזק ההלכה בכל דור ודור, ועיין בתוס' יבמות מ"ט ע"א ד"ה שמעון דכהאי גוונא קרי הלכתא פסיקתא ע"ש.

והנה ידע כת"ה שליט"א שאנא לגבי הא מילתא רק כיוודא ועוד לקרא, וגברא יתירא אתא לאשמעינן (כשבת קמ"ה ע"ב), אמנם מה שאני רוצה להוסיף הוא, שאינו די שכל השקלא וטריא בענין זה של הפילטער יהי' נשאר טמון וכמוס באוצר המשניות של כהדר"ג שליט"א, כי כשמן תורק שמך, עיין בע"ז ל"ה ע"ב לריח שמניך טובים, למה ת"ח דומה לצלוחית של פלייטין, מגולה ריחה גודף, מכוסה אין ריחה גודף וברש"י שם: והיינו דכתיב שמן תודק שמך, כשמגלין אותה ומריקין שמנה, כלומר כשאתה מלמד תורה לתלמידים או יצא לך שם עכ"ל וכמו שהאריך המהרש"א ג"כ לפרש שם, וע"כ לפענ"ד שצריך להודיע ולפרסם דבר זה ברבים, ולא נהיו מאלו שמעצים ומעלים עין מן השוגגים בדבר זה (כסוטה כ"ב ע"א בסוף עמוד וברש"י שם) כי כמה צעירי חמד ואצילי בני ישראל, בני הכוללים אצל ישיבותינו ששאלו ודרשו אותי בענין זה, ומהם בנים ראויין להוראה שהם נוהרים בטהרת בנות ישראל, כעדותם של חז"ל בשבועות י"ח ע"ב, אבל הם מידאי הוראה ורוצים לידע הדין בבירור, וכן מהו הדין מאלו שלא ידעו מזה, האין אנו יכולים להוציא לעז על טבילות הקודמות, טבילות כאלה במקואות עם הפילטער, והם היו כשוגגים גמורים בזה, אבל מה שהם יכולים לתקן מהיום והלאה, החיוב עליהם לתקן, כי זה לא מקרי בדיעבד כשיכולים לתקן וכמבואר כבר.

ע"כ מצוה גדולה לצאת בפומבי ולהכריז ע"ז כי מקוה עם פילטער אסורה לטבול בה, והאשה שטבלה בה ויכולה עוד לתקן לטבול במקוה כשירה כדת וכדין, זאת תקנתה שתטבול עוה"פ.

ואם לאו מה הועילו חכמינו ורבותינו בתקנתם, ומי יהין לעמוד כנגד הפסק של חכמינו ורבותינו שליט"א, אם כך נזרקה מפי החבורה של גאוני זמננו (עיין תוס' שבת ג' ע"א ד"ה איתמר) אבל חכמינו צריכים לעשות חיזוק לדבריהם כשל תורה (ב"מ נ"ה ע"ב) כי היכא דלא להוי מילתא דרבנן כחוכא וטלולא ח"ו (כעירובין ס"ח ע"ב, ועיין בתוס' חולין ל"ד ע"א ד"ה שני) וחכמינו צריכים לעשות סיג לדברים, עיין במהרש"א חגיגה ע"ב למה נמשלו ד"ת לדרבן, ועל מה שאמר רבינא (תענית ד' ע"א) אפ"ה מיבעי לי' לאינש למילף נפשי' בניחותא, פירש היעב"ץ ז"ל ע"ו, שרבינא לא אתי אלא לפרושי לגנות הכעס, אבל לעמוד על דעתו בדברי תורה ודאי צריך הת"ח להיות קשה כבדול לעולם ולב הארי' ואמין כח לשבר מתלעות עול, לא ישוב מפני כל, לא יהא רך הלבב כנשים, שעל זה נאמר עמי נשים משלו בו עכ"ל וראוים הדברים לאומרם.

ולמסקנא דמילתא אביא עוד בע"ה שאליבא דרבא כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא

מסכימים בדעת אחת לכת"ה שליט"א כמומחה ובעל נסיון — באופן מיוחד — בעניני מקואות, שהצדק עמו גם בדין הזה של הפילטער לאסרו ע"פ הלכה, ואומר מישרים אהבון, מיישרים אותו ע"פ הרוב וכנ"ל. הכותב לכבוד התורה, לומדיה ועושיה. המברכו בהצלחה גדולה בכל ענינים

מאיר אייזיקואהן

סטעטן איילנד נ. י.

אהרן וויעדער אבדק"ק לינץ

ב"ה, ג' חיי שרה תשל"ז לפ"ק בדוקלין יצ"ו

שיו"ר לכבוד הרב הגאון הצדיק המפורסם בפעולותיו הכבירים ובחיבוריו הטהורים לשם ולתהלה, בתוך עם סגולה וכו' כש"ת מו"ה ח"ל אב"ד דק"ק העלמען שליט"א כעת בברוקלין יצ"ו.

אחדשת"ה. את שני הגליונות אוצרות ירושלים קבלתי לנכון, ואודות מה שביקש ממני לכתוב חוות דעתי בענין הפילטער אמרתי לעשות רצון צדיק ולבא בכתובים, הגם שאין מה להוסיף על דברי הרבנים הגאונים, כולם אהובים וברורים, אך מה שנראה לענ"ד לעורר בדבר זה, ע"ד רב אחד שמתיר, מטעם שמי המקוה נקיים ביותר אם יש להם פילטער, אדרבה, ע"י הפילטער אין צריכין להחליף מי המקוה בתמידות, ובלא הפילטער עושים בכל יום נקיון המקוה ונותנים מים נקיים לעשות מקוה, וחזן מזה נותנים מים חריפים בתוך הפילטער, ונתעדב בתוך המקוה הסמים הנ"ל, הקשים לגוף ובפרט לאלו המפונקים ביותר. וידעתי נאמנה, מכמה אנשים שאין רוצים במקוה שיש להם פילטער מטעם הנ"ל שהמים חריפים מעלה להם חטטים על הגוף, ואין לפלפל ולטפל באמתלא אשר אין להם שום ממש והחוש יכחיש זאת. ועל כגון זה אמר החובת הלבבות בהקדמתו מחכם אחד שהשיב בתוך דבריו להשאל ששאל נכרית מענין דין הגרושין. עד שנפנית לחשוב בשאלות נכריות אשר לא תקנה מהם מעלה יתירה בתודתך ואמונתך עיי"ש.

(ב) מה שהביא הרב הגאון משטשאקאווא שליט"א שמצינו בש"ס שגזרו על הבא ראשו ורובו במים שאובין לאחר הטבילה, רק שתהיה הטבילה במים סרוחים ולא חששו על מניעת הטבילה וכו'. אך בנד"ד הוא להיפוך מן הקצה אל הקצה דמי מקוה הנעשית בפילטער הם מים מכוונסים, שתוכל להתקיים כמה וכמה שבועות במעמדה בלא חילוף המים, ומי פתי יסור הנה לטבול במקוה כזו, מלטבול במקוה אשר מחליפין המים בכל יום, ומחליפין מקוה עוברת בכל יום, ממקוה עומדת כמה שבועות ואין להתיר עכ"פ מקוה מיוחדת בעד אלו המפונקים בפילטער, כי לפי הנ"ל אם נפל היסוד נפל גם הבנין, ושקר אין לו רגלים, להוציא שם רע על מקוה מים, וכו'. (ג) ולפי חו"ד הרבנים הגאונים שיחי' דמקוה הנעשית בפילטער הוא זוחלין בין לתוך המקוה בין לחוץ לתוך הפילטער (עי' בדברי חיים) אי"כ יש להזהר גם בטבילת

ע"ז דבכמה דוכתא פריך תלמודא הלכה מכלל דפליגא, ש"מ דלא אמרינן הלכה במקום דלא מצינו חולק ע"ש מה שמישב.

וע"כ אני אומר בע"ה, שאם רוב דעות הגדולים מחמירים בענין זה, הם המכריעים בענין זה, ואם שיש מי שחולק עליהם, זהו מה שמחזק דעתם, כי מדפליגי מכלל דהלכה כך היא, ועיין בפ"י הרע"ב על מס' אבות פ"ה מי"ז שמפרש מהו המחלוקת שהיא לש"ש, התכלית והסוף המבוקש מאותה מחלוקת להשיג האמת וזה מתקיים, כמ"ש מתוך הויכוח יתברר האמת עכ"ל ובוה יכולין לפרש לבני קרח מזמור שיר, ולכאורה יכולין להקשות מזמור שיר, הלא קינה לבני קרח מיבעי לי' (כברכות ז' ע"ב, ועיין בקדושין ל"א ע"ב לענין מזמור לאסוף) כי הלא בני קרח היה מחלוקת שלא לש"ש, אלא שהתירוץ משום יסודתו בהררי קודש, שבעת שהוא ענין שנוגע אל הקדושה, אזי יכולין להשתמש ג"כ בהמחלוקת שאו היא לש"ש, ויסודתו בהררי קודש, ושייך לומר עליו מזמור שיר.

ובודאי היה כדאי כבר שתשקוט כל הויכוח הזה, וכולם פה אחד יודו ויסקימו להני גדולים שאוסרים ההמצאה החדשה זו, העלולה להביא לידי מכשולים רבים בכשרות המקוה, ואם נתיך לזלול בהמצאה זו היום, מי יודע מה יולד יום בהמצאות חדשות כאלה שלא שערום אבותינו. ויתרוצץ ח"ו כל יסודי בנין המקואות, וידוע מה שאמרו בשבת נ"א ע"א, הא מקמי' דשמעי' מר' ישמעאל בר"ה, הא לבתר דשמעי' כי הא דיתיב דבי וכו' ולבסוף אמר רב פפא בא וראה כמה מחבבין זאי' וכו' ע"ש וכן בסנהדרין כ"ד ע"א בענין אחר.

ויש לצרף לזה מה שאנו מוצאים בירושלמי סנהדרין פ"ד ה"ב: אר"י אילו ניתנה התורה התוכה לא היתה לדגל עמידה, מה טעם וידבר ד' אל משה, אמר לפניו דבש"ע הודיעני האיך ההלכה, א"ל אחרי רבים להטות וכו' כדי שתהא התורה נדרשת מ"ט פנים טמא ומ"ט פנים טהור, כמנין ודגליו, וכן הוא אומד אמרות ד' אמרות טהורות כסף צרוף, ואומר מישרים אהבון (ואח"כ מיישרים אותו עפ"י הרוב, פ"מ) וכן ברידב"ז שם שמביא דברי המפרש על המדדש תהלים: ולכן נמסר הדין להסכמת דעת הרוב ע"ש, ועיין בר"ה כ"א ע"ב, ובפ"ר פיסקא פרשת פרה: מהו כסף צרוף, אלא כשם שהכסף צרוף נכנס לבור ומצרף ומסתונן עד שהוא עומד ביפיו, כך היא התורה מסתנת ומזוקקת מ"ט פנים ע"כ (ולזה באמת צריכין מסנת).

וע"כ לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא קאמינא (כיומא כ"ו ע"א) אני אומר מה לנו ולצרה הזאת, להכניס ראשינו בדאגה הזאת (כפירש"י ז"ל בסנהדרין ל"ז ע"ב בריש עמוד) כי בזמננו אנו שיש לנו ב"ה מקואות בנייות בנקיות עצהיו"ט, מועיל ויפה, וא"כ ינקה היא לשבים, ולשאינו שבים לא ינקה אפילו אם ישימו לתוכה הפילטער, ולא יועיל כלום להרבות טהרות בבנות ישראל, ויוכחו כל ההסכמות וההתראות של הגאונים האלו, שקראתי אותם בהקונטרסים ששלח לי, שלא יחשדו את כת"ה שליט"א כמחמיר קיצוני בעניני מקוה, אלא שהם

ויצאים דרך הגקבים ואינו פוסל, לא כן כתב הש"ך בס"י ר"א סעיף ח', אמ"ש בשו"ע שם מעיין שמקלח לתוך הכלי פסול לטבול בו בין במים שבתוך הכלי בין אחר שיצא מהכלי, וכתב הש"ך ע"ז בס"ק כ"ו בשם הב"ח דאף אם הכלי נקוב בצדו שממנו מקלחים לחות מ"מ נעשו שאובים כיון דלא נתבטל שם כלי עי"ז עי"ש, ואף אם נאמר כשיטת הר"ש והרא"ש ושאר ראשונים שכתבו דכל הפסול מהשוקת ל"ה אלא גזירה דרבנן מגזירה שמא יטבול בתוך כלי שאינו מחובר למעיין וע"כ פסלו גם המים שכבר יצאו מן השוקת, מ"מ גזירה דרבנן עכ"פ איכא גם בזה, ובפרט מה"פילטערס" הגדולות שעושים להמקואות הגדולות בודאי דאיכא חשש שיבא לטבול בתוכו וגורו עלי' אף אחר שיצאו המים ממנו, ובפרט לפימש"כ בתוס' במס' פסחים דף י"ז ע"ב ד"ה אלא לשיטת הר"י דכולו שאוב אינו פסול אלא מדרבנן, והקשו א"כ אמאי גורו רבנן בשאיבה כלל, ותי' דגורו בשאיבה דילמא יבא לטבול בתוך הכלי, והא דדאי אסור מדאורייתא, וכ"כ הרא"ש סוף מס' גדה, והשתא אם גורו על מים שאובים מהך חששא שמא יבא לטבול בתוך הכלי, אי"כ ק"ו ב"ב של ק"ו שיש לגזור מכלי "פילטער" זה על כלי אחר שלא יהיה בו נקבים, וכולה חדא גזירה היא, ועוד, לשיטת הר"ש והרא"ש הנ"ל דמעין שהעבירו על גבי השוקת לא פסלו רק משום גזירה כנ"ל, הרי לא איירי שם דק אם יש נקב כשפופרת הנוד, דאמר רבא בפרק חומר בקודש דטובלין בתוכו, וע"כ כ' דבשוקת ל"ה רק משום גזירה, משמע היכא דלית ב' נקב כשפופרת הנוד ס"ל דהוי פסול גמור, והכי קי"ל בשו"ע סי' ר"א סעיף ט', ועי' בס' הר המור (להגאון מהר"ם באנעט זצ"ל) סי' כ"ב שדחה הא דכתב בתשו' פנים מאירות ח"ב סי' ק"ה דהא ושפסלו המים שיוצאין מן השוקת לחוץ, דקא דרך וחילתן משא"כ באשבורן כשרין, והעלה בדבריו דאין לחלק בזה, וכן כתב הגאון בעל זכרון יוסף ז"ל בתשו' סי' ל"ד עי"ש, ובפרט בנ"ד שאין בנקב כשפופה"ג גם הפנים מאירות מודה דפסולין אף באשבורן ודו"ק.

שם דהיכא דפשע קי"ל דאי"א לו לאדם חטא וכו', והני נשי דלא מעלי דמונעות עצמן מלהטור מטומאתן מתוך אמתלא שהמקוה אינה נקי' ומקלת ראש באיסור גדה החמור, אין אנו ערבין עלי' להצילה ע"י התרת מקוה שפסולה גדולי הרבנים, לרבים, דבפשעה א"א לו לאדם אפילו ליחיד חטא וכו', ומכש"כ לרבים, ובפרט שיעשו חטא חמור כזה כדי לזכות, חס מלהזכיר, ובפרט לפימש"כ באבני מילואים תשו' סי' י"ח דלא אמרו מוטב לעבור על איסור קל וכו' אלא באיסור דרבנן כדי שלא יעבור חברו איסור דאורייתא, אבל באיסורי דאורייתא עצמן, אין אומרים לו לאדם חטא באיסור דאורייתא הקל בשביל שינצל חברך מאיסור תורה חמור, כיון דשניהם דאורייתא עי"ש, ואם כן ב"פיגטער" זה שיש בו כמה חששות דאורייתא (וכמו שהארכתי בזה בס"ד במכתביי הקודמים) איך נאמר שאומרים לו לאדם חטא בשביל שיזכה חברך, וכ"מ גמי בס' ברכי יוסף חו"מ סי' ט' העלה שאין להתיר לראובן ליתן שוחד לדיין לזכות את הזכאי, כדי להציל בזה את שמעון מגול ע"י שיתן שוחד להדיין לזכות את החייב, ואת הדיין מלהטות משפט, וא"כ אין שום מקום פטור לראובן, ובכה"ג אמרינן אין אומרים וכו' עי"ש, ובפרט לשיטת הש"ך יו"ד סי' קנ"א הבמומר ל"ש ערבות, בודאי שאין אנו ערבין לנשים עדינות אלו, שאיסור כרת קל בעיניהם, להתיר מקואות פסולות כאלה לרבים, כדי להצילם מאיסור זה, ואיזה חכם הרואה את הנולד, שהכשרות שחשו לנפשותיהן להוזהר בטוהרתן כדינה של תורה יכשלו ח"ו במקואות פסולות אלו, והני נשי שאיסור כרת היה קל בעיניהן, יוסיפו חטא על פשע, וימנעו עצמן מלהטור אף במקואות מתקנות עם "פילטער", כאלו, וה' הטוב יזרוק עלינו מים טהורים לטהרינו מכל מכשול ופגע, בב"א.

הרב אברהם מאיר איראעל
אב"ד ק' הוניאד

תשובה זו

משה ניישלעם

אב"ד דק"ק שיכון סקווירא יע"א

בס"ד

שלוכט"ס לכבוד אהובי ידי"ע וידינ"פ הגה"צ חו"פ יחיד בדורנו בבנין מקואות לטהרת ישראל כקש"ת מו"ה ח"י"ל דייטש שליט"א אב"ד ק' העלמעץ בעהמ"ח ספרי טהרת יום טוב.

אחדשת"ה מכ"ק קבלתי והדברים מובנים וברורים כ"כ אסרתי בקהלה הסמוכה (לעשות פילטער במקוה) אפילו למקוה שבגו רק לטבילת אנשים, לוטה מעות קדימה על ספרים שהולך ומדפיס.

בברכת גמח"ט שנה טובה ומתוקה ושמחת יו"ט יידו מוקיר

משה ניישלעם

ב) וכן במה שכתב להכשיר ה"פילטער" מחמת שכלי זה נעשה לחברו בקרקע, ואינו פוסל, תמה תמה אקרא, דבכלי אפילו חקקו ע"מ לקבעו לא מהני וכמ"ש הגאון נוב"י תנינא סי' ק"ט (ד"ה זמה וכו') על דברי השואל שם בזה"ל, אני תמה מה ענין שאיבה שתלוי רק בשם כלי ואף שאינו מק"ט ובוה ל"מ אפילו אם חקקו ע"מ לקבעו שאף שאין מק"ט מ"מ שם כלי ע"לוי בתלוש עי"ש, וכ"כ הגאון מהר"ם באנעט בתשו' פרשת מרדכי סי' י"ז ושאר אחרונים, וא"כ אף אם נעשה כלי זה לחברו בקרקע שם כלי עליו ומק"ט ופוסל את המים שעוברים דרך תוכה וכנ"ל.

ג) והנה ראיתי בדברי ידידי הגב"ד ק' טשאקאווא שליט"א שכתב דל"ד להא דמס' שבת דף ד' ע"א לענין חטא בשביל שיזכה חברך להתיר לו רדיית הפת כדי שלא יעבור חברו מאיסור מלאכה וכו', ושסאני לעצמי איני צריך לכל זה, חדא דלפימש"כ התוס'

הרב משה הלוי שטיינברג

לפנים אבד"ק בראדי והגליל
רב בקהלת מחזה אברהם, ניו-יורק

ב"ה יג אייר כח למב"י חשלה

לידיד עליון הרב הגאון הצדיק המפורסם בתורתו וצדקתו וקדושת מעשיו
קש"ח מוה"ר חי"ל דייטש שליט"א הגאבד"ק חעלמעץ
אחד"ש כהדר"ג שליט"א בהדרת כבוד,

בנידון הפילטער להשתמש בו במקוה לנקות ולסגן המים כמו שעושים במרחצאות,
יש כמה וכמה חששות ופקפוקים, כמו שהאריכו בזה גדולי התורה דומנינו וכולם
בפה אחד ענו ואמרו שאסור להשתמש בו במקוה, והרבה טעמים לאיסור עלו ברעיוני
מדי שוטטו בהלכה זו, אך מפאת סרדותי העצומות דברי מועטים.
וכבר כתב התשב"ץ ח"א סוס"י יז דבמקוה ראוי לחוש אף לדעה יחידית. ואזמו"ר
הגאון מופה"ד במחזה אברהם ח"ב יו"ד סוס"י כג הראה תוס' כתובות כח: ד"ה
ב"ה פ' דהא דס' טומאה בר"ה טהור היינו היכא דלא נולד הספק אלא באקראי, אבל
בבית הפרס שלעולם השדה בספק לא רצו לטהר אע"ג דמדאו' טהור משום דבדבר תמיד
החמירו וכן במקוה צריכין לתקן לכתחלה ולחוש אף לדעה יחידית.
והגה"ק בעל דברי חיים (ח"ב יו"ד סי' צט) מביא כן בשם הת"ה הרשב"א שצריכין
לעשות לכתחלה המקוה באופן הכשר לכ"ע כי הוא קדושתן של ישראל. ובפרט בנ"ד
שיש הרבה חששות וגדולות, אין לגבב קולות, ומי יכניס ראשו להקל בענינים
שטהרת וקדושת ישראל תלוי' בה.
והנני חותם בברכה שחפץ ד' בידו יצליח לגדור גדר ולעמוד בפרץ ולהרבות דעה
וטהרה בישראל.

אחד"ש כהדר"ג שליט"א בהדרת כבוד, בנידון
הפילטער להשתמש בו במקוה לנקות ולסגן המים כמו
שעושים במרחצאות, יש כמה וכמה חששות ופקפוקים,
כמו שהאריכו בזה גדולי התורה דומנינו וכולם בפה אחד
ענו ואמרו שאסור להשתמש בו במקוה, והרבה טעמים
לאיסור עלו ברעיוני מדי שוטטו בהלכה זו, אך מפאת
סרדותי העצומות דברי מועטים.

וכבר כתב התשב"ץ ח"א סוס"י י"ז דבמקוה ראוי
לחוש אף לדעה יחידית. ואזמו"ר הגאון מופה"ד במחזה
אברהם ח"ב יו"ד סוס"י כ"ג הראה תוס' כתובות כח:
ד"ה ב"ה פ' דהא דס' טומאה בר"ה טהור היינו היכא דלא
נולד הספק אלא באקראי, אבל בבית הפרס שלעולם
השדה בספק לא רצו לטהר אע"ג דמדאו' טהור משום

דבדבר תמיד החמירו. וכן במקוה צריכין לתקן לכתחלה
לחוש אף לדעה יחידית.
והגה"ק בעל דברי חיים (ח"ב יו"ד סי' צ"ט) מביא
כן בשם הת"ה הרשב"א שצריכין לעשות לכתחלה המקוה
באופן הכשר לכ"ע כי הוא קדושתן של ישראל. ובפרט
בנ"ד שיש הרבה חששות וגדולות, אין לגבב קולות, ומי
יכניס ראשו להקל בענינים שטהרת וקדושת ישראל
תלוי' בה.

והנני חותם בברכה שחפץ ד' בידו יצליח לגדור גדר
ולעמוד בפרץ ולהרבות דעה וטהרה בישראל

משה הלוי שטיינברג

(עלה לשמים יום ב' פ' מטות מסעי תשמ"ז לפ"ק כ"ג תמוז)

שלום יחזקאל שרגא רבין הלברשטאם

מציעשינוב, חופ"ק ברוקלין נ. י.

ב"ה יום כ"ה אלול תשל"ד יומא דהלולא של כ"ק דו"ז הרה"ק מהר"ד מקשאנוב וצללה"ה זי"ע. פה ברוקלין נ. י. לכבוד אהובי ידי"ג היקר הגה"צ המפורסם, רב פעלים, נודע בשעדים, כש"ת מוהר"ר חי"ל דייטש שליט"א אבר"ק העלמיץ

אחדשת"ה באה"ר!

מכתבו קבלתי לנכון, והנני בזה להביע את רחשי לבבי ומיטב אחולי קבל ברכותיו, ויה"ר שיתקיימו בנו, והנני מאציל עליו ולכל הנלוים אליו ברכתי העמוקה, ברכת שנה טובה ומתוקה בחיי נתת השקט ומנוחה, שלימות הבריאות ובריות גופא, ופרנסה טובה בהצלחה רבה, ויוכל לעסוק בתורה ועבודה בלי מפריע, ואדיכת ימים של עבודת הקודש לזכות את הרבים, ויקבלו תפלותיו ותקיעותיו לרחמים ולרצון, פני דר עליון, וכלנו ביחד בזכה לברכה שלימה, בגאולה קרובה — גאולת הכלל וישועת הפרט — בלי צרה ועקתא. רק מתוך רחמים וחסדים גלויים, לחיים ולשלום ברוב שמחה וזאת וכל טוב.

ובענין השאלה שעורר כת"ר במכתבו שיש שהתחכמו להמציא מקוואות לטבילת בנות ישראל ע"י פילטער, כמובן לכל בר דעת, צד הכשרות של מקוה כזו נעשית ע"י מסוככת ביותר, ועלולה המקוה להיות נפסלת בהזנחה מועטת ואפילו על ידי זהירות ועינא פקיאח של ירא שמים אמיתי, ומסופקני אם אפשר להזהר שתהי' המקוה באופן כזה בתמידות בכשרות מובטחת, מכש"כ שבעוה"ר זהו מהדברים הקשים למצוא, ומקוה צריכה להיות נעשית שצד הכשרות תהי' בתכלית הפשטות, וכל המשנה ידו על התחתונה, ואין לי מה להוסיף על דברי ידידי הרבנים הגאונים שביררו הדבר לעומקה של הלכה שח"ו לעשות כן, וארשה לי להוסיף רק עוד נקודה קטנה דידוע דעבודת הפילטער הוא לטהר המים מרפש וטיט ועפרודיות, ומנקה המים רק מדבר של בעין וממשיית והמים נעשים צלולים, אבל לא מטהר מחידקים המסוכנים ביותר ולזה צדיכים לתת למים חעמיקאל שהודגת החידקים, וזהו כבר חשש גדול ועיין ביו"ד (קצ"ט ס"ב) דחפיפה לא תהי' בנתר לפי שמחתן השער, ועיין שם בד"ת ס"ק י"ג בשם כ"ק אא"ז מאור הגולה מרן הגה"ק הדברי חיים מצאנז וצללה"ה שאסור לעשות חפיפה במי מענעראל הטבעיים בקרעניצא מפני החשש שמי המענעראל ברזל וכיוצא מסבך השערות והקפיד שבאמבטא לא תהי' שום תערובות משום דבר חוץ ממים חמים נקיים, ואפילו במקום שצריכה דבר לנקות כתם או צואה רחצה מקודם אבל האמבטי היתה של מים נקיים בלבד עיי"ש, וידוע דכן הקפידו שלא ימצא במקוה שום דבר כעמיקאל, וכדינא שבפולין במקומות שהיתה מקוה אחת בעיר, ובעת שהלכו הגברים למקוה וכשהי' נשאר על אחד מעט בודית על גופו, צווחו עליו שילך לשטף

מקודם במים ולא יכנס למקוה עם המעט בודית שעליו, היינו מטעם הנ"ל שהמקוה צריכה להיות המים טהורים ונקיים מכל תערובות כעמיקלין, ובמקום שעושין פילטער מוכרחים לתת במים כעמיקאלין, והאומרים שעושים כן באמתלא כדי שתהי' המקוה בנקיות בתמידות, אין זה אמת, שכל המקוואות כהיום לנשים המה ב"ה בתכלית ההיידור ונקיון, ואם עושים פילטער זה רק יועילו להקלת הבלן שאינו רוצה לעבוד על נקיות המקוה באופן פשוט בלי פילטער, ועומדת השאלה וכי בשביל עצלות הבלן ועוזריו כדאי להעמיד צד הכשרות של המקוה שהוא היסוד של טהרתן של ישראל בסכנה ח"ו, הן המה שלוחי היצר ר"ל שמסמא את העינים לעשות מעבירות מצות כידוע דברי מרן הבעש"ט הקדוש זי"ע על ארז"ל שוחט משום מה חייב משום צובע ופרשו בתוס' אשוחט דעלמא קאי הוא השטן הוא היצר שמסמא עיני האנשים לעשות מעבירות מצות וזהו חטאו הגדול, ואומרים בשם כ"ק אא"ז הרה"ק מופת הדור ואביר הרועים מהר"י וצללה"ה אדמו"ר האמצעי מבעלזא זי"ע דעל כגון דא נאמר לא תוסיפו ולא תגרעו, שע"י הוספות כאלה מביאין לידי גרעון במצות ועוקרים התורה המצות ר"ל וזהו מתחבולות היצר, ויתאזר חי"ל גבור מלחמה, מלחמת ד' בגבורים, ויאסוף עמו הכרתי והפלתי לפסוק דבר ה' זו הלכה ברורה בענין זה ולעמוד נגדם טרם תתפשט ח"ו הקלות והכשולן הזה, ויתאמץ על טהרתן של ישראל שתהי' בלי שום חששות וקלות וסכנות ורופפת מצד ההלכה, ועי"ז נזכה להופעת רוח טהרה ממרום, ומעט אור דוחה חושך וצרות הרבה, ועי"ז נזכה להתעוררות תשובה ולהיטב מעשינו ודרכנו כדבעי.

והנני מברכו עוה"פ בשלימות הבריאות והתחדשות הכחות ולעבוד במרץ משנה להטבת מצב טהרות בנות ישראל ובבנין מקוואות כשירות לכל הדיעות, ולשנה טובה ומתוקה ומעוטרת בכל טובות ישועות ונחמות, ונזכה בקרב לשנת גאולה וישועה, כנפשו ונפש תדרשנו לטובה, ירדו המכבדו ומוקירו דושי"ת ומצפה לשמוע ולהשמיע בשורות טובות

שלום יחזקאל שרגא רבין הלברשטאם
מציעשינוב

עלה לשמים מוצש"ק פ' שמיני כ"ו אדר ב' תשמ"ו לפ"ק צ"ל

יוסף גרינוואלד
רב דקהל "קהלת יעקב" דפאפא
ברוקלין נ. י.

ב"ה.

על דבר אשר נשאלתי אודות אשר בעיר א' רוצין לבנות מקוה לטבילת נשים ובתוכו מכונה שקורין "פילטער" העשוי לנקות המים, וטוענין אשר ע"י זה גם הנשים המפונקות בענין נקיות המנועות מלטבול מחמת איסטנוסן ילכו לטבול, והכשר מי המקוה יהא ע"י שהמקוה שטובלין בה תהא עשוי' מקוה על גבי מקוה התחתונה הוא בור של גשמים, הנה כבר כמה רבנים מגדולי דורינו גילו דעתם (וגם אני נצטרפתי לדבריהם)

כת"ה כותב שטובלין במקוה הלזו, הנה כפי מה שכתב כת"ה שהמי גשמים יורדין מקודם לכלי הנקרא פילטער שהוא על הגג ומשם יורדין למקוה לפי"ז פשוט שהמקוה היא פסולה, ולא אאמין שרב א' הסטיר אותה כי הפילטער הוא כלי גמור, ומה שכותב בשם רב א' שנעשה לשמש את הקרקע הוא דבר בטיל א' שמי שראה ענין הפילטער יראה שאין משמש כלל עם הקרקע ועוד הא הנו"ב בתשו' זבדג"מ ס"ל דצריך שהקרקע יסייע להתשמיש, ועוד הא לפי גוסס א"י שברמב"ם ומובא בתוי"ט פ"ו דמקואות במתני' דאביק שבמרחץ עוד גרע טפי אם נעשה לשמש עם הקרקע ועי' ח"ס סי' קצ"ט באריכות מזה, ועיי"ש שמביא בשם התוספת חדשים דדוקא לענין קבלת טומאה מהני אם נעשה לשמש עם הקרקע, משא"כ לענין ביטול מתורת כלי לא מהני כלל, ואין זה תלוי בקבלת טומאה דהא אפי' כלי גללים דאמק"ט פוסלין במקוה ועיי"ש בח"ס דמיישב עוד דברי הרמב"ם בנוסח א"י עיי"ש, עיי"ש, ולפי דבריו ג"כ לא מהני לענין שאובים מה שנעשה לשמש עם הקרקע, ובפרט שלא הי' דברים מעולם שהפילטער אינו משמש כלל עם הקרקע, ואפילו אינו מחובר לקרקע ואפילו המים הולכים למקוה ע"י המשכה מ"מ שאובין שהמשיכה כולה פסולה, ומה שכ' כת"ה עוד חששות על המקוה הוא ללא צורך כי בחשש הג"ל לבד המקוה פסולה והר"ז דומה למי שאומר שהבשר אסור מחמת שהסכין הי' פגום ועוד שלא נמלח כהוגן, ע"כ לפע"ד המקוה היא פסולה והאגשה הטובלת בה היא בנדתה כבתחילה, והשי"ת יתן בלב הקהל לשמוע לקול מורים ולתקן המקוה שיהי' כשרה.

ובזה הנני כו"ח למען כבוד התה"ק בדשה"ט, ירידו

לוי יצחק גרינוואלד

(טהרת יום טוב חלק עשירי על סה"ק יסוד יוסף, גיו יארק תשכ"ב, ע' שמ"ו)

ועי' בדרכי תשובה יו"ד סי' ר"א (ע' כ"ג א') כתב מרן זי"ע בזה הלשון, ועובדא ידענא מעשה נורא לפני יותד משלשים שנה בימי עלומי העידו לפני היינו לפני אאמ"ו הגה"ק זלה"ה זי"ע ע"י הראש הקהל שהי' אז בימים (ההם ת"ח זיר"א) בקהלה גדולה וחשובה במקום ההיתר (הנ"ל) שהי' מכשול גדול שמצאו בהבאר הנמשך ממנו למקוה ואינו ענין להאריך בזה וכו' דק ללמד מוסר לחברינו ורבותינו הג' נ"י בקהלתם וגדולי המורים העיי' כמו שהזכרנו באבות חכמים הוהרו בדבריכם ובפרט במעשיכם לדורות ובפרט בענין מקוה שלא להכשיר ע"י תחבולות גדולות ונפלאות והמכונות שיעשו במקוה כי קרובים למכשול ר"ל ואם לא עכשיו יש לחוש עכ"פ בזמנים הבאים (ה' ישמרנו מכל שגיאה) ליהרר במקואות שהם מקור טהרתן של ישראל לעשותן בלי שום דוחק ופקוק ופולגותות ותחבולות וכמו שהזכירו על ככה רבותינו הראשונים והאחרונים. עכ"ל זי"ע.

לאסור פילטער במקוה דקרב הדבר שיגרסו מכשול דאורייתא דבשעת שהפילטער עושה מלאכתו המקוה פסולה משום זוחלין (שהוא פסול דאורייתא לכמה פוסקים) ויהא צריך לסמוך על האשה העומדת שם שתגור הפילטער בכל פעם בשעת טבילה, ומאחר שהיא טרודה במלאכות אחרות יש חשש גרול שיארע לפעמים שתשכח מלסגרו ובחשש פסול דאורייתא אין לסמוך על גשים כמו שהנהיג הח"ס בתשו' סי' רי"ז מה"ט שלא לעשות מקוה של מים שאובים ולהשיקה לבור של גשמים בשעת טבילה כי כבר אירע מכשול שהאשה שכחה מלהסיר המגופה שבין המקוה להבור של גשמים ע"כ מהאי טעמא הנהיג הח"ס שהמים שאובים יהיו נטהרין בדרך זריעה, קודם כניסתן למקוה שטובלין בו, כדי להציל ממכשול, ותו דכשעושיין פילטער הרי המים נעשו בפילטער שאובים והפילטער הוא כלי ונעשה כולו שאוב דפסול מדאורייתא ועל כיוצ"ב כי לי הגאון בעל לבושי מרדכי ז"ל דמקוה כזה צריך שהרב אב"ד דמתא הוא בעצמו יהא הבלן בעל המקוה כיון שבקל יוכל לפסול, ואם סומכין על מה שהמקוה הוא על גבי מקוה ומושק למקוה התחתונה הרי לדעת הדברי חיים חיבור כזה הוא בכלל קטפרס ואינו מועיל לכולו שאוב, דהוא פסול דאורייתא, ומה שרוצין לתקן שהמים ילכו מהפילטער בחזרה להמקוה דרך זריעה בבור של גשמים הנה גם זה תלי' בפלוגתת הפוסקים אם הבור בשעת זחילה יכול לטהר שאובים, והח"ס ביו"ד סי' ר"ט נראה דס"ל כהסוברים דמקוה של זוחלין לא מטהר שאובין, וכן לדעת כמה פוסקים אחרונים לא מהני השקה בשעת זחילה, ע"כ שומר נפשו ירחק ממקוה שיש בתוכה פילטער, ובשביל הנשים שמזולזלין באיסור כרת מחמת טענת נקיון אין כדאי להכניס עצמינו בחששות הנ"ל, ואין אנו אחראין להם, ורחוק הדבר דע"י מקוה של פילטער ישונו בתשובה מאחר שאין מתפחדין מעונש כרת רח"ל, והשי"ת יטהר לבות בני".

ובעה"ח ד' אלול תשל"ה לפ"ק

הק' יוסף גרינוואלד

לוי יצחק גרינוואלד

אב"ד צעהלים, רב דקהל ערוגת הבשם ברוקלין נ. י.

בעזה"י עש"ק בא תשי"ח לפ"ק ברוקלין נ. י.

שוכ"ט לכבוד הרב הגאון הצדיק מרבה טהרה בישראל כש"ת מו"ה חנניא יום טוב ליפא דייטש שליט"א אב"ד העלמעץ יצ"ו וכעת חובק"ק קליוולאנד יצ"ו.

אחדשה"ט, ומחמת קדושת שב"ק המשמש ובא מוכרח אני לקצר באמרים וכו' (עמוד שמ"ח) אמרתי ואחיש להשיבו בלי אריכות כדי להסיר מכשול כי

הברלו החיים!

כתבי הגאונים שליט"א

מכתב א

יצחק יעקב ווייס

רב ואב"ד לכל מקהלות האשכנזים

פניה"ק ירושלים תובב"א

מח"ס שו"ת מנחת יצחק

בס"ד יום ד' וישלח תשל"ט לפ"ק.

שוכט"ס אל כ"ק ידי"נ הגה"צ המפורסם ברוב צדקתו וחסידתו להפצת טו"ק ישראל וכו' כקש"ת מוהרד"ל דייטש שליט"א אבד"ק העלמען וכעת חובק"ק ברוקלין יצ"ו.

אחדשתה"ר כמשפט לאוהבי שמו.

את גי"ה בעניני פילטער למקואות של אנשים הגיעני בהיותי פה על זמן קצת אצל בני היקר שליט"א, ובתוכו רצוף מה שכתב ידידי הרה"ג מוהר"י אשכנזי נאמן ביתו של כ"ק מרן רבינו הגה"ק מסאטמאר שליט"א בשם רבינו שליט"א שאסור לעשות מקוה עם פילטער למקוה של נשים ולמנוע מלעשות מקוה עם פילטער לאנשים כי אם יראו מקואות עם פילטער יהי' מי שיבוא להתיר לעשות פילטער גם לטבילת נשים ואנו אין לנו לחפש חדשות עכד"ק, וככל הדברים הנ"ל אמר ג"כ כ"ק רבינו שליט"א לכהד"ג על שאלתו בע"פ, וא"כ מי יהין לעבור על דברי כ"ק מרן שליט"א, ולא באתי בזה אלא כיהודה ועוד לקרא כי כבר דברינו אמורים בחומר האיסור לעשות פילטער לטבילת נשים מכל הטעמים המבוארים שם, לחשוש לטבילה בזוחלין ח"ו, והנה כבר מבואר בדברינו בתשו' מנחת יצחק (ח"ג סי' ס"ד), בענין טבילת עזרא בבריכת הרחצה דנעשה כך שהמימות מתחלפות מעצמן באופן אוטומטי, שהבאתי שם מדברי המג"א (סי' קנ"ט ס"ק כ"ז) וזמחה"ש שם דמוכח מדבריהם דזוחלין פסול לטבילת עזרא, וכמו שהעיר בזה בתשו' מחזה אברהם (סס"י י"ג) בפלפולו בזה עם הגאון מוהר"מ אריק וכן ראיתי בתשו' זכרון יהודא מש"כ להגאון בעל ערוגת הבושם ז"ל, בנדון לטבול טב"ע במרחץ בארטפעלד שהמים מתחלפים אויטמאטיש והוי זוחלין עיי"ש, ואף אם הוא במקום שא"א לו בע"א יש מקום להקל עיי"ש, אבל לעשות כן מקוה לכתחילה לית מאן דפליג דאין לעשות כן אף רק לטב"ע, ואף מקוה משאובין לטב"ע אין לעשות לכתחילה מטעם המבואר בשלה"ק (יומא עמוד התשובה דרכ"ח ע"א ד"ה כל אדם), דבטבילה לתשובה צריך מקוה כשירה דוקא עיי"ש, וגם הבאתי שם דמוכח מדברי דש"י (ברכות דכ"ב), וכפי המבואר בהגהות מראה כהן מוכח כן גם מדבריו מה"ג, דראוי להחמיר בטב"ע שלא בשאובין עיי"ש, ובנוגע לפילטער אף אולי יש לחלק במציאות דרכי המילוי ועירווי בין הדרך בברכת הרחצה, מ"מ הדבר ניתן לשיעורין.

והנה כפי הנהוג המנהג פשוט לעשות מקוה כשירה

גם לאנשים, וכבר נאמרו משמי' דגברי רבירי צדיקי הדור שהקפידו הרבה בזה, וכבר הבאתי בתשו' בספרי שם (סי' ט"ו) דלהנהגים בטבילת עזרא הוי כנדר לדבר מצוה, וא"כ גם להנהגים לדקדק במקוה כשירה לטב"ע, הוי ג"כ הא דכשירה כנדר לדבר מצוה גם בזה, וכיותר דהרבה משתמשים לטבילת כלים במקואות הללו, וכ"ז מוסיף על החשש דאתי לקולא לעשות כן גם במקואות של נשים כמבואר בדב"ק של כ"ק רבינו שליט"א כנ"ל, בודאי יש למנוע מלעשות כן במקואות של אנשים כנ"ל, והנה בדבר מה שאיוה מהרבנים הוכירו מענין גזירה חדשה, וכבר כתבתי מזה בדברינו בנוגע לפילטער במקואות של נשים, ויש להביא עוד מהמבואר מספר האגודה שלהי גדה דהביא יש מפרשים דפירשו הא דדודי חסרת היינו להחם מים לרחוץ בהם אחר הטבילה מפני הקור, וכתב דלפי"ז יש להתיר גם את זה ולא כדברי האוסרים מפ"ק דשבת שאומר לא אלו מטהרים וכו', וטוב להחמיר כדי שלא יסמכו נשים על הרחיצה שאחר הטבילה ולא ירחצו יפה קודם עכ"ל, והביאו בתשו' חת"ס (חיו"ד סי' רי"ד ד"ה וז"ל), וכתב ע"ז החת"ס דמש"כ לחוש שמא יסמכו על הרחיצה ולא יחפפו היטב בראשונה הוא גזירה חדשה שלא מצינו בש"ס, וכיון שהאגודה חושש לחששה חדשה שלא תחפף יפה מכש"כ שיש לחוש לגזירה קדמונית דלא אלו מטהרים, דמה שלא חששו בש"ס רק לתרומה ולא לנדה, משום דיש היכרא דג' לוגין שאובין פוסלין לתרומה, ובה"ז דאין היכר יש לגזור גם בנדה עכ"ל, הרי דהאגודה חשש לגזירה חדשה, וגם החת"ס מודה לו רק שכתב דיותר יש לחוש גם לגזירה קדמונית כנ"ל.

והנה לכאורה היא דבר פלא לחשוש דיסמכו על הרחיצה שאחרי הטבילה, ולא יחפפו יפה, דוכי ברשיעי עסקינן, דגזירת הש"ס היא על טעות, אבל לא שיעברו במזיד, וצ"ל משום דראו פרצת הדור חששו להרבה ענינים בחפיפה שהנשים שדעתן קלות יסברו שהמה רק חומרות ויקילו בזה זולת מה שחוששים שבבואם לביתם ימצאו איזה דבר עליהם, ויכירו שלא חפפו היטב, והדבר גמסר לגדולי הדור לגזור גדר להציל ממכשול ח"ו. כ"ז כתבתי בחפזי באם הדרך לביתי בעיה"ק ת"ו בשבוע הבעל"ט בעזה"י.

והנני בזה דושת"ה ויזכה להמשיך עבודתו בקודש מתוך בריות גופא ונהורא מעליא עד ביאת ינון בבי"א ונזכה להתגלות אור הגנוז בביאת גוא"צ בבי"א.

יצחק יעקב ווייס
ראב"ד עה"ק ת"ו

(א) הנה מה שכ' רבינו הגדול מרא דארעא דישדאל בעל שו"ת מנחת יצחק שליט"א משלה"ק דבטבילה לתשובה צריך מקוה כשירה דוקא וכו' והנה כפי הנהוג המנהג פשוט לעשות מקוה כשירה גם לאנשים עכ"ל, וכ"כ הגה"ק מנאסויד זי"ע, ע"י בספר מקוה ישראל מהגה"צ מו"ה אשר שטיינמעטץ הי"ד אבד"ק בעדעגסאס אות כ' (הובא בספרי הקטן חלק ט"ו, על תקנת עזרא וטבילת בעל קרי

ע"כ בודאי נכון למנוע מזה ולא לשנות ממנה הקדום, וחדש אסור מן התורה, עכ"ל"ה.

(ד) והרב הגדול בתורה ויראה וחסידות בנש"ק מו"ה יודא הכהן ראזענבערג שיחי' מנהל מחנה רב טוב דסאטמאר, כתב בתשובתו חלק ז' (הסכמות ומכתבים כ"ג א') בזה"ל, וראינו שהמקוה של אנשים שנעשה בקהל יטב לב נעשה המקוה עפ"י הוראת כ"ק מרן אדמו"ר רשכבה"ג שליט"א בכל החומרות כמו במקוה של נשים עכ"ל"ה.

(ה) והגה"צ משמשאקאווא זצ"ל כתב שם (בחלק ז') — הסכמות ומכתבים תשובה ח' ע' כ"ב א' ב') בזה"ל, מכתבו הגיעני בנוגע לתשו' הרבנים הגאונים שליט"א שמתנגדים להעמדת פילמער גם במקוה של אנשים וכו' ואני מצידו נ"ל שהתעוררו במו"ט לעשות גם בזה המקוה עם כל ההידורים שיש במקוה כשרה, ואין בזה לומר שאין גזרין גזירה לגזירה וכו' אבל באמת נ"ל שאין צריכין לבוא לכל זה כי עינינו רואות שבעיריני המקואות שמייהדים לגכרים שאין טובלין בה נשים למהרה, אבל הוא מיוחדת למבילת כלים, ועושין ברכה בטבילתן ובעינין בזה שיהי' לה כל דיני מקוה ומים זוחלין פסולין והתורה אמרה אך במי נדה יתחטא מים שהנדה טובלת בהן, ואם כי אין נוגע זה לענין היוב כרת עכ"ז התורה אמרה שבעינין שיהי' מים שהנדה טובלת בה וממילא לא הוי גזירה לגזירה, והלא פסקינן דטבילת כלי הוא מן התורה, ובפרט שנוגע לענין ברכה שמברכין על טבילתן, א"כ ראוי לחוש שלא יארע שום מכשול עי"ז לכן מצאתי מסייע להרה"ג הנ"ל למנוע מלעשות פילמער במקואות אלו, עכ"ל"ה.

(ו) ובחלק ה' עמוד שס"ח ב' כתב הגה"צ הנ"ל זצ"ל בזה"ל, ועוד נ"ל לאסור מכח שאם מעמידים הפילמער אז המקוה הוא זוחל וכאמור ורק ע"י שהאדם מעכב ע"י כלי הזחילה או ע"י העלעקטער ובלעדו פעולתו הוי זוחל המקוה ורק ע"י סתימת הכלי מונע הזחילה יוכל להיות חשש שסותם ומונע הזחילה ע"י כלי המקבל טומאה וכו' ונמצא שיש חשש אפילו אח"כ שהמקוה אינו זוחלת ויש לחוש ביותר להרחיק עצמו מאד מעשיית הפילמער הוי מעוד טעמים אחרים שכבר כתבו בזה גדולי זמנינו שליט"א אשר הביא לאחרונה בספריו ולכן מן שמיא הוא דקזכו ל' להיות שומר משמרת הקדושה והטהרה ותחזקנה ידיו בזה, עכ"ל"ה.

(ז) ובאמת כל ענין לנקות המקוה ע"י פילמער הוא ממש מעשה שטן כי הלא נוכל לנקות ולהוציא המים מהמקוה בכל יום ויום ע"י פאמף והפאמפף מוציא המים והפאמפף השני מביא מים חדשים בכל יום ויום להמקוה אויטמאטיש וזה טוב יותר וג"כ מצד הבריאות מהוצאת ומהכנסת המקוה על ידי פילמער שיש בה סמים מחעמיקל. וראיתי מעשה ונזכרתי ההלכה, כשנקדאתי להכולל טאש שיחי' פק"ק וויליאמסבורג להראות להם דיני המקוה

גדפס בברוקלין תשכ"ז לפ"ק ע' ש' ש"א) שכתב שם בזה הלשון, טבילה הנהוגה לטבול קודם התפלה שהוא מטעם תשובה עפ"י המבואר באור זרוע סי' קי"ב בזה"ל אבל אם שב בתשובה הרי הוא צדיק גמור מיד אע"פ שעדיין לא עשה שום דין אלא שצריך טבילה ליטהר מעבירה שטימאתו שהעבירה מטמאה כדאמר בשוחר טוב במזמור בבא אליו נתן וכן הוא אומר הרב כבסני מעוני מכאן אתה למד שכל מי שעבר עבירה כאילו נטמא בטמא מת כו' וכן קבלתי ממורי הרב הרבינו שמהה זצ"ל שכל בעלי תשובה צריכין טבילה דתני' באבות דר' נתן פ"ג מעשה ברובה אחת שנשנית וכו' ולאחר שפדאו הטבילה שכל אותם הימים שהיתה שרוי' בין העכורים היתה אוכלת משלהם ועכשיו הטבילה כדי שתטהר אע"ג דגיעולי עכורים אינם מטמאים את הגוף אפילו הכי הטבילה כדי לטהרה מן העבירה עכ"ל ומשמע דלטבילה זו צריך מקוה כשרה כמו שנראה מלשון השל"ה מסכת יומא גבי ערב יהי"כ כתב בזה"ל אבל מי שסובר דטבילת עיי"כ משום תשובה אינו יוצא בט' קבין אך מעין ובור מקוה מים יהי' טהור עכ"ל מלשון זה נראה דצריך מקוה כשרה וכן מדכתב הרמ"א בסוף סי' רס"ח ביו"ד ברמ"א דישאל מומר צריך מדרבנן טבילה ונראה דמדרבנן הוא כמו גר ובביאורי הגר"א כתב המקור לזה מההוא דאבות דר' נתן שמביא האו"ז כנ"ל ובגר קיר"ל דצריך טבילה במקוה כשרה לטבילת נדה כמבואר בש"ך שם סק"ו וא"כ נראה דכל הטבילות שהם משום תשובה שהמקור הוא מההוא דאבות דר' נתן צריכים מקוה כשרה. (ב) וכן ראיתי אצל מוהז"ל הגה"ק מנאסויד שהקפיד מאד שיהי' מקוה כשרה גם לאנשים ולא רק לעצמו אלא אפי' לאחרים ע"כ.

ועי' בשו"ת ערוגת הבשם או"ח סי' י"ט בזה"ל ענין גדול הוא לטבול במקוה כשרה קודם התפלה, וכן בספרו הקדוש הכנה דרבה (אות י"א) בזה"ל, הוו זהירין בניי היקרים וצאצאי אשר חנני השי"ת לטבול במקוה כשרה לעת הצורך עכ"ל"ה.

(ג) והגה"צ אבד"ק סאמבאטהעלי זצ"ל כותב בחלק ז' בהסכמות ומכתבים (עמוד מו, ב) בזה"ל, אודות ענין מכונה הנקרא פילמער למקואות של אנשים אשר הרבנים הגאונים שליט"א אסרו בהחלט למקוה של נשים וכו', אבל בהיות שכ"ק מרן הגה"ק רשכבה"ג אדמו"ר מסאטמאר שליט"א אסרו אף למקוה של אנשים מי יבא אחר המלך הגדול מאן מלכי רבנן, ואחריו אסרו זאת עוד הרבה רבנים גדולים גאוני זמנינו שליט"א מכמה טעמים ע"כ גם אני מצטרף עמהם להורות שימנעו מלעשותו מחמת חששות גדולות שיש בזה, כי חוץ החשש של זוחלין שאסור אף למבילת אנשים לכמה פוסקים, יש עוד חשש של טבילת כלים שהזכירו כמה רבנים, ואני בעצמי ראיתי שדרך רוב האנשים להטביל כלים בכל המקואות, על טבילת כלים דאורייתא צריך מקוה כשרה גם לנשים כמבואר בפוסקים ביו"ד סי' ק"כ עיי"ש

וכו' הרי המקוה פסולה וכו' כי במקוה עם פילטער הרי ישארו בטומאתן והדבר טעות גדול להורות כן וה"ו ליתן אוון לשמוע להסכים למעות גדול הזאת ובפסקים כאלו מרבים טומאה ה"ו בישראל לעבור באיסור כרת תמידי ר"ל לא תהא כזאת בישראל לעשות מקוה ע"י פילטער, ומעכ"ת נ"י לא יניח א"ע להסכים לדעתן ויהי' זכות הרבים תלוי בו וה' יהי' בעזרו להצליח בזה כמו שעזר לו עד הנה להרבות טהרה בישראל, עכ"ל"ה.

וה' ירחם עלינו, ומים טהורים יזרוק עלינו, ועי"ו נוכח לגאולתינו, ולפדות נפשינו ולביאת משיחינו במהרה בימינו אמן. המחבר.

הבדלו התיים!

רבתינו הגאונים הצדיקים

בארץ ישראל ובגולה שליט"א

(כפי הסדר שהגיעו ליד)

אפרים אליעזר הכהן יאלעם

**באמ"ו הגה"ק מהר"ש זצ"ל
אבד"ק פילאדעלפיא רבתי**

בס"ד, יום א' לס' והגה ה' נצב עליו, ג' מרחשון תשמ"ב.

שלמא רבא לגברא רבא, יקירא וקדישא, הרב הגאון הצדיק המפורסם, מוה"ד חז"ל דייטש שליט"א, האדמו"ר ואב"ד דהעלמעץ וכעת אור תורתו וטהרתו זורח בק"ק וויליאמסבורג בברוקלין יצ"ו

זה עתה קבלתי הגליון הראשון של אחד מספריו המצויינים בהלכה וביראת ה' טהורה, הנדפס בעיה"ק ירושלים תובב"א. תקנתי במכתב תשובתי מה שהי' צורך לתקן ורצוף כאן. באמת, אין כ"ק צריך לשום הסכמה כי הוא כבוד מוסכם לאחד מיתירי סגולה שברוד ויחיד בדודנו במעשיו הכבירים לתיקון מקוואות במדינה זו ובשאר הארצות ואין דומה לו. יהי' עמו ויחזק כחו ובריאותו לישא במשא הכבד המוטל עליו מכל צד ובכל עת. נא, בל ישים לב להמזלזלים בכבוד קדשו, כי הוא שלוחא ורחמנא ושלוחא דידן לאויש"ט.

אפרים אליעזר באמ"ו גאון ההוראה

מרן שלום הכהן זצ"ל, יאלעם

אב"ד דפה"ק פילאדעלפיא רבתי, תע"א

שרוצין לבנות, אמרתי בזה התנאי שלא יהי' פילטער שם אפילו המקוה רק לאנשים ויטבלו שם כלים ג"כ והסכימו. ואח"כ שמעתי שיש שם פילטער, ודברתי עם כ"ק האדמו"ר הגה"ק מטאש שליט"א והראיתי לו דברים הנ"ל ותיכף ומיד צוה להסיר הפילטער ונתנו שם שני פאמפס הנ"ל, וכעת יש שם מקוה כשירה ונקי' בכל יום.

(ח) ובעזה"ר מחמת שעושיין מקוואות לאנשים עם פילטער עושיין מקוואות עם פילטער גם לנשים ר"ל, ועי' בספרי הקמן חלק עשרים (ע' תכו) בתשובת כ"ק ש"ב הגאון המובהק צדיק ונקי אור הברקי כקש"ת מו"ה צבי הירש מייזליש אב"ד שיקאגו זצ"ל, שכ' בזה"ל וא"כ מכל שכן בדבר שההיתר תלוי בתנאים שונים ובלתי קיום התנאים יהי' איסור ותקלה לדורות שבודאי אין לחדש ולפרסם כזאת שלא יתקלקל ברכות הימים, ובפרט בדור פרוץ הזה, וכ"ה מפורש בשדי חמד חו"מ סי' י' אות ג' ד"ה ולפי המובן שכתב בזה"ל, ונראה דלקבוע הלכה לדורות לעשות באופן שיש חשש איסור אלא שנבא לעשות תיקונים להסיר החשש אין לעשות כן כי אחרי שיתפשט ההיתר על ידי תיקונים ההיתר יתפשט לגמרי ומעט מעט לא יזכירו ולא יפקדו אף גם אחד מהתיקונים הצריכים כלל וכו' כי נשתקעו אופני וסדר ההיתר ורק ההיתר נשאר במקומו ובדור האחרון ראינו פרצות ותקלות הנמשכות מכיוצא לזו וכו'.

וזה הי' שימת כ"ק זקיני הגה"ק רשכבה"ג מצאנו זי"ע בשו"ת דברי חיים ח"ב סי' א' שכתב לענין המאשין לעשות ציצית וז"ל אמרתי לא עת לחשות וכו' ודברים כאלו משתנים לפי העת וכמה פעמים מצינו בש"ס והאידנא וכו' ובזה יהי' כ"ה פסולים וכו' ומי יאמר להם דבר כמו שאמרו בחגיגה (כ"ב) וכו' לכן חס לנו מלהתיר זאת ולא יהי' לכל בית ישראל ונא מאד שיוהר בנפשו מלהתיר וכו' ובפרט כי ידוע אופני המאשין שנשתנים כמעט בכל יום ומי יודע למחר מה יזי' בזה וכו' וכל השואל ממני בזה אודיע שלדעתי המה פסולים, עכ"ל"ק.

(ט) היוצא לנו מכל זה שגם אנשים צריכים מקוה כשירה והנה מקוה שיש בה פילטער לנקות המקוה אפילו שסוגרין כפתור הפילטער היא פסולה מחששות גדולות המניעים לאיסורי תורה כן פסקו כמעט כל גדולי הדור זי"ע ושליט"א, הובאו דבריהם הקדושים בספרי הקמן חלק ה' על משניות מקוואות (ע' שם"ג-שצ"ב) וגם לאנשים עיין בספרי הקמן חלק ז' בהסכמות ומכתבים שאין להקל במקוואות המיוחדות לאנשים, כי גם אנשים מחוייבים לטהר עצמם במקוה כשירה ומקוה עם פילטער כבר נאסר מגדולי ההוראה דומנינו ואין זה מקוה טהרה וכשירה.

והנה"ק משארמאש זצ"ל כותב בתשובתו הק' (בחלק ה' ע' שפז), א"כ איך נעשה מקוה עם פילטער

האיסור וחששו לטבילה בזחלין ח"ו וכמה רבנים שהעידו שבאמת קרו מקרים כאלו ר"ל, ואפילו להכניסו במקוה גברים יצאו גדולי הדור באיפור מוחלט שאין לחדש חדשות במקואות ויש לגדור גדר ולעשות סיוגים לתורה ועוד שאפילו לטבילת עזרא היא פסולה.

ע"כ גיסי יקירי הנני מאחל לך שיהי' דבריך נשמעים לעבודת השי"ת, ויתן לך הקב"ה אריכות ימים ושנים ועוד תנוב בשיבה ושיהי' טוב לך כל הימים בחסדי ה' המרובים יפוצו מעיינותיך חוצה ויתקבלו באהבה וברצון כי כל כוונתך היא אך ורק לשם שמים באמת.

גיסק המצפה לישועת ה' ורחמי שמים, מברככם בדו"ש חמה ובכט"ע

דוד בן ציון קליין

דו"ש חמה לכל המשפחה מאחותך הצ' הרבנית תחי' ומכל המשפחה.

אמר המחבר, עי' בספרי הקמון חלק ה' על משניות מקואות (פרק ב') עמוד שפ"ח ועמוד שפ"ד שפ"ה, תשובות הגדולים (וצ"ל ושל"ט"א) דאפילו אם בשעת הטבילה יסגרו את הפילטער וישבו חמים והטבילה תהא באשבורן, ג"כ יש בזה חששות גדולות ואין זה מקוה כשירה לטבילת מהרה אפילו לאנשים.

ועי' בספרי הקמון חלק מ"ז על משניות מקואות פרק ה' בריש הספר עמוד יא"טו, כפ.

מרדכי גיפטר

ראש ישיבת פלו

בע"ה אור ליום ו' עש"ק אחרי-קדושים, תשמ"ז.

מע"כ הרב הגאון מוה"ר ח"י"ט ליפא דייטש אדמו"ר דהעלמעץ, שליט"א.

שלום וברכה נצח!

אחדשה"ט בכבוד ויקר, קבלתי ספרו למקואות לפני הפסח ולא הי' בידי להשיב עד עתה.

יהא ה' עמו להפיץ מעינותיו חוצה בלא הפסק, ויהא ה' בעזרו לקיים בנפשנו דברי הרמב"ן ז"ל בבי' מצות קדושים תהיו, בדורנו דור השוך.

מנאי, דושה"ט מו"מ כרום ערכו

מרדכי גיפטר

רפאל זילבער

אבד"ק פריימאן

בעה"מ ספרי מרפא לנפש

ברוקלין ג. י. יצ"ו

ב"ה שוי"ר לכ' יד"ב הרב הגה"צ המפורסם מו"ה ח"י"ל דייטש שליט"א אבדק"ק העלמעץ מח"ס טהיו"ט.

קבלתי בתודה ספרו הנחמד טהרת יו"ט על משניות ח"ג, והוא נחמד ונעים ככל יתר ספריו הנעימים, ומחירו רצוף.

ובענין טבילה במקוה שיש בה פילטער לפענ"ד אפילו בדיעבד לא מהני דכיון דנתברר עפ"י רוב חכמי דורנו הי"ו מפי ספרים וסופרים שיש בזה חשש איסור דאורייתא ממילא גם בדיעבד לא מהני כדרווחא שמעתתא לענין דאורייתא.

והשי"ת יחוקהו ויאמצהו להרבות קדושה וטהרה בישראל ואת חג המצות יחוג בדיעות והכשר, כאו"ב ונפש ידיו"ש באהבה רבה

רפאל זילבער

הרב דוד בן ציון קליין

אב"ד יסודות, א"י

בעושה"ת, יום ג' לס' או"ק תשמ"ז.

בימי הספירה, ישבע נחת ושיבה, ויגוב בטובה, גיסי יקירי הגאון הצדיק המאיר בתורתו ויראתו, המוה"ג המפורסם כקש"ת רבי חנני' יו"ט ליפא שליט"א אב"ד בק"ק העלמעץ בעהמ"ת ספרי טהרת יו"ט הרבה חלקים, כעת בברוקלין יצ"ו אחדשה"ט באהב"ר, מכתבך הנעים לנכון הגיעני

גם חלק מספרך היקר טהרת יו"ט על משניות מחלק ט"ז העומד לצאת לאורה בקרוב אי"ה שבו הדפסת גם הקונטרס שער המים להרשב"א בקבלת רשות מהרב ריסנר שליט"א, ושמתתי מאד שאני הייתי השליח מצוה שלך, וכמו מכל החלקים הקודמים יהנו ממנו בעושה"ת עולם התורה ויתרחב גבול הקדושה וטהרה ויהנו בזכותך הגדול שהניחו לך מן השמים.

ובענין הכלי "פילטער" במקוה גברים שהתחלת לעורר שוב מפני שהנך חושש שח"ו עי"ז יתהו מכשולים ובמשך הזמן יכניסו אותו גם למקוה נשים ושם הרי כבר הסכימו גדולי התורה כבר לפני שנים ויצאו בחומר

נתן געשטעטנער

אבד"ק קרית אגודת ישראל
ור"מ מתיבתא "פנים מאירות"
בני-ברק

בס"ד, קרית אגו"י בני ברק ב' תמוז תשמ"ז לפ"ק.

רב שלומים וכוט"ס למעכהד"ג ידידי הגאון
הצדיק המפורסם חובר חיבורים מחוכמים
כקש"ת מוה"ר חיי"ל שליט"א אדמו"ר מהעלמעץ

בדרך לקחתי על נשואי בני יחי', והמברך יתברך
במיטב הברכות, ויאשר כחו וחילו.

ראיתי מה שכתב כהד"ג שליט"א כי לא קיבל מענה
אודות העתקת דברי תורה בספריו היקרים מספרי נתן
פריו עמ"ס מקואות, והוא פלא בעיני כי כמדומני בדור
שכתבתי מכבר לכהד"ג שיוכל להעתיק ככל הצורך...
ולכן יעתיק כהד"ג כל מה שנראה בעיניו, וחלילה למנוע
בר. השי"ת יחזקהו ויאמצהו לטוב לו כל הימים בבריות
גופא ונהורא מעליא, ירדושתה"ק באה"ד

נתן געשטעטנער

הרב מאיר אייזיקזאהן

בהרה"ג מו"ה שלמה זצ"ל הגאבדק"ק ראמאן
וחתן הרה"צ מו"ה איתמר רוזנבוים זצ"ל

קרעטשיניווער — נאדבורנה רבי
בע"מ שו"ת מבשר טוב ח"א וח"ב
כעת הרב דביהכ"נ בית שלמה
בסטעטען איילנד נ"י יע"א

בס"ד, יום ה' כ"ה חודש אדר שנת תשמ"ז לפ"ק.
ברכת חג הפסח כשר ושמח יחיל יחד עם בריות
גופא ונהורא מעליא, עלי ראש כבוד ידי"נ וש"ב
כקש"ת ה"ה הרהגוה"צ המרביץ תורה וטהרה
בישראל מוה"ר חיי"ל דייטש שליט"א, האדמו"ר
מהעלמעץ ברוקלין ג. י.

אחדשו"ט, לנכון קבלתי העלים של ספרו החדש
והוא החלק ששה עשר מספריו משניות טהיו"ט, ודפדפתי
בספרו הקדוש מראשיתו מתשובות הגאונים שליט"א
שבדורנו, שכולם מסכימים ב"ה עם כת"ה שליט"א בעניני
הלכות מקואות, וראינו שעוד בנעוריו הרימו אותו על

גם, בבטחונם וצפיתם שהעמיד לפניו שיעשה לאילן גדול
בע"ה, כאחד מן הגדולים להרביץ תורה וטהרה בישראל,
ואנו רואים כעת שנתקיימו דבריהם ב"ה לשמחת הגדולים
שבימינו ולכל עם החרדים לדבר ד', ועוד מביא אח"כ
מתשו' הגאונים בדור הקדמון ועוד מלפניו, בענינים
שדנו בהל' מקואות וששייכים לפרק חמישי ממס' מקואות.

ובקבלת ספרו זה — כמו בשאר חלקים הקודמים —
אור חדש מופיע בכל פעם בבית מדרשינו בהערצה
גדולה על מה שעשה ועלה בידו להשקיע את עצמו בכל
לבבו ובכל גפשו ואפילו בכל מאודו בהענין אשר בחר
לו ללחום מלחמת מצוה זו, אשר בודאי שמן השמים קא
זכו לי, כי הוא אחד מן עמודי עמנו האומלל, ואולי
העמוד היחידי שכל בית ישראל נשען עליו לפרות
ולרבות בקדושה וטהרה להיותם עם וגוי קדוש, ומלבר
מה שאנו רואים בספרו מה שגאוני ישראל מדור הקדמון
זי"ע מהללים ומשבחים אותו, אבל אנו רואים מה שחלק
גדול מגאוני דורנו מתחממים לאורו, אור תורה, כי
במקצוע זה הכל מודים שאיתמחא גברא, ויכולים לסמוך
על דבריו והוראותיו, וע"כ סמכו אותו בענין זה בפרט
ביתר שאת, וגם לענין בנין המקואות בעיירות שונות
סמכו על בינתו ועל דעתו דעת תורה ב"ה.

והקדמתי כ"ז בכדי שנבין מדוע לענין איסור הפילטער
(מסנן), הסכימו כל הגאונים שבזמננו לדעת כת"ה שליט"א
לאסור אותו מכל וכל בין לגשים ובין לאנשים ולהיות נזהר
מזה, מכמה וכמה טעמים שביארו שם והמכשולות שיוכל
זה לגרום, וכמה רבנים צייתו כבר לפסקי הגאונים הללו
שליט"א והוציאו זה כבר מן הקודש.

ואין כוונתי כאן לחדש עוה"פ האיסור של הפילטער
שעומד כבר במקומו ומוסכם מכל הגאונים שליט"א,
אלא מה שאני רוצה להבליט כאן הוא שאחד שקבלתי
העלים מחלק ששה עשר מספרו על המשניות, נודעתי
שאיסור הפילטער הוא ענין שכבר עמדו על מדוכה זו
עוד משנת תשי"ח (ואולי עוד מקודם) כי בו מביא כת"ה
שליט"א העתקה ממכתבו של הגאון האב"ד דצעהלים רב
דקהל ערוגת הבושם זצ"ל שמביא כבר לאסור הפילטער
ודוחה שם סברת רב אחד שרצה דוקא למצוא צד היתר
בו, ומסיים הגאון הנ"ל וכתב: ע"כ לפענ"ד שהמקוה
עם הפילטער היא פפולה והאשה הטובלת בה היא
בגדרתה כבתחלה עכ"ל והוסיף שם וכתב שהשי"ת יתן
בלב הקהל לשמוע לקול מורים ולתקן המקוה שיהי'
כשרה ע"כ וכת"ה הוסיף עוד לצרף שם מה שמוכח
בדרכי תשובה סימן ר"א (ע' כ"ג א') שאם הוזהרנו
באבות חכמים הוזהרו בדברינום ובפרט במעשינום
לדורות ובפרט בענין מקוה שלא להכשיר ע"י
תחבולות גדולות ונפלאות והמכונות שיעשו במקוה,
כי קדושים למכשול ואם לא עכשו יש לחוש עכ"פ
בזמנים הבאים עכ"ל.

עכ"פ אנו רואים ממכתבו של הרב הגאון מצעהלים זצ"ל שעוד מזמנו ועד עתה פלפלו בענין הפילטער וכולם החליטו לאסור מטעם שלא יהי' בכי' לדורות, ואם יהי' מי שיאמר הלא ישגם שמחמירים על עצמם ומקילים על אחרים (כמו בית אבא של רבן גמליאל) אבל זה אינו שייך באן כי שם אינו מיירי מאיסור דאורייתא (בביצה כ"א ע"ב) אבל כאן יש חשש איסור דאורייתא, ולא שייך לומר אלו יתעסקו עם הפילטער באופן זה או באופן אחר, וישגחו שלא יכשלו בו ולא יבוא לידי זחילה או כדומה שאר החששות שביארו לנו הגאונים שליט"א.

ואנכי בעניית דעתי ג"כ ערכתי איזה תשובות בענין זה שנדפסו בספריו, וכעת נכנסו ג"כ בספרי שו"ת מבשר טוב ח"ב, ולפי דעתם זה של הגאונים הם המקילים על הרבנים ועל הק"ק אם לא ישתמשו עם הפילטער זו כי הם יפטרם אותם באופן זה מלהפחיד ולעיין בכל פעם ופעם, אם אינו גורם איזה מכשול והמקוה פסולה ומי יכול לעיין אחריו ולמה לנו הצרה הזאת, בזמן שאם היינו משתמש עם הפילטער, כי אז היינו מחמירים ומטיל עול בכדי על צוארי הרבנים, לאיים עליהם שיעיינו בכל פעם אם אינו גורם מכשול וכלשון חז"ל (ביצה ט"ז ע"ב) אלא אי אמרת לחומרא מאי קלקולא איכא, כיון דמקלקלי בה רבים (רש"י ששוכחים).

ולמסקנא אומר לכת"ה שליט"א שאינו צריך להסכמתי, כי הגאונים שבזמננו מעריכים את עבודתו הענקית שהעמיס על שכמו, הן בעיון והן במעשה בשדה טהרת בנות ובני ישראל, וגדול המדרש שמביא לידי מעשה, והכל מודים שתורת המקואות להלכותיו ובנין המקואות בכמה וכמה מקומות, הוא כבר ענין אשר כת"ה שליט"א הוגה בהן יומם ולילה, וכמעט שהוא יחיד במינו, ואם שהוא באחד, אבל גדולי זמננו עומדים בצדו, וא"כ מי ישיבנו אם הרבים נהנים מעבודתו הפורי' וד' עמו שהלכה כמותו בעניני מקואות.

ובכן אביא מה ששמעתי בנעורי כמדומה לי בשם האדמו"ר מבוהוש (רומניא) ואם אין זכרוני מטעה אותי הי' אז האדמו"ר שם הרהצה"ק מוהר"ר ישראל זצ"ל פריעדמאן שפי' הפסוק כי אם בתורת ד' חפצו, כלומר בתורת ד' בכלל זה תלוי בחפצו, אם חפץ או אינו חפץ היות ת"ח גדול, אבל בתורתו כלומר התורה ששייך לו שעובד במלאכת הקודש כמו בהל' דינים, שחיטה, טריפות הריאה, מקואות, מילה וכדומה שזה היא המקצוע שלו, שזה היא תורתו שבני ישראל סומכים עליו, בזה הוא מחויב שיהגה בהם יומם ולילה עכד"ה"ק.

אמנם על כת"ה שליט"א ראיתי בהחלק הזה ששלח לי והוא חלק ששה עשר שעוד בימי בחרותו וצעיריו, גדולים וגאונים סמכו ידיהם עליו כמופלג בתורה בכלל להורות הוראה בישראל, אבל זה הוא ג"כ מה שמצינו

ומדוע הבאתי כל הדברים האלה בכאן במכתבי זה לכת"ה שלכאורה הם אך למותר ואין כאן מקומם, אבל כפי הנראה שהלכות מקואות, בנין מקואות, ענין איסור הפילטער שהחליטו גאוני זמננו והסכימו לאסור, הן הן תורתו שבהן יהגה יומם ולילה לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא.

וחפץ ד' בידו יצליח להרבות תורה וטהרה בישראל, והשי"ת יצליחו בזכות מצוה זו ויברכהו בבריות גופא ונהודא מעליא, ובברכת חג כשר ושמה, כן יזכנו השי"ת למועדים ולרגלים אחרים הבאים לקראתינו לשלום עבגצב"ב אכ"ר.

ידידו וש"ב הדוש"ט והכותב לכבוד התורה לומדי' ועושי'

מאיר אייזיקזאהן

שלום קרוין

אב"ד דק"ק אודווארי

כעת הרב בביהמ"ד בית ישעי'

מח"ס שו"ת דברי שלום ד"ח ושאר ספרים

בס"ד יום ד' לסדר בזאת יבא אהרן אל הקודש תשמ"ז לפ"ק.

בימי המנין, יצליח בכל ענין, ויזכה לראות במהרה הבנין, ה"ה כבוד הרב הגה"צ המפורסם בעולם, במעשיו הכבירים, ועוסק בטהרת הקודש להרבות טהרה בישראל אין גומרין עליו ההלל ותהלה וכו' כקש"ת מו"ה חזו"ט ליפא דייטש שליט"א אבדק"ק העלמעץ ומצ"פ בכל קצוי אמעריקא.

אחדשתה"ט מאהבה רבה ובכבוד רב, קבלתי ספרו הבהיר טהרת יו"ט על משניות חלק הט"ו וחלק הט"ז.

דעתי נוחה לעשות מקוה משאובין אפילו לטבילת אנשים וז"ל שם והנה לענין זה ודאי כשרה היא לטבילת אנשים כדאי במקוואות פ"ח הובא בב"י או"ח סי' פ"ח ע"ש, אך אמדתי שאין דעתי נוחה מזה לעשות מקוה כזאת דק לטבילת אנשים, דלא ליתי לידי תקלה" פן יהי נשכח הדבר בדבות הזמן ויבאו לטבול בה גם נשים, ומצינו גזירות כה"ג במס' שבת דף י"ד ובגדה דף ס"ו ואע"ג שכתב הריב"ש שאין לנו לגזור מעצמנו יותר ממה שגזרו חכמים, מ"מ ג"ל דכה"ג הוי גזירה קרובה שיראו נשים שאנשים טובלים בה לא יעלו על [דעתן] והיא כשידה רק לאנשים ולא לנשים בפרט בדבות הימים שכבר הכל נשכח ובכפד שאינם בני תורה, אך באמת מצד הדין ודאי נראה דשרי ולא מצינו שגזרו בזה אך למיחוש מבעי עכ"ל בקיצור. ולא יפה עשו שבהמפתחות לספר הנ"ל השמיטו זאת דלמיחש מיהא בעי, ועיין עוד בשו"ת פרי השדה חלק ד' בנחלי מים סימן קי"ט להגאון מבאגיהאד ז"ל דכתב ג"כ כעין הנ"ל דבמקום שיש חשש לפי דאות עיני בי"ד דע"י טבילת אנשים יבא מכשול לטבילת נשים דהיינו שנשים יטבלו ג"כ במקוה של שאובין אין לעשות מקוה של שאובים אפילו לטבילת אנשים עיי"ש — וא"כ הכא נמי גזירה קרובה דיש לחוש דע"י שיעשו כעת פילטער לצורך טבילת אנשים יבאו במשך הזמן לעשות פילטער גם לטבילת נשים ולא יעלו על לבם לחלק בין טבילת אנשים לטבילת נשים דעל שגיהם יש עליהם שם מקוה בפרט כעת דכמה חסידים ואנשי מעשה מדקדקים שהמקוה לצורך טבילת אנשים תהי' כשרה גם לטבילת נשים א"כ החשש הנ"ל הוא יותר גדול דיאמרו כבוד התירו הפדושים המדקדקים את הפילטער לצורך מקוה ונמצא דתבא עי"ז מכשול גדול לטבילת נשים על כן דעת מרן הקדוש והטהור ז"ל שלא לעשות פילטער אף לטבילת אנשים דאף דלא נמצא גזירה זו בש"ס מ"מ למיחוש מיהא בעי כמ"ש בשו"ת שם אדיה הנ"ל וכע"ז בשו"ת פרי השדה כנוכר לעיל.

(ב) והנה דאיתי בדפי הספר דף ר"ב מובא בשם שו"ת עמק שאלה באיש אחד שטבל במקוה טרם שהיו בה מ' סאה אי נפסל המקוה בזה בשביל דהמים נטמאו מקודם והעלה כיון דנתמלאה אח"כ המקוה נתבטל המים הטמאים — וכן העתיק בספר דרכי תשובה בסימן ר"א ס"ק קצ"ג ד' העמק שאלה הנ"ל והעתיק בשמו דהמקוה כשרה — באמת צריך להוסיף ע"ז שלא לבוא לידי טעות דהמקוה כשידה דבפי' כ' שם העמק שאלה דיש חשש שמא נפלו מידינו ורגליו ביציאתו מן המים שיעור ג' לוגין וכל הפילפול בתשובה הנ"ל אי צריך לחוש לדעת הדמב"ם דמים מקבל תומאה בקרקעות ופסול אח"כ להקחות עליהם מים כשרים וע"ז כתב דהדמב"ם הוא יחיד בדבר זה ובפי' סיים שם וז"ל עכ"פ כיון שכל זה הוא דק איסור דרבנן משום זה לחוד אין לפסול המקוה מלהקות עליה אם לא משום חשש ג"ל עכ"ל הרי משמעות דבריו בפי' דנפסל המקוה משום חשש שלשה לוגין. ועיין עוד בשו"ת פרי השדה חלק ד' בנחלי מים

עיי"ש, אבל לפי מה שהבאתי בשם ספר לחם ושמלה נראה דיש להתיר בכל האופן ההשקה בשבת ולית מאן דחש כמו שמסיים הלר"ש הנ"ל, ודי בזה להדאות לו האהבה והכבוד ועוד חזון למועד.

והנני מברכו בכל מיני ברכות והצלחות כאוונג"ט ונפש ירדו וירי"ג הדושה"ט לנצח ומצפה לישועה שלימה בב"א

שלום קרויז
אברק"ק אודווארי

נא לא ישכח מה שבקשתי אודות לנסות את נכדי היקר המצויין החתן נ"י מיו"ד ח"א ור"ל.

שלום אליקים געציל בערקאוויטש

דומ"ץ דקהל יטב לב
בקרית יואל, מאנרוי יצ"ו

בס"ד.

שלמא דבא לגברא רבא לכבוד ש"ב הרב הגה"צ חו"פ גהורא נפישא פאר מקדושים המפורסם במעשיו הכבירים למען הפצת טהרה בישראל נודע לשבח ולתהלה בתוך עם סגולה בספריו הנחמדים ספדי טהרת יו"ט ה"ה מו"ה חנניא יו"ט ליפא דייטש האדמו"ר מהעלמען חונה כעת בעיר ברוקלין יע"א.

לנכון קבלתי ספרו הנחמד טהרת יו"ט חלק ט"ז ונתמלא הבית אודה זו תורה מהחדושים והשו"ת השייכים למשניות מס' מקואות, השי"ת יעזור שכ"מ הרמה יגמור בבדיאות השלימות ובשמחה את יתד החלקי טהרת יו"ט ויזכה לנוב בשיבה דישון ודענגים ולהמשיך עבודתו בקודש להרבות קדושה וטהרה בישראל עדי נוכח לקבל במהרה פני משיח צדקינו בב"א.

(א) וכה ראיתי בתחלת הספר הנחמד הנ"ל מכתבי הרבנים הגאונים הצדיקים גדולי דודינו זי"ע ויבדלו לחיים טובים גאוני דודינו שליט"א שכתבו בכל החומר לאסור לעשות מקוה עם פילטער דקדוב הדבר שיהא נגדם עי"ז מכשול דאודייתא והגאב"ד דידושלים שליט"א מביא דעת דבינו הקדוש והטהור מרן בעל דברי יואל זי"ע דיש למנוע לעשות פילטער אף למקוה לטבילת אנשים דע"ז יבאו להתיר לעשות פילטער גם לטבילת נשים והגאב"ד דירושלים מוסיף עוד טעם אחר מדידיה דאין לעשות פילטער אף למקוה לצורך טבילת אנשים עיי"ש. — והנה מה שחשש מרן ז"ל שיהא נגדם עי"ז מכשול לטבילת נשים אף דלכאורה לא מצינו גזירה זו בש"ס, דאה זה מצאתי בשו"ת שם אדיה חיו"ד סימן ל"ח להגאון הגדול ר' אדיה ליבוש אב"ד זסלב ז"ל שכתב דאף דמקוה של שאובין כשר לטבילת עזרא מ"מ אין

ע"י עכו"ם כיון דעכו"ם אין מקבל טומאה מה"ת והגאון בעל אמרי יושר הניח בצ"ע כיון דמקבל טומאה עכ"פ מדרבנן וסיים כיון דהש"ך מיקל להזחיל ע"י דבר המקבל טומאה מד"ס יש להקל בזה ביותר ומ"מ לכתחלה יש להחמיר לעשות במקוה עצהיו"ט ע"כ. ויש להעיר דלכאורה לפי"ז בנכרי קטן פחות מבן ט' דאינו מקבל טומאה אפילו מדרבנן כמ"ש הרמב"ם פ"ב ממשכב ומושב הלכה ו' יהא מותר להמשיך מים למקוה אפילו לכתחלה לדעת האמרי יושר דנראה דלא כתב שם להחמיר לכתחלה רק משום דמקבל טומאה מד"ס. אמנם יע"ן בשו"ת הגאון ד' שלמה איגר ז"ל יו"ד סימן כ"ה דנשאל ג"כ בזה דלא מצינו מי מגדולים עצה הנ"ל להמשיך מים למקוה ע"י עכו"ם וכתב דאין כאן תימא דהא אמדינן בפרק תולין שבת קל"ט וליתן ליה לגדול עכו"ם אתי לאחלופי בישראל ואף ע"י עכו"ם קטן פחות מבן ט' דקטן בגדול לא מיחליף מ"מ אי אפשר להמשיך מים למקוה על ידו דמיחליף בקטן ישראל ע"י"ש.

ואי"ה עוד חזון למועד להשתעשע עם כ"מ בדברי תורה וכעת אסתגר בזה והנני בזה ידידו דורש שלומו באה"ר מכבדו ומוקירו כערכו הרם ובאע"ח ד' לסדר בהעלותך תשמ"ז לפ"ק פה קרית יואל

הק' געציל בערקאוויטש

המקוה במדינת קאסמא ריקא

יצחק יעקב ווייס

רב ואב"ד לכל מקהלות האשכנזים
פעיה"ק ירושלם תובב"א
מח"ס שו"ת מנחת יצחק
ירושלים, רחוב ישעיהו 20

בס"ד (סאוטפארט ענגלאנד) יום ה' ואתחנן תשמ"ז לפ"ק.
שוכט"ס אל כ"ק ידי"ג הגאון הצדיק בעמ"ת
חיבורים מחוכמים בהלכה למעשה ומוסר השכל
המפורסמים בקצוי ארץ קש"ת מוה"ר חנני' יום
טוב ליפא דייטש שליט"א אדמו"ר מהעלמעץ
כעת בברוקלין יצ"ו בב"א.

אחדשתה"ר כמשפט לאוהבי שמו הגדול המפורסם.
ראשית כל הנני בזה לברך את כהדג"ק שליט"א בברכת
מזל טוב חמה ונלבבה לארוסת נכדתו תחי' בת חתנו

סימן ק"ב שכתב ג"כ דבמקוה שלא נקו שם ארבעים טאה וטבל בו אדם אחד דאינו נפסל המקוה בשביל זה והביא ראיה לזה מי"ד סימן ר"א סעיף ג"ה ע"י"ש אבל כתב שם דמ"מ אם שואב בידי ג"ל לחפפת הראש או הגוף דנפסל המקוה בזה ואפילו בספק אם נטל בידי באופן הנ"ל ג"כ נפסל המקוה ולא אמרינן בזה ספק דרבנן להקל והמקוה אינו כשרה רק אם יודע בבירור שלא נטל בידי שלשה לוגין ע"י"ש.

ג) ומדי עיוני עוד בהספר הנחמד הנ"ל ראיתי בדפי הספר דף קי"ד ד' רבינו הרוקח דאפילו בכלי גדול פסול לטבול בתוכו אם לא ניקב כמוציא רימון והביא ראיה ע"ז מים שעשה שלמה דאיתא בירושלמי דהצריכו לנקבו כמוציא רימון ע"כ דבריו. ג"ב ע"ן בבית מאיר יו"ד סימן ר"א קונטרס ג' שהקשה ע"ז דהוא תמוה דהלא ים שעשה שלמה היה כלי מתכת דלא איתקש לשק ומקבל טומאה אפילו גדול מאוד אפילו באה במדה וכן הקשה בנחל אשכול אות ל"ב בשם ספר יד דוד מציין שם בטהרת יו"ט אות י"א. ועיין בזה בשו"ת חקל יצחק להגה"ק מספינקא ז"ל סימן ג"ה דכ' דיש ליישב בדוחק ד' רבינו הרוקח דכוונתו דים שעשה שלמה לא היה מקבל טומאה דהוי תשמישו עם הקרקע ע"י"ש וכבר קדמו בספר גידולי טהרה בשו"ת סימן היו ליישב כן דעת רבינו הרוקח. ועיין עוד בשו"ת חקל יצחק הנ"ל דכתב דהרמב"ם ז"ל וכל הפוסקים חלקו בזה על הרוקח ופשיטא להו דכיון דהשוורים לא היו מחוברים לקרקע דמקבלי טומאה והביא ג"כ כן בשם ספר גולת עליות רפ"ה דמקוואות, ע"כ.

ד) ובדבר מה שהחמיר רבינו הרוקח שם לאסור טבלא שיש לו שלש רוחות ובביאורו טהרת יו"ט שם אות י"ב מובא בשם הגידולי טהרה דראוי לחוש לחומרת הרוקח בזה והובא עוד שם מה שכתב הגאון ר' משה קלירס ז"ל אב"ד טבריה בשו"ת מורשת משה על דברי הרוקח בזה. יש להעיר דבאמת בגידולי טהרה סימן ט"ו לא כתוב דצריך לחוש לחומרת הרוקח בזה רק כתב דבסילון שמניחים שם ברזא לשם רק להחזיק מימיו, אפשר דאפילו לדין דלא קיי"ל כהרוקח מ"מ הוי בית קיבול ע"י"ש הרי דכתב בפ"י דלא קיי"ל כהרוקח רק רוצה להחמיר בסילון אפילו לדין. אמנם עיין בשו"ת ערוגת הבשם יו"ד סימן ר"ג באמצע התשובה ד"ה ואופן עשיית המקוה דכתב בפ"י וז"ל שלכתחלה ראוי לחוש לדעת הרוקח שהובא בב"י דס"ל דדוקא בשני רוחות הוא דכשר אבל אם יש לו לבזבזין בג' רוחות פסול ע"י"ש וכן החמיר לכתחלה לחוש לחומרת הרוקח הנ"ל כ"ק אדמו"ר מפאפא זצ"ל ומקור מקורו טהור הוא מד' זקיננו הערוגת הבשם כנ"ל.

ה) כעת בעת סיום מכתבי ראיתי בספרו הנחמד בדפי הספר דף קנ"ב דברי הגאון בעל שו"ת אמרי יושר ז"ל לחלוק על הספר מי השלוח והסכים עמו בשו"ת בית שלמה ח"ב סימן ע"ו דמותר להמשיך מים למקוה

יום ב' והנוכה תשמ"ה, פה ק"ק יסודות ת"ו.

בעזה"שית, בימי הנוכה אורה ושמחה לכבוד ניסי יקירי הגאון הצדיק המפורסם לוחם מלחמת הקודש עבור טהרתן של בנות ישראל בכל קצויה תבל רבי חנני' יומ"ט ליפא דיימש שליט"א אב"ד ואדמו"ר העלמען, כעת בברוקלין יצ"ו.

אחדשה"ט באהב"ר.

אני מבין אותך טוב מאד איך שכואב לך כל הענין של עשיית מקוה על מקוה ע"י איזה רב שהוציא גם קונטרס וכו' הוא מברר דעתו הק' של הגה"ק אדמו"ר מהרש"ב זצוק"ל וז"ע בד"ק מקוה עג"מ, ודעה הזאת מתנגדת בהחלט בדעת רבינו הגה"ק בעל דברי חיים זצוק"ל ז"ע שפסקו נתקבלה בעולם כולו ע"י פוסקי הדור רבנים גאוני' שליט"א, ומה גם ע"י כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק מסאטמאר זצוק"ל וז"ע שכתב בפירושו הלכה פסוקה שאין לעשות מעג"מ מכמה הששות ביודעים ובלא יודעים לנו, והלילה לעשות מקוה עג"מ, וכך ביררו והסכימו גאוני' הדור שהצדק אתו. ע"כ בודאי שיוצאי מדינתנו דהיינו אירופה והסרים למשמעתו לא יזיוו מדרך הישן שנשרש בלבבותם ונפשותם ונוהגים כך, לקבל עליהם דרך חדשה ולא יעברו מדרך רבותנו הק' המקובלים עלינו והם לא יכופו עלינו לעשות אחרת כי אנו מפחדים לשנות את פסקו של בעל דברי חיים זצוק"ל ופסקו של הגה"ק הרבי מסאטמאר.

ובודאי שאלה הרוצים להתחיל לשנות ולעשות מקוואות מעג"מ לפי פסקו של בעל הרש"ב זצוק"ל רשות בידם אבל לא יכופו עלינו לעשות ולשנות מה שמקובל מדורי דורות ולא יצליחו בזה בשום אופן. ואם במשך כל הדורות וכן באמעריקא עד שנת תשל"ד לפ"ק היו המקוואות שלא עפ"י שיטת המהרש"ב ז"ל טובים ובשרים לכל יהודי אמעריקא מה ראו פתאום אברכים להתחיל בשינויים שלא חלמו עליהם אבותינו ורבותינו גדולי הדורות, והיכן היו שיטת המהרש"ב ז"ל עד שנת תשל"ד לפ"ק.

זאת ועוד ההמצאה החדשה לנקות המקוה בפילטר שכל גאוני' זמנינו אסרו אותו מבמה טעמים כידוע ומפורסם בספרך היקר טהרת יו"ט בכמה חלקים, וישנם הששות של זוחלים וכעת רוצים רבנים אלה בלי שום פחד ומורא והתחילו לעשותו ולהשתמש בו ובודאי שכואב לך הדבר כי אחרי שיבנועו ומאמצים רבים של מסירות נפש עלה בידך לבטלה, ובה הלא כולם יודו בשבמקוה של הרש"ב זצוק"ל לא היו פילטר, וכעת מכניסים דבר שיש בו חשש שאובים דאורייתא כדי לנגח את היהדות החרדית לשנות את מה שהצליחו הרבנים הגאוני' שליט"א לאסור.

אבל אהובי ניסי יקירי אל תקח ללב ואין לך מה לפחד כי כלל יהדות החרדית יוצאי אירופה בעיקר שמקובל עליהם פסקו של בעל דברי חיים זצוק"ל, וכל מי שיש לו פחד ומורא לא ישנה ממה שעשה עד כה ולא יועיל שום התחכמות ושום פלפולים לשנות את מה שמקובל מדורי דורות ונתפשט בקרב בית ישראל בכל הדורות, - ויהודי חרדי לא יתן בשום אופן רשות לטבול במקוה שיש בו פילטר.

ובעצם כבר כתבו לך הרבנים הגאוני' שליט"א ובחלק ה' בטהרת יומ"ט ראיתי מכתב מהגאון מדעברעצין שליט"א שכתב נגד הרב הזה שהמציא את הדבר החדש שיכולים לעשות מקוה עג"מ לפי פסקו של הגה"ק הרש"ב זצוק"ל, ועל מי הוא רוצה להשפיע עלינו שרצוננו לשמור את משמרת הקודש בלי לסור מדרך רבותינו הגאוני' זצ"ל שלא הסכימו מקוה כזאת והי' מאיזה טעם שיהי', וכעת גם הגה"ק מרן מסאטמאר שאסור לעשות כזו מכמה הששות.

ע"כ אהובי ניסי יקיר אל תפסיק מעבודתך הקדושה להתעסק בעשיית מקוואות כשרים לטהרין, והקב"ה יתן לך כח ואומץ ללחום נגד המתחדשים הרוצים לשנות מהמקובל מעשה זאת בלי שום פחד רק במסירות נפש של ממש כדרך בקודש, והפיץ ה' בידך יצליח. - זמרים היקרים טהרת יומ"ט המפורסמים עוזרים לך בזה ומסבירים לכל את אמיתת הדברים, והקב"ה יאיר עיניהם של החולקים על המקובל בענין טהרתן של ישראל שצריכים להחמיר לפי כל הדעות כמובא באחרונים.

גיטת המצפה לישועה ורחמי שמים, הנוכה שמה

רוד בן ציון קליין
אב"ד יסודות

שלום שנימצלער

מלפנים אב"ד ביטשאבא

כעת רב דביה"מ אהל שמואל של"ו

ראש ומנהל ההכולל לאברכים

בעמ"ס שערי של"ו ומבשר של"ו על קש"ע

פה לונדון יצ"ו

ב"ה כ"ה אלול שמ"ות לפ"ק.

ברכת כתיבה וחימה טובה בספרם של צדיקים נאמנים לחיים טובים ומתוקנים, יתברך ויתרומם מלכותו לנצח נצחים, לכבוד אהובי ידידי ש"ב הרב הגאון הצדיק הלוחם הנלהב דבר ה' מקים דולה פנינים, המפיץ טהרה בכל העולם, רב פעלים מקבציאל חסידא ופרישא נהורא נפישא בקש"ת מוה"ר חנני' יו"ט ליפא שליט"א האדמו"ר מהעלמען יצ"ו.

אחדשה"ט ואחרי קידה והשתחויו מול כ"ק שליט"א אבא בזה לתחילת השנה לברכו בכרכת שנה טובה ומתוקה וימלא ה' משאלות לנו למובה שיזכה עוד לעשות הרבה פעלים בעבודתו הקדושה ויארץ ימים על ממלכתו, וכימי הזכרון הבאים עלינו לטובה נא להזכיר אותי הקמן לטובה ולברכה ולשנה טובה ומבורכת ובפרט כרפואה שלימה בשלימות.

כ"ד ידידו עוז המשתחויו מול בהדג"ק שליט"א והשי"ת יקבל תפילתינו לרחמים ולרצון הדו"ש באה"ר ומצפה לשנת גאולה וישועה במהרה

דידן

של"ו בן בלימא שנימצלער
אב"ד טשאבא

זו' חוה בת חנה אסתר
לכוח"ט